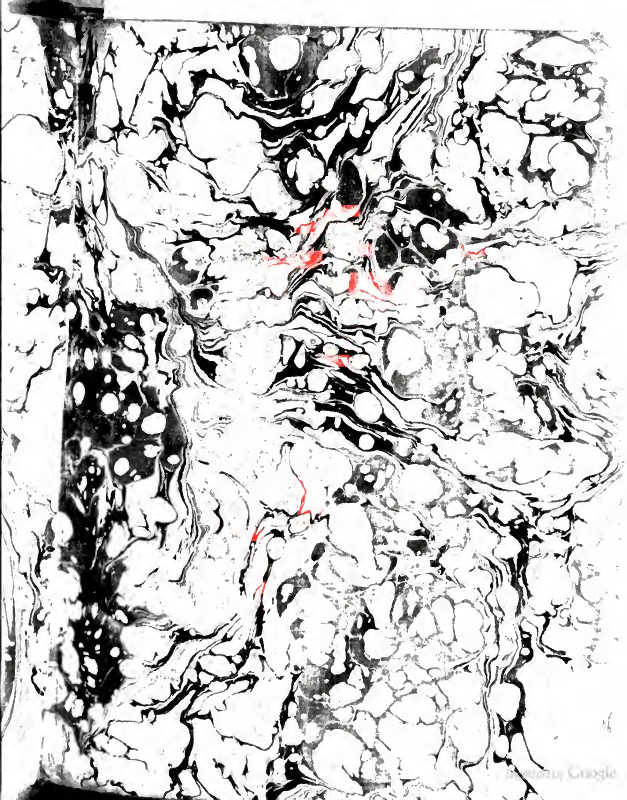

<36631094980011

PETRI BURMANNI JUNIORIS
SPECIMEN
NOVAE EDITIONIS
ANTHOLOGIAE LATINAE.
ET
ANIMADVERSIONUM
AD
EPIGRAMMATA
ET CATALECTA
VETERUM POËTARUM LATINORUM
PRODROMUS.

AMSTELAEDAMI
Sumptibus JACOBI WETSTENII.
M. D. CCXLVII.

Praetium — : 15 *ft*.

VIRO ERUDITIONE AC MERITIS

CELEBERRIMO

JACOBO PHILIPPO D'ORVILLE, J. V. D.

ET

LITERARUM HUMANIORUM

IN

ATHENAEO AMSTELAEDAMENSI

PROFESSORI

D. D. D.

PETRUS BURMANNUS

JUNIOR.

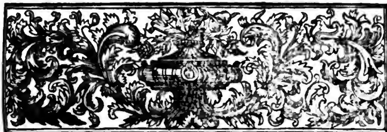

On longe mihi arceſſendae ſunt cauſſae, cur tibi potiſſimum, D'ORVILLI eruditiſſime, conſtituerim offerre, ac nomini tuo inſcribere hoc qualecumque Specimen Animadverſionum mearum ad Epigrammata &

Catalecta veterum Poëtarum Latinorum. Te enim a prima mihi juventute poſt Patruum meum venerandum; & cui me omnia debere omnium optime noſti, primo loco numerare me fas eſt, quem benignum ſtudiorum meorum fautorem pariter atque adjutorem ſemper expertus ſum, quemque hujus praeſertim operis, (ad quod ſuſcipiendum primos mihi ſtimulos addidiſſe, neque haud pauca ſubſidia conceſſiſſe ſenem optimum, nunc Muſis meis ereptum, meminiſti) inpulſorem adſiduum, liberalemque opitulatorem fuiſſe, ea qua omnium fere virorum doctorum conatus promovere, tuiſque copiis haud ſane levibus aut vulgaribus exornare ſolitus es benevolentia atque humanitate, ſic ut ſaepe privatim feci, ita nunc publice gratus agnoſco. Hinc tuae comitati & luculento cum doctis exteris commercio, me acceptum referre profiteor, quod ex Gallia antiquiſſimi illius codicis Divionenſis Epigrammata vetera ante aliquot abhinc annos per Abbatem eruditiſſimum Bimardum de la Baſtie, montis Seleuci Baronem, nuperque admodum notas Petri Pithoei in haec Catalecta uberiores & emendatiores per Martinum Bouquetum, Benedictini ordinis ſingulare decus, ex Regia apud Pariſios Bibliotheca felici fortuna

tuna nactus ſum, quae non exiguum inſtituto meo ornatum ac ſplendorem conciliatura ſunt, ut nunc illud praeteream, quod me inpulerit guſtum hunc Anthologiae Latinorum Epigrammatum tibi ante alios conſecrare, utpote cui hujusmodi operis prae ceteris conſtet ratio, quemque judicem maxime idoneum, horumque antiquitatis eruditae fragmentorum arbitrum peritiſſimum mecum agnoſcent omnes harum elegantiarum cultores, & qui tuae eruditioni verum juſtumque pretium ponere nòrint, qui incredibili cupiditate id, quod ego pro virili in hac Latinorum Epigrammatum Sylloge tentare adgreſſus ſum, a te dudum exſpectarunt in Graecorum Epigrammatum Anthologia, ingenti ineditorum acceſſione, doctis itineribus tibi e ſcriniis variarum Europae Bibliothecarum congeſta, notiſque tuis limatis illis ac judicii defaecati plenis, elegantique verſione locupletata, ut nihil addam de laboribus tuis in antiquas monumentorum utriusque linguae Inſcriptiones, quibus haud pauca numero continentur Epigrammata, ſuum etiam in his Anthologiis locum occupantia. Haec doctrinae tuae monumenta, apud ſeram poſteritatem, quamdiu Muſis ſuus conſtabit honos, duratura,

omnique aere perenniora, ut & plura alia, quae diu abhinc meditaris, ut in otio tuo erudito, ſed minime otioſo, edolare & ad finem perducere poſſis; vitam tibi incolumem, vireſque integras largiatur optimum Numen, in publica literarum elegantiorum commoda ex animi ſententia voveo. Vale, Muſisque meis, ſic ut facis, favere perge.

Dabam Amſtelaedami d. xx. Februar. CIƆIƆCCXLVII.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

PETRUS BURMANNUS JUNIOR.

Uum aliquot abhinc elapſis annis, depoſito nondum adoleſcentiae tyrocinio, in animum induxerim veterum Poëtarum fragmenta, ac praecipue Epigrammatum Latinorum Catalecta, ita ut a Pithoeo & Scaligero edita habentur, recenſere, eaque inſigni ineditorum acceſſione augere, & in alium ordinem digerere, inſtructus Voſſii, Salmaſii, Scriverii, Nic. Heinſii, aliorumque ſubſidiis, ex vetuſtis Codd. deſcriptis, opus illud alacriter & promte adgreſſus fui, hortante praeſertim ac copias nonnullas auxiliares ſuppeditante Patruo optimo, ſtudiorum meorum tunc moderatore atque auſpice fideliſſimo, ut nimirum hoc qualicumque induſtriae in his literis poſitae ac conatuum Criticorum ſpecimine, tam benignis amicorum quam ſiniſtris inimicorum judiciis exhibito, primos juventutis annos non omnino ſegniter aut inutiliter me tranſegiſſe publice probarem. Id ea aetate tunc quotidie meditantem prima publicae ſtationis auſpicia aliis me vindicarunt curis, neque his veterum Poëtarum Catalectis ea, qua par erat, contentione colligendis vacare permiſerunt. Ad has tamen antiquitatis eruditae reliquias ſubinde reverteriti, ampla interim ſub manu, ut fit, enaſcebatur notarum ſeges, neque exigua etiam anecdotorum farrago ab amicorum liberalitate ſubminiſtrata, ac praeſertim Epigrammata ex antiquiſſimo codice Divionenſi e Galliis mihi arceſſita, eaque Celeberrimi d'Orvillii, qua literatorum ſtudia promovere & incendere ſolet, benignitate mecum communicata, cujus opera nuper etiam ex Regia Bibliotheca Pariſienſi auctiores Petri Pithoei notae ad me pervenerunt. His plurima accedunt

cedunt ex aliorum ſcriptis eruta, ut & Epitaphia vetuſta, verſibus conſcripta, quae Pithoeo omiſſa aut non viſa erant, quaeque mihi ex Grutero, Reineſio, Fabretto aliisque erant excerpenda, ſuiſque locis inſerenda, uberrimam inſtituto meo contulerunt materiam, adeo ut longioris temporis, & majoris, quam initio fore ſperaveram, laboris ſtudium ad hoc opus, ita ut ipſe exigebam, exornandum requiri facile praeviderem. Hinc per aliquot potius annos id premere & adcuratiori lima polire, quam crudam & indigeſtam ἔκδοσιν in publicam lucem protrudere conſtituebam. Dum itaque in ſcriniis apud me adfecta jacebat haec Epigrammatum antiquorum Sylloge, ineditae interim Criticae Henrici Valeſii Emendationes, & Nicolai Heinſii Adverſaria, publicis ſtudioſae juventutis commodis a me expoſita, tum praecipue operoſus Virgilianae editionis per Patrui mei obitum abruptae, ſed mihi porro recenſendae labor, telam in his Catalectis inchoatam interpellavit haud parum ac repreſſit. Ea cura defuncto, quum alienis ſcriptis digerendis atque edendis diu me faſtidium ceperit, dum in manus olim meditatum atque interruptum hoc penſum reſumere nunc detur, unice huic operi inſtare atque incumbere decrevi, neque aliquid e manu mea emittere, antequam totum illud ad umbilicum perduxerim & abſolverim; quod dum ago & novis ſubinde acceſſionibus creſcere ſentiam, adeo ut majorem deſideret induſtriam, quam ut brevi promiſſis me ſolvam, Specimine hoc interim praemiſſo Operis ipſius guſtum cupidis harum deliciarum amatoribus adponere e re mea eſſe judicavi, ut quaſi praelibata hac promulſide de ceteris judicent periti & aequi harum rerum arbitri, quorum calculo ſi non faſtidita haec aut ingrata veniſſe, ſed benigno adplauſu excepta & probata experiar, erit quod Muſis meis gratuler, quodque mihi ſtimulos addat haud leves, ut in incepto alacriter perſiſtere enitar. Vale, & his fave.

Dabam Amſtelaedami d. XXI. Februar. CIƆIƆCCXLVII.

PETRI

PETRI BURMANNI JUNIORIS
SPECIMEN
NOVAE EDITIONIS,
ET
ANIMADVERSIONUM
AD
EPIGRAMMATA VETERA
ET CATALECTA
POËTARUM LATINORUM.

EX LIBRO I.

Subſcriptum ſtatuae Cupidinis.

INCERTI.

SOL calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidae: Bacchum ſervire coëgi
Quamvis Liber erat.

INCER-

SOL CALET IGNE MEO, &c.] Ita exhibuit Pithoeus lib. 1. Epigr. Vet. p. 1. & 2. DE CUPIDINE inſcribit vetus Voſſii codex, qui nihil differt, niſi quod v. 2. habet *Alcidi*, tum hemiſtichium illud *Quamvis liber erat* non agnoſcit. quod etiam non additur apud Scaligerum in Catalect. lib. 1. p. 222. Heinſius hos verſus notaverat reperiſſe ſe adſcriptos codici Petaviano Claudiani ad v. 113. Epithalam. Honorii,

——— iterumne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire juvencas.

in quo codice legebantur hoc modo:

Mars calet igne meo, Neptunus flagrat in undis,
Penſa dedi Alcidae: feci mugire Tonantem:
Quamvis liber erat, Bacchum ſervire coëgi.

aliter autem habentur apud Gruterum pag. LX. inſ. 4. & Ferretium in Muſis Lapidar. lib. 1. pag. 17.

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Penſa dedi Alcidae: Bacchum ſervire coegi
Quamvis liber erat, feci ſervire Tonantem
Quamvis liber erat, Martem ſine Marte ſubegi.

rectius procul dubio, niſi quod perperam verſu tertio legatur *ſervire Tonantem*, pro *mugire*, quod Claudiani loco ſatis firmatur. & ſic etiam ex veteri libro Inſcriptionum Caroli Moroni verſus hos deſcripſit Heinſius, praeterquam quod vitioſe in v. 2. *Penſa redi candet*. & v. 3. *Quamvis erat Liber*. Almeloveenius etiam, ita ut Gruterus & Ferretius exhibent, videtur probaſſe, qui ex illis ita ſuppleverat in ſuo exemplari, ut & Martinus Opitius, qui

 adſcri-

INCERTI IN BACCHUM.

Huc ades Lyaee, Bassareu, bicornis,
Nictilie, bimater, crine nitidus apte,

Luteis

adscripserat nihil hoc Epigrammate elegantius esse, & haberi id Romae in S. Mariae Majoris supra simulacrum Veneris. Cum illis etiam convenit fere Apianus pag. CCLXII. nisi quod primum hemistichium secundi versus *Pensa dedi Alcidae* illic desideretur relicto hiatu. tum v. 4. *sine Marte coëgi*. Opinor hoc carmen auctoritate antiquorum codicum supplendum esse hunc in modum:

Sol calet igne meo: flagrat Neptunus in undis,
Pensa dedi Alcidae: Bacchum servire coegi
Quamvis liber erat. feci mugire Tonantem.

versum enim quartum, quem Gruterus, Ferretius, & Moroni codex adnectunt, additum puto ex varia versus tertii lectione, in quo pro *Bacchum servire coëgi* in aliis legitur, *feci mugire Tonantem.* unde sine dubio geminato hemistichio *Quamvis liber erat* alii deinceps duos effecerunt versus. imitatus est aperte Claudianus Eidyll. V. v. 53. de Cupidine:

Quae tibi, saeve puer, non est permissa potestas?
Tu magnum superas fulmen, coeloque relicto
Fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.

& haec ante oculos habuit poëtarum veterum optimus imitator Josephus Iscanus lib. II. de Bell. Troj. v. 426.

——— *non Cynthius ignes*
Majores miratus erat: non cura tridentis
In mediis fervebat aquis: sed nomine vero
Bacchus liber erat.

tum Alanus ab Insulis in Anticlaudiano lib. IX. v. 271. de Veneris calore:

Qui Solis flammas urit, succendit in undis
Neptunum, Bacchum bacchari cogit, & ipsum
Fulminat igne Jovem, Superis furatur honorem
Numinis, & multis cogit servire potentes.

nec multum abeunt illa in Epigrammate de Galatea, quod alibi a nobis producetur,

Ipsa Cupidineae cedunt elementa pharetrae,
Cujus & in mediis flamma suburit aquis.

ejusdemque fere coloris est illud Regiani de Thermis, quod inter haec Epigrammata etiam edendum erit:

Quis Deus has incendit aquas? quis fontibus ignes
Miscuit, & madidas fecit discurrere flammas,
In regnis, Neptune, tuis Vulcanus anhelat.

& quod ejusdem sequitur,

Bellipotens Mavors, Veneri gratissime, furtum
Hic securus ama, locus hic amplexibus aptus,
Vulcanus prohibetur aquis, Sol pellitur umbra.

Denique quod Cupido hic jactet, ardore suo Neptunum in undis flagrare, idem etiam non infeliciter expressit Joh. Matth. Toscanus inter Carm. Illustr. Poët. Italor. Tom. I. pag. 56. Epigrammate de Cupidine marmoreo ad fontem posito:

Adjectum fonti puerum qui retur Amorem,
Temperet ut calidas frigida lympha faces.
Fallitur: ille calor non his extinguitur undis,
Neptunum in mediis ustulat ille vadis.

quod ideo adpono, quia poëtas Italos recentiores haud pauca in suis carminibus expressisse ex his & similibus veterum Catalectis & Epigrammatibus, saepe deprehendi, ut alibi pluribus videbimus. ceterum de Cupidinis imperio in ipsos Deos notum illud Ovidii, *Regnat & in dominos jus habet ille Deos.* & Claudiani Nupt. Honor. v. 75.

——— *ille Deos, coelumque & sidera cornu*
Temperat, & summos dignatur figere reges.

Virgilius in Ceiri v. 138.

Sed malus ille puer, quem nec sua flectere mater
Iratum potuit, quem nec pater, atque avus idem
Jupiter, ille etiam Poenos domitare leones
Et rabidas docuit vires mitescere tigris,
Ille etiam divos omnes. sed dicere magnum est.

sic notis ineditis castigabat Heinsius, pro quo in vulgatis *Et validas docuit vires*, & ultimo versu *Ille etiam Divos, homines.* quamquam vulgata haec vix sollicitanda videatur, ut Cupidinis imperium in Deos & homines simul innuat; firmaturque, ut alios mittam, illo Hesiodi in Theog. 120.

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Λυσιμελὴς. πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων
Δαμναται ἐν στήθεσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.

& quae passim apud Poëtas obvia. vid. Rittershus. ad Oppian. lib. II. Cyneg. v. 410.

HUC ADES &c.] Legitur apud Pithoeum in Omissis pag. 481. Heinsius autem in scheda quadam inter

Luteis corymbis hederate coronis,
Hasta viridi armate, placidus ades ad aras.
Bacche, Bacche, Bacche, placidus percipe munus.

IN EUMDEM.

Infantem Nymphae Bacchum, quo tempore ab igne

Pro-

ter ejus chartas notaverat hoc Ithyphallicum a se descriptum ex veteri Grammatico de versibus, qui Neapoli apud Thaeatinos exstat ineditus, hoc modo:

Huc ades, o Lyaee, Bassareu, bicornis,
Moenale, bimater, crine nitidus apte,
Luteis corymbis hederate coronis,
Hasta viridis arma & placidus ades
Ad aras, Bacche, Bacche, Bacche.

& sic legitur apud Atilium Fortunatianum inter Grammaticos veteres Putschii pag. 1672. licet Fulv. Ursinus ad Sapphûs Carmina pag. 10. Ed. Wolf. perperam ex Atilio in secundo versu exhibeat, *Moenala, bimater, &c.* ut explicet μαινόλας θυμῷ *furenti animo*. Ceterum ad hoc carmen respexisse puto Marium Victorinum lib. III. de rat. Carm. pag. 163. Ed. Commel. ubi dicit: *hoc autem Phalaecio versu Liberum Patrem solemniter canunt, siquidem quod etiam ejus nomine & Rhythmum & metrum complente demonstratur, sic, Bacche, Bacche, Bacche.* Terentianus Maurus pag. 83. Ed. Brissaei.

Ithyphallica porro dicarunt, Musici Poëtae,
Qui lusitra carmina Baccho, Versibus petulcis
Grajo cum cortice phallo, Tres dabant trochaeos:
Ut nomine sit sonus ipso, Bacche, Bacche, Bacche.

& pag. 105.

Conjungit sibi phalaecos trochaeos,
Ut dixi modo, Bacche, Bacche, Bacche.

INFANTEM NYMPHAE &c.] Habet Pithoeus lib. I. Epigr. Vet. pag. 3. versu secundo Heinsius *abluerunt* sic corrigendum in Inscriptione antiqua apud Gruter. pag. MCXXVI.

Ossaque funestis fluctibus abluerunt.

ubi editur *alluerunt*. Virg. II. Æn 720. *donec me flumine vivo Abluero*. idem Heinsius in altero exemplari *obruerunt* emendabat, videturque *sub cinere obruerunt* conjungere voluisse. eadem varietate Pithoeus in alio Epigrammate Lib. I. pag. 35. ubi legitur,

Gurgite securos abluit unda pedes.

notaverat in margine *obruit* pro varia lectione. quod accedit ad codicem Vossianum, in quo *obluit*. Heinsius autem illic *alluit* malebat. Scaliger in schedis suis manu exaratis *abinit* vel *obruit*. eo sensu *obruere* apud Propertium lib. III. El. 5. 6.

Tu Poetum ad Pharios tendentem lintea portus
Obruis insano terque quaterque mari.

hoc tamen in loco praeferendum mihi videtur *abluerunt*, nempe inventum sub cinere, quae jungenda sunt: nam acumen Epigrammatis in eo consistit, quod quamvis Bacchus ex utero materno fulmine exactus flammeus & igneus totus esset, & licet a Nymphis ablutus, & ita ignis quasi extinctus videretur, non cessiverit tamen Bacchus adhuc urere, unde forte versu ultimo castigandum,

Extinctus quod sit ignis & urat adhuc.

pro eo quod nunc inepte circumfertur *Sed ustus*. Bacchum autem ex igne natum esse, ex fabulis satis notum est, unde eum *ignigenam* vocat Ovid. IV. Met. 12. & hinc in Epigrammate de Apolline & Baccho apud Pith. pag. 2.

Sic Apollo, deinde Liber, sic videtur ignifer,
Ambo sunt flammis creati, prosatique ex ignibus.
Ambo de comis calorem vite & radio conferunt.

ut illic legendum ex Cod. Salmas. in quo *vitae & radio*. in vulgatis, *& ambo radios conferunt*. Ceterum egregie huc facit Nonni locus lib. XXIV. Dionys. v. 13. ubi Bacchum vocat πυριτρόφιε, *igne nutritum*, & rationem addit,

——— οὐρανίην γὰρ
Σῶν δαΐδων ἀμάρυγμα τεὴν κηρύξε γενέθλην.

——— *coelestem enim*
Tuarum lampadum fulgor annunciavit tuam originem.

male illic vertunt, *tuam familiam*. & hinc in urbe Pallene templum erat Διονύσου Λαμπτῆρος, teste Pausania lib. VII. cap. 27. ubi tradit etiam festum illic diem, λαμπτήρια dictum, fuisse Baccho celebratum, quo faces accensae noctu in templum ejus inferebantur, dispositis per urbem vini cadis, quae respiciunt ejus ortum ex igne. Haec autem omnia inde venerunt, quia Bacchum quoque Solem credidit superstitio veterum, ut ostendit Macrob. lib. I. Saturn. 17. vide Serv. ad Virg. Ecl. VIII. v. 13. & VI. Æn. v. 78. & Cu-

 perum

Prodiit, inventum ſub cinere abluerant:
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt;
Sejunctus quod ſit ignis & urat adhuc.

DE MUSIS.

Clio ſaecla retro memorat ſermone ſoluto.
Euterpae geminis loquitur cava tibia ventis.
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet.
Melpomene reboans Tragicis ferveſcit ïambis,

Aurea

perum in Harpocr. pag. 93. cum vero ex igne natus eſſe fertur Bacchus, intelligitur primus ejus natalis, quo fulminata eſt Semele. Seneca Herc. Fur. 457.

E matris utero fulmine ejectus puer
Mox fulminanti proximus patri ſtetit.

nam ſecundus ejus natalis, quo ex femore Jovis eſt productus, myſterio erat obſcurus, nec homini ſcire eum diem fas erat, ut ſcribit Lutatius ad Stat. lib. II. Theb. v. 71. Haec ad ſenſum horum verſuum inluſtrandum ſufficiant. Sed forte inanis eſt omnis, quae huic Epigrammati inpenditur, opera. Suſpectum enim merito videri poſſit neque antiquum, ſed recentioris eſſe Interpretis ex Epigrammate Graeco lib. I. Antholog. ut libro ſuo adnotaverat Scriverius, & in notulis ſuis Pithoeus monuit; quamquam Hieron. Fracaſtorius id ſub titulo veteris Epigrammatis etiam exhibeat poſt Diſſert. de vini Temperat. inter Ejus Opera pag. 334. ipſum Epigramma Graecum, quod Meleagro tribuitur, ita occurrit in Antholog. lib. I. cap. 59. εἰς οἶνον:

Αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ᾽ ἐκ πυρὸς ἥλατ᾽ ὁ κοῦρος,
Νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν Νύμφαις Βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

cujus Epigrammatis ſenſum optime explicuit Brodaeus, totidemque verſibus Latinis interpretatus eſt Obſopoeus in ſua editione pag 121. Sed cum variae ſint ejus verſiones, quae videri poſſunt in Epigrammatibus ex Antholog. Gr. ſelectis & carmine redditis, quae H. Stephanus edidit, pag. 118. & Paulus Meliſſus unam exhibuerit in Epigrammatib. ex lib. I. Anth. Gr. verſis, inter ejus Schediaſmata Poëtica pag. 491. tum Barthius puerili aetate aliam confecerit, inter ceteras hoc Latinum Epigramma antiquitatem mentiri, & inpoſuiſſe optimo Pithoeo, ut eam ſuis Catalectis inderet, notavit ad Statium lib. IX. Theb. v. 428. quem etiam vide ad Nemeſian. Ecl. III. v. 25. Ejusmodi generis nonnulla alia ſunt in collectione Pithoeana, pro antiquis illic edita, ſed quae neoterica eſſe ſuis locis monebimus. Ceterum expreſſit hoc Epigramma imitatione eleganti Janus Broukhuſius lib. III. Eleg. I. ubi de Baccho,

Sic puto ſic rubuit, cum ſaevi fulminis alae
Adflarunt uterum, Sidoni caeſa, tuum:
Cum puerum multo ferventem pulvere & igni
Ciſſuſae gelidis abluit unda vadis.
Nunc quoque Liber amat Nymphas: en ipſe colorem
Induit, & liquidae more relucet aquae.

DE MUSIS.] Ita inſcribitur in Petaviano Codice, quem conſuluit Heinſius. MUSARUM titulo exhibet Pithoeus initio lib. II. Epigr. pag. 47.

Euterpe geminis loquitur, * *cavent avia ventos*] Sic edit. Pithoei. locus manifeſto corruptus. In Petaviano eſt *caventi avia ventos.* Salmaſii ſchedae *Euterpe geminis loquitur cava tivia ventis.* feliciter hunc verſum emendaſſe puto Heinſium, qui margini exemplaris ſui adnotaverat legendum eſſe:

Euterpae geminis loquitur cava tibia avenis.

ſic apud Pindarum Theban. Epit. Iliad. v. 892.

Illa lyrae graciles extenſo pollice chordas
Percurrit, ſeptemque modos modulatur avenis.

ſic enim inveni in Cod. Leidenſi, non *modis.* & ita Barth. lib. LIX. Adv. 15. *amoenis* Cod. Voſſ. In altero tamen codice idem conjecerat Heinſius,

Euterpae gemino loquitur cava tibia flatu.

ut in carmine mox producendo, quod Auſonio vulgo ſolet adſcribi, *Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget.* ſed idem tamen vir Illuſtris in notis ad Petronium cap. XXVIII. pag. 101. *geminis ventis*, videtur probaſſe, ut in ſchedis Salmaſ. id eſt geminis flatibus, idque etiam praetuli, ut minimum a vulgata lectione recedatur, & ita inter Catalecta Petroniana editum eſt.

Soccis] *Sociis* cod. Petav. & ſchedae Salmaſii, corrupte.

Ferveſcit] Eaedem ſchedae *ferviſcit.*

Antea Terpſithore &c.] Lege, *Aurea Terpſichorae totum lyra perſonat aethram.* PITHOEUS. Ita etiam Scriverius & Heinſius ſuis codicibus adſcripſerant, quae indubitata & facilis per ſe emendatio eſt, & confirmatur Petaviani codicis auctoritate.

Varios

Aurea Terpſichorae totam lyra perſonat aethram,
Fila premens digitis Erato modulamina fingit,
Flectitur in faciles varioſque Polymnia motus,
Uranie numeris ſcrutatur munera mundi,
Calliope doctis dat laurea ſerta poëtis.

MUSARUM INVENTA.

Carmina Calliope libris Heroica mandat,
Clio geſta canens transactis tempora reddit,

Dulci-

Varios motus] Saltationem exprimit, cujus inventrix Polyhymnia. ita *motus* apud Horat. III. Od. VI.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

Ovidius lib. VI. Met. v. 491.

Repetens faciem motuſque manuſque.

vide Broukhuſium ad Tibull. lib. I. Eleg. VIII. v. 38.

Uranie n. ſ. munera mundi] *Urania numeris ſ ſidera mundi* legitur in eodem Petaviano codice, & ſchedis Salmaſii, quod vulgato praeferrem, nam & ita in carmine, quod infra ex veteri codice profert Tollius, *Uranie canit caelos & ſidera tangens. ſidera mundi* autem idem eſt quod coeli, nam *mundus* pro coelo frequenter apud Poëtas occurrit. ita Manilius lib. I. v. 761.

—— *quia qualicumque ſub hora*
Ter quinas mundi tollunt ſe ſidera partes.

Idem lib. III. v. 306.

—— *ſuumque habitantia coelum*
Aetherios vivunt annos, mundoque fruuntur.

& ita mille in locis abſolute *mundus* pro coelo ponitur, licet Broukhuſius ad Tibul. lib. III. El 4. v. 17. notet poetas libentius *aetherium mundum* addere. ſed *ſidera mundi* apud Lucretium alioſque ſine ullo epitheto addito, ſimpliciter ſaepe ponuntur. vide aliquot loca apud Bulaeum ad Valer. Flacc. lib. I. 563. & ſic Minucius Felix in Octav. cap. XI. *Quid quod toto orbi, & ipſi mundo cum ſideribus ſuis minantur incendium, ruinam moliuntur.* vid. Cel. Drakenb. ad Silium lib. XII. v. 336. *numeros* autem, ut hoc in verſu, proprie de Aſtrologiae ſtudio dici, docet Barthius ad Stat. lib. IV. Theb. 411.

Clio geſta canit &c.] Verſum ex Graeco Anthologiarum lib. I. Titulo LXVII. ΕΙΣ ΠΟΙΗΤΑΣ. LINDENBROG. Aliter hoſce verſus expreſſos inveni in ſcripto papyraceo, qui Juvenalis Satyras continebat, margini adſcriptos a Petro Joannis de Gouda anno 1478, ad quem & Eraſmi epiſtola exſtat a Merula edita, ubi hujus codicis facit mentionem. adſcribam igitur illos qui diverſi ſunt:

Clio geſta canit tranſactis tempora rebus;
Dulciloquis calamos Euterpe flatibus implet,
Dulcia Terpſichore citharis modulamina miſcet,
Cum plectris Erato ſaltat, canit, ambulat, & ſtat.
Rhetoricos dictat Polymnia Muſa colores.
Uranie canit caelos & ſidera tangens.

In editione Veneta & Voſſiano quodam papyreo, ultimus hic verſus legebatur: *Uranie poli motus*, pro vulgato *coeli*. Iidem vero & proſa oratione *Muſarum inventa* tamquam metris continebant, hoc pacto:

Clio hiſtorias invenit, Melpomene tragoedias,
Thalia comoedias: Euterpe tibias, Terpſichore
Pſalterium: Erato geometriano Calliope literas·
Urania aſtrologiam: Polihymnia Rhetoricam.

Eſt & aliud de Muſarum inventis carmen inter Petroniana Catalecta, quod deſcribere piguit. TOLLIUS *ad Auſonii Eidyl.* XX. Hoc carmen inter Auſoniana vulgo refertur, ſed ordine longe diverſo, quem tamen ſecutus eſt Scaliger, qui ſub Auſonii nomine etiam Catalectis ſuis inſeruit pag. 173. Deſcripſi id aliquando ex Voſſiano Leidenſis Bibliothecae codice, in quo ſub nomine *Catonis Philoſophi de novem Muſis* inter alia legebatur, & quidem eo ordine, quo ex ejuſdem Leidenſis libri membrana hos verſus a doctiſſimo Ottone Arntzenio deſcriptos & ſecum communicatos non ita pridem edidit Clariſſimus Henr. Cannegieterus in Reſcript. Boxhorn. de Diſtich. Caton. cap. XXIV. qui recte notavit ex eodem libro habuiſſe Tollium, quia in eo ſubjunguntur Muſarum inventa proſa oratione, ſed ita ſcripta, tamquam verſus conſtituerent, ut ille in notis ad Auſonium haec dedit, quae etiam adduntur in nonnullis veteribus Catalectorum editionibus Virgilianis, in quibus inter alia etiam leguntur. Conferenda autem ſunt iſta proſaica cum Scholiaſte Epigrammatis Graeci ex Antholog. mox producendi; in quo tamen rectius fortaſſe legatur, Πολύμνια ῥητορικήν. ut in ipſo

Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget,
Melpomene tragico proclamat moesta boatu,
Terpsichore affectus citharis movet, imperat, auget,
Plectra gerens Erato saltat pede, carmine, vultu;
Signat cuncta manu, loquitur Polyhymnia gestu,
Uranie coeli motus scrutatur & astra,
Comica lascivo gaudet sermone Thalia:

Mentis

pso Epigrammate habetur, quam quod Obsopaeus edidit γνωριμάς. Sed & Barthius ex perveteri membrana eosdem edidit lib. XXXVII. Advers. cap. 12. apud quem nihil differunt cum Leidensi codice, nisi quod mutilum exhibeat versum istum *Urania poli motus &c.* cui & praeponit versum nonum *Signat cuncta manu &c.* quae vero in eadem membrana his versibus adduntur apud Barthium prosa oratione conscripta de ordine & officiis Musarum, ea totidem verbis invenies in Fulgentii Mytholog. lib. 1. cap. XIV. ut illic notavit Munckerus. Forte & eadem sunt, vel saltem similia, quae habentur in MS. codice Bibliothecae Caesareae, teste P. Lambecio lib. VI. Comm. de Bibl. Caesar. p. 934. ubi recenset codicem MS. in quo inter alia habetur *Descriptio novem Musarum partim prosa oratione, partim versibus.* Alio ordine hoc carmen edidit idem Barth. lib. LII. Adv. cap. 1. ubi ex Cod. MS. Inscriptionum Jacobi Byelii inter alia hos versus etiam profert, & v. 1. *Heroica laudat.* v. 3. *Dulciloquos calamos* v. 7. *Signat victa manu.* dein, *Urania poli motus scrutatur & astri.* Ego autem malui hic eo ordine dispositum edere hoc carmen, quo illud exhibuit in Catalectis suis Aldus pag. 63. idque ea de caussa, quia sic melius singuli versus conveniunt cum Graeco Epigrammate, unde hoc versum putabat Lindenbrogius. Inde enim expressum esse, & quidem eodem ordine, patebit, si illud in conspectu Lectoris hic adjiciamus. Legitur autem lib. 1. Antholog. Gr. cap. 67. pag. 138. Ed. Obsopaei, & totum meretur adscribi:

Ὅσαι Μοῦσαι καὶ οἷαι,
Καλλιόπη σοφίην ἡρωΐδος εὗρεν ἀοιδῆς,
Κλειὼ καλλιχόρου κιθάρης μελιηδέα μολπήν,
Εὐτέρπη τραγικοῖο χοροῦ πολυηχέα φωνήν,
Μελπομένη θνητοῖσι μελίφρονα βάρβιτον εὗρε,
Τερψιχόρη χαρίεσσα πόρεν τεχνήμονας αὐλάς,
Ὕμνους ἀθανάτων Ἐρατὼ πολυτερπέας εὗρε,
Ἁρμονίαν πάντεσσι Πολύμνια δῶκεν ἀοιδαῖς,
Οὐρανίη πόλον εὗρε, καὶ οὐρανίων χορὸν ἄστρων,
Κωμικὸν εὗρε Θάλεια βίον τε καὶ ἤθεα κεδνά.

quod Epigramma Graecum exponit & inlustrat Fulvius Ursinus in Famil. Roman. pag. 213. & seqq. ibidemque Latinum hoc profert eo ordine quo Aldus edidit, illudque inter Virgilii Poemata legi dicit, innuens Catalecta Epigrammatum veterum, quae Virgilio vulgo subjungi solent. Illis etiam Graecis versibus recte Begerus in Thesaur. Brandenb. Tom. II. pag. 576. & seq. explicat nummos illos novem, in quibus cum Hercule Musagete novem Musae, & quidem singulae cum inventis sibi propriis conspiciuntur. Elegans quoque est Sarcophagus marmoreus, novem Musas cum Musicis suis instrumentis instructas exhibens, qui habetur apud Sponium in Miscellan. Erud. Antiq. pag. 44. sed vide pluribus haec inlustrantem Fortunium Licetum in Respons. de Quaesit. per Epist. in Gaudentii Miscellan. Italic. Erud. Tom. II. pag. 184. & seqq.

SUNT NUDAE CHARITES &c.] Legitur apud Apianum pag. CCXXVI. G. Fabricium in Monum. Antiq. pag. 164. & Pithoeum lib. IV. Epigr. p. 148. descripsitque N. Heinsius ex veteri Moroni codice, in quo praefigebatur, haberi Romae in domo Columnensium, & quidem ut apud Apianum additur, in basi vetusta tribus Nymphis marmoreis, quae brachia inter se connectunt, ornata. recens sibi videri in uno codice notaverat Heinsius. primo versu rectius *at illas* habetur apud Apianum, & in Moroni libro, in quo tamen perperam sequenti versu *sororem* scribitur pro *sororum*. ita enim legendum esse patet ex Ovidio, cui hemistichium illud debetur, lib. II. Metam. 14.

—— *facies non omnibus una,*
Nec diversa tamen; qualem decet esse sororum.

disticho tertio *connexa* pro *conversa* castigabat Heinsius in notis ad Ovid. Epist. V. v. 48. seq. vers. *alternae* in Cod. Mor. deinde *Dextra Euphrosinam* male apud Apianum. Sed in versu decimo major lectionis varietas. *Hemonia* Apianus, Pithoeus, ac Fabricius ediderunt. *Emonia* Cod. Moroni. Alciatus lib. 1. Parerg. cap. 40. profert hunc in modum: *genuit de semine coeli. Eunomia & Veneris &c. Eunomia* vel *Harmonia*, quomodo malebat Heinsius, emendabat Th. Munckerus ad Hygin. pag. 9. sic *Harmonia* Cadmi conjux, Martis & Veneris filia, de qua Tzetzes Chil. V. Hist. 139. ubi de eorum sepulcro. cujus & meminit Avienus Descript. orbis v. 545.

Tunc prorepentis qua sunt vada turgida Nerei
Harmoniae & Cadmi sustentat gleba sepulcrum
Barbara.

haec frequenter in Latinis auctoribus commutatur in

Mentis Apollineae vis has movet undique Musas,
In medio residens complectitur omnia Phoebus.

CHARITES.

Sunt nudae Charites niveo de marmore, & illas
Diva Columna suis aedibus intus habet.
Par tribus est facies, qualem decet esse sororum,
Par tribus est aetas, par quoque forma tribus.

Grata

in *Hermione.* lege Bern. Martinium lib. III. Var. Lect. cap 8. Vinetum ad Auson. Cupid. Cruc. ast. 16. Patrui mei notas ad Ovid. III. Met. v. 133. & lib. III. A. A. v. 86. & Hesselium ad Vib. Sequest. p. 55. & 56. ubi illa quae ex Commentatore Horatii Cruquiano profert, totidem fere verbis habentur in Scholiaste MS. codicis Franequerani, nisi quod in illo *Hermonia* bis scribitur pro *Hermione.* sic apud Josephum Iscan. lib. II. v. 529. *harmonie Martis* praefert Dresemius pro *Hermione,* quod in vulgatis. & ita aliquoties in Scholiaste Statii nomen hoc corruptum circumfertur. ut ad lib. I. Theb. v. 288 ubi dicit *propter Hermionem, Veneris & Martis filiam, Cadmi uxorem.* pro quo *Harmoniam* vel *Harmonien* legendum. & ita peccatur ad lib. I. v. 680. pag. 39. sed idem ad lib. II. v. 272. vocat *Harmonem.* quamquam ibidem in ipso Statio paullo ante v. 266. perperam *Harmiones* edatur. recte vero apud eumdem lib. III. Th. 271. *Nec generi Harmoniae.* ubi Lutatius pluribus de Cadmo & Harmonia, ac de eorum sobole agit. Sed hoc in versu quaerenda est mater Charitum, ex qua Jupiter eas peperit. Illa de re non unam fuisse veterum opinionem, neque eos sibi constare in patre ac matre Charitum, ostendit Bernardus Martinius lib. I. Variar. Lect. c. 19. quamquam haec opinionum diversitas de matre Charitum nullas umquam in Republica tragoedias excitaverit, ut jocabundus scribit Ger. Falkenburgius notis ad Nonni Dionysiaca p. 892. Veram igitur in hoc versu emendationem dedit nobis eruditissimus Abbas Sevinus in Histor. Acad. Reg. Inscript. Tom. II. p. 212. qui nomen *Eurynomes* huic loco restituit non minus quam apud Scholiasten Statii ad lib. II. Th. 286. ubi nunc vulgo legitur: *Nomina Gratiarum sunt tria, Pasithea, Aglaie, Euphrosyne, Jovis & Harmiones filiae.* cujus tamen vulgata lectione fretus Munckerus hoc in versu etiam *Harmonia* reponebat, cum tamen in ipso Hygino recte habeatur *Ex Jove & Eurynome, Gratiae.* altera ejusdem Munckeri emendatio *Eunomia* nititur corrupto Orphei loco in Hymnis p. 156. Ed. Essenb.

Κλῦτέ μοι, ὦ Χάριτες μεγαλώνυμοι, ἀγλαότιμοι
Θυγατέρες Ζηνός τε καὶ Εὐνομίης βαθυκόλπου,
Ἀγλαΐη τε, Θάλεια, καὶ Εὐφροσύνη πολύολβε.

sed ubi pro Εὐνομίης Sevinus legit Εὐρυνόμης. & recte. nam Gratiarum mater etiam ab aliis non uno in loco *Eurynome*, nusquam vero, quod sciam, *Eunomia* adpellatur, quae una ex tribus Horis est, filia Jovis ac Themidis, ut docent Hesiod. Theog. v. 902. & Apollodor. lib. I. Bibl. c. 3. §. 1. confirmat optimam emendationem Hesiodus in Theogon. v. 907. & seqq.

Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην, καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίαν τ' ἐρατεινήν.

ubi Oceani filia nuncupatur, ut apud Homerum Iliad. Σ. v. 398.

Εἰ μή μ' Εὐρυνόμη τε, Θέτις θ' ὑπεδέξατο κόλπῳ,
Εὐρυνόμη θυγάτηρ ἀψόρρου Ὠκεανοῖο.

forte & hoc nomen reponendum in Nonni Dionysiacis lib XXIV. pag. 636.

Πασιθέη κλωστῆρα, καὶ εἰροκόμος πέλε Πειθώ
Καὶ μίτον Ἀγλαΐη καὶ ... μετέδωκεν ἀνάσσῃ
Καὶ ... ἀλλήλῳ ... βίος. Εὐρυνόμη δὲ
Ἔργον ἀχρήιστον ἀπημφίεσεν ὑμεναίων.

pro quo in vulgatis Ἁρμονίη. Apollodorus lib. I. Biblioth. cap. 3. ubi de Jovis sobole. ἐξ Εὐρυνόμης δὲ τῆς Ὠκεανοῦ Χάριτας Ἀγλαΐην, Εὐφροσύνην, Θάλειαν. Auctor Etymologici Magni pag. 396. Εὐρυνόμη, ἡ θεὰ ἡ τῶν Χαρίτων μήτηρ. ... τὸ εὐρέως καὶ μεγάλως νέμειν αὐτὴν καὶ διδόναι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ θυγατέρα Ὠκεανοῦ, καὶ μητέρα Χαρίτων φασί. Appositus est Senecae locus, quo certissima haec correctio unice probatur, in lib. I. de Benefic. cap. 3. ubi late de Gratiis agit, his verbis: *tres Chrysippus Gratias ait Jovis & Eurynomes filias esse. aetate autem minores quam Horas, sed meliusculas facie, & ideo Veneri datas comites. Matris quoque nomen ad rem judicat pertinere. Eurynomen enim dictam, quia late patentis matrimonii sit, beneficia dividere, tamquam matri post filias soleat nomen imponi, aut poetae vera nomina reddant.* apud eumdem quae praecedunt in superioribus, *Non dicam quare tres Gratiae, & quare sorores sint, & quare manibus implexis, quare ridentes &c.* optime inlustrant tertium hujus epigrammatis distichon. Addi his possunt, quae nuper eruditae juventutis exemplum Johannes Schraderus in Animadversion. ad Musaeum cap. IX. notavit, ubi inter alia recte in Orphei loco eamdem proponit conjecturam, quae Sevino, ut supra vidimus, in mentem venerat. sed in cap. seq. X. pag. 200.

Har-

Grata Thalia tamen geminae conversa sorori,
Implicat alterne brachia, blanda soror.
Euphrosynam dextra stupeo, Aglaiamque sinistra,
Miror & implicitis brachia nexa modis.
Jupiter est genitor: peperit de semine coeli
Hemonia, & Veneris turba ministra fuit,
Inde alitur nudus placida sub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

VOTUM
FORTUNAE PRAENESTINAE.

Tu, quae Tarpejo coleris vicina Tonanti,
Votorum vindex semper Fortuna meorum:
Accipe quae pietas ponit tibi dona merenti,

Effi

Harmonia hoc in versu, duce Munckero, perperam praefert. *Eurynome* etiam in hoc Epigrammate legisse videri possit Broukhusius, ut ex ejus imitatione conjicio, lib. III. Epigram. p. 265. in Poëmat.

Jamque tuos celebrat Gratia trina lares.
Quid majus poteras dulci cum matre pacisci,
Eurynome plures non dedit ipsa Jovi.

praeter hanc autem Charitum matrem plures aliae memorantur *Eurynomes*, ut videbis apud Patruum meum ad Ovid. IV. Met. 210. quibus enumeratis adde *Eurynomen* unam inter filias Amyntae apud Justin. lib. VII. cap. 4. ut recte emendat Tanaq. Faber. ultimo versu *Deis* legebat Heinsius. ex illo disticho colorem traxit, aperta imitatione, Alciatus in Emblem. 50.

Tres Charites Veneri adsistunt, Dominamque sequuntur,
Hincque voluptates, atque alimenta parant.

ut illic notavit Cl. Minos, & Rivinus ad Pervig. Ven. p. 59. Sed recentioris seculi foetum esse hoc Epigramma, & vix ducentis abhinc annis editum, propter mentionem *Divae Columnae*, per quam pro ratione illius temporis intelligi putat Victoriam Columnam, Ferdinandi Marchionis Piscariae conjugem, ex illustri Columnensium familia apud Romanos, observavit Joh. Henr. Leichius in Miscellan. Lipsiensib. Nov. Vol. I. pag. 457. & seq.

TU QUAE TARPEJO &c.] Legitur Praeneste in antiquissimo marmore. Producit inter alia Fabricius. SCRIV.

Carmen hoc in Fortunae Praenestinae templo sacravit Titus Caesius Taurinus, Filius Titi Caesii Primi, mercatoris sive negotiatoris frumentarii, qui decumas Fortunae persolvit, & centenas coronas voto annuo ei donat. Est satis elegans & antiquum, sed non uno modo corruptum. Legitur apud Apianum pag. 192. Mazochium pag. VII. Pithoeum initio lib. IV. pag. 147. & Scaligerum lib. I. Catalect. pag 222. in Inscriptionibus Smetii Fol. XXX. 6. ins. 1. & in Antiq. Fabricii pag. 160. & ex Boissard. Tom. I. Antiq. pag. 81. habet Gruterus in Inscript. Antiq. pag. LXXII. ins. 5. Quin & hanc inscriptionem ab H. Antonio Coronato, viro erudito, descriptam & sibi missam profert Aldus Manutius in Orthograph. pag. 6. & in Pighianis Inscriptionibus ineditis quoque occurrit. Sed & ipse Pighius ita ut quondam oculatus testis Praeneste totum descripsit Epigramma hoc, lectu dignissimum, & a nemine, ut dicit, correcte publicatum edidit in Hercule Prodicio pag. 385. tum Ferretius in Musis Lapidar. lib. I. init. & Johannes Matthaeus Toscanus post carmina Illustrium Poetarum Italorum, ubi dedit vetera nonnulla Epigrammata ex vetustis lapidibus collecta, iis hoc quoque inseruit Tom. II. pag. 90. & 91. nec non Itinerario suo Italiae Andreas Schottus lib. III. pag. 580. denique etiam Cosmographiae suae Paulus Merula Part. II. lib. IV. pag. 844. & quem minime praeteritum decebat, Jos. Mar. Suarezius lib. I. Praenestes Antiq. cap. XIV. p. 401. qui hoc carmen Valentiniani aevo scriptum putat. Apud hos tamen omnes non una est lectionis & scripturae variis in locis diversitas, ut videbimus.

Quae pietas ponit tibi dona merenti] *Ponit sibi* Apianus, *posuit* Pighius in Inscript. sed *ponit* edidit in Herc.

Effigiem nostri conservatura parentis
Cujus ne taceat memorandum litera nomen,
CAESIUS hic, idemque TITUS, PRIMUSQUE vocatur.
Qui largae Cereris messes fructusque renatos
Digerit in precium: cui constat fama, fidesque,
Et cui divitias nectit pudor. ire per altos
Consuetus portus, cura studioque laboris.
Litora qui praestant fessis tutissima nautis.
Notus in urbe sacra, notus quoque finibus illis,
Quos Umber sulcare solet, quos Tuscus arator.
Omnibus hic annis votorum more suorum
Centenas adicit numero crescente coronas,

For-

Herc. Prod. quomodo caeteri omnes recte. praestat enim praesens in votivo seu dedicatorio hoc carmine, & id sequentia etiam postulant. perperam autem Smetius exhibet *donat tibi dona merenti.* & sic etiam apud Merulam legitur. *donare* quidem & *donari donis* occurrere memini, ut apud Livium XXIV. 16. §. 9. aliosque. in Inscript. apud Gruter. pag. 365. inf. 5. & apud Vignol. post Diss. ad Columnn. Anton. p. 321. DONIS DONATO AB IMP. TRAJANO. vide Patruum meum in Notis ad Vellej. Paterc. lib. II. cap. 115. & ad Sueton. Domit. cap. 2. sic & in Epistola Septimii post Dictyos Cretensis Praefationem, legitur vulgo: *pro quo plurimis ab eo donatus est.* ubi Heinsius recte legit, *plurimis ab eo donis donatus*, vel, *ornatus est. ponit* autem hoc in versu, ut mox infra versu ante penultimo occurrit denuo, *hoc posuit donum*, significat, dedicat, consecrat, ut saepe. ita in alio Epigrammate apud Pithoeum lib. I. pag. 5. *Aediculam hanc Nymphis posui.* Virg. VI. Aen. v. 19. de Daedalo:

——— tibi, Phoebe, sacravit
Remigium alarum, posuitque inmania templa.

Juvenalis Sat. XII. v. 94.

Cujus pro reditu tot pono altaria.

Auctor carminis liberi in Priapejis carm. XX.

Haec quaecumque tibi posui vernacula poma.

& carm. XXVI.

Cymbala cum Crotalis, pruriginis arma, Priapo
Ponit.

sed hoc satis notum & obvium est. vide Muncker. ad Hygin. Fab. III. & CLXXXVIII. & Broukhusium ad Propert. lib. II. El. XI. v. 27.

Nostri conservatura parentis] *Conservativa* vitiose apud Apianum. Scaliger edidit *conserta Diva parentis*, nescio an ex ingenio aut membrana veteri, an mendosam Apiani lectionem emendans. certe apud neminem alium ita occurrit, sed omnes in vulgatam conspirant, & nihil omnino variant, si solum excipias Boissardum, qui eodem modo, quo Scaliger, exhibet, ut ad Gruterum in margine notatum est.

Idemque Titus] *Titius* est apud Mazochium, Ferretium, & Fabricium. *hicque Titus* Boissard.

Qui largae Cereris messes] *Large* apud Mazoch. *longe* vetus Caroli Moroni codex Heinsio collatus. *messis* Boissard.

Digerit in precium] Ita ad unum omnes: solus Mazochius & Fabricius habet *dirigit.* vitiose. *praecium* est in Pighii Inscript. MSS. & Apian. Ceterum his versibus contineri descriptionem praefecti annonae rebusque venalibus praepositi, quales apud Romanos erant Ædiles, apud Graecos τιμοῦχοι, vel ἀγορανόμοι, recte notat Chishull ad Antiq. Asiatic. pag. 101.

Et cui divitias nectit pudor] Ita Pithoeus, Scaliger. & Boissardus. *Aequi divicias* Apian. *& qui divitias vincit pudor* apud Smetium, Mazochium, Ferretium, Gruterum, Fabricium, Aldum, Pighium Schottum & Merulam legitur, neque aliter in veteri codice Moroni, & Toscani editione Poetarum Italicorum. qui omnes etiam constanter habent, *ire per illos consuetus portus*, pro quo *altos* Scaliger ac Pithoeus ediderunt.

Litora qui praestans] Sic Pithoeus, Gruterus, Pighius, Aldus. & Schottus. *praestat* Boissardus, Apianus, Scaliger, ac Fabricius. *praestans* Heinsius.

Omnibus hic annis] *Anni* codex Moroni. *hinc* edidit Mazoch.

Centenas adicit] Ita in omnibus pro *adjicit*, ut edidit Fabricius. de quo scribendi more vide Acidalium ad Vellej. Paterc. lib. II. cap. 130. pag. 613. & ex eo Bernecer. ad Justin. lib. V. cap. 4. Manilius lib. IV. init. *adice & civilia bella.* in carmine

Fortunae simulacra colens, & Apollinis aras,
Arcanumque VII. quorum consentit in illo
Majestas, longae promittens tempora vitae.
Accipe posteritas, quod per tua saecula narres.

TAU-

mine autem, cum litera una hac in voce ejicitur, semper prima corripitur syllaba, ut videbis in exemplis optimorum Poëtarum apud Barthium ad Stat. VI. Theb. v. 4. & Carrion. lib. I. Lect. Antiq. cap. 5. *Contentas adjicit* Mazochius.

Arcanumque VII.] Hic locus varie legitur, & fatis habet difficultatis. videamus primo lectionum variarum differentiam, & si quid ex iis possimus exsculpere, quod oportunius prae ceteris ac melius sit, tentemus. apud Apianum hiatu relicto *Arcanumque* VII. Pithoeus, Scaliger & Boissardus ediderunt *Arcanumque* VII, quod apud caeteros non comparet; & quid sibi velit, fateor me ignorare. Scaliger autem in notis ad Catalecta pag. 241. id legit & explicat *Arcanumque Vii*, & ad Mercurium Deum Vium, ut vult, referebat, quomodo & *Deos Vios*, ad quos omnis lucri decumae deferebantur, in Servio ac Solino corrigit. & ita etiam Gutberlethus de Mysteriis Deor. Cabiror. cap. x. pag. 73. Ea autem omnia quae ibidem notavit Scaliger, videbis nunc iisdem verbis etiam legi in Scriverianis Anecdotis Philologicis cap. LXXV. pag. 36. Hac Scaligeri emendatione refutanda totam etiam paginam implevit, Criticum agens, Cl. Ever. Otto in libro de Tutel. Viar. cap. IX. pag. 154. & 155. sed quae omnia, pro more, ad verbum descripta sunt ex Vossio, quem tamen adfert, in lib. VIII. de Theolog. Gentil. cap. XI. in fine. Pergamus recensere varietatem lectionis, & inde, si possimus, veram & ex vestigiis vulgatae scripturae erutam lectionem promere. Aldus, Smetius, Gruterus & Merula ediderunt *Aegeriumque Jovem*, nec aliter dedit Toscanus, & in Musis suis Lapidariis Ferretius, qui in notis *Aegerium* explicat *Aricinum Jovem*, ab Egeria, quae in luco Aricino colebatur. nam quod *Ageriumque* apud Schottum legitur, operarum vitium est. id vero longe videtur praestare, & ita etiam habet Pighius tam in Inscriptionibus suis ineditis, quam in Hercule Prodicio; licet *Aegerii Jovis* non frequens adeo mentio nobis exstet apud antiquos. Sed apud Mazochium tamen, Fabricium, & Suarezium habetur *Arcanumque Jovem*, quomodo etiam in veteri Moroni codice invenit Heinsius, quod vulgatae *Arcanumque* VII. proprius inhaeret. at cum *Arcanus Jupiter* a veteribus, quod sciam, non memoretur, nata mihi fuit conjectura legendum forte esse *Albanumque Jovem*, & intelligendum esse Jovem Latiarem sive Latialem, qui in Albano monte sollemni & annuo Latinarum feriarum sacro colebatur, ac praeses erat totius Latii & foederis, quod Romanos inter & Latinos percussum erat a Tarquinio, ut notum est. de eo Servius ad illa Virgilii lib. XII. Æn. v. 134.

At Juno e summo, qui nunc Albanus habetur
Prospiciens tumulo &c.

ita commentatur: *Hoc ideo ait, quia in Albano res divina a jure triumphantibus fieri solebat: scilicet quod Alba patria populi Romani habetur: unde omnis origo Romana: propter quod Albanique patres, & Jupiter Latiaris antiquissimus est.* vide & Festum in *Oscillum.* Hanc emendationem nostram confirmat Lucani locus lib. I. v. 198. ubi similiter Jovem Tarpejum, idest Capitolinum, cui vicinam hic Poëta ponit Fortunam, & Latialem, id est Albanum, Jovem conjungit his versibus:

——— O magnae qui moenia prospicis urbis
Tarpeja de rupe Tonans, Phrygiique penates
Gentis Juleae, & rapti secreta Quirini,
Et residens celsa Latialis Jupiter Alba.

quem ultimum versum memoriae vitio perperam Horatio adscribit Dausquej. in Orthograph. part. 2. pag. 180. ubi de Latiari seu Latiali Jove agit; de quo etiam vide eruditissimum Oudendorpium ad hunc Lucani locum, & adde Casauboni, aliorumque notas ad Sueton. Calig. 22. & Davies. ad Lactant. Epit. Instit. cap. 23. Ovidius lib. XV. Met. 866.

Quique tenes altus Tarpejas Jupiter arces.

ubi Ciofanus errat corrigens *Latius Jupiter* pro *altus*, addens Latialem Jovem in Capitolio cultum fuisse: cum Latialis Jupiter in Alba coleretur. ut ex Lucani loco patet. adde Valer. Flacc. lib. II. v. 305.

Jam nemus Egeriae, jam te ciet altus ab Alba
Jupiter.

ubi vide Patruum meum, &, quem illic laudat, Cluver. lib. III. Italiae Antiq. cap. 4. Statius lib. V. Sylv. 2. v. 170.

Sed quis ab excelsis Trojanae collibus Albae,
Unde suae juxta prospectat moenia Romae,
Proximus ille Deus.

Sed uti praefractius pro hac conjectura digladiari, eamque invito alicui obtrudere nolim, ita vulgatam lectionem corruptam esse contendere ausim. Si vero *Aegeriumque Jovem* quis amplecti velit, eodem fere modo ex monte Albano explicare debebit: Pighius enim in notula ad MSS. Inscriptiones haec

TAURINUS cari jussus pietate parentis 1.
Hoc posuit donum, quod nec sententia mortis
Vincere, nec poterit Fatorum summa potestas:
Sed populi salvo semper rumore manebit.

Dat

haec pauca inlustrationis ergo notaverat: *vide num Jupiter Aegerius sit idem qui Elicius, nam Aegeriae Nymphae monitu coelo evocatus fuit a Numa Jupiter.* sed tunc sine diphthongo scribe *Egeriumque Jovem* ab Egeria Nympha. quae confirmari possent ex Scholiaste Crucquiano ad illum Horatii versum ex lib. II. Epist. I. v. 27.

Dictitet Albano Musas in monte locutas.

ubi Scholiastes: *quia Egeria Nympha dicitur cum Numa Pompilio in Albano monte fuisse locuta.* & sic recte cum Pighio *Egerium Jovem* intelligemus *Elicium Jovem*, de quo vide Patrui mei Jovem Fulgurat. cap. IX. Ne quid tamen dissimulem, addam hic, postquam aliquot abhinc annis haec in chartam conjeceram, nuper me admonuisse Celeb. Dorvillium, *Arcanum Jovem* memorari in Inscriptione antiqua apud Fabrettum cap. V. pag. 411.

PATRONO COLONIAE
AMATORES REGIONIS
MACELLI CULTORES
JOVIS ARKANI
L. D. D. D

& apud Muratorium in Thesaur. Inscript. Tom. I. pag. CLXXXI.

CULTORES JOVIS
ARKANI
REGIO MACELLI
PATRONO DIGNISSIMO
L. D. D. D

ubi Muratorius solam hanc esse inscriptionem censet, in qua mentio exstet *Jovis Arcani*, quem primum hinc emergere putat, adeo ut fugisse eum videatur illa apud Fabrettum; neque decernere se posse fatetur, an ita dictus fuerit Jupiter, quasi Abditus & Invisibilis, vel quod in arce aut sacrificiis a vulgi notitia remotis coleretur. Cum vero uterque lapis Praeneste exstet, vindicare hae inscriptiones possent *Arcanumque Jovem* in hoc carmine, quod cum sit votum Fortunae Praenestinae, praecedentibus duobus monumentis Praenestinis Suarezio non memoratis accedat, in quibus *Arcanus Jupiter*, hactenus vix notus, occurrit. Itaque de his Lectoris eruditi arbitrium esto.

Longae promittens tempora vitae] Solus Moroni codex *promittere*. reliqui omnes nihil variant.

Accipe posteritas quod per tua secula narres] Ita Pithoeus, Scaliger, Aldus, Gruterus, Mazochius, Fabricius, ac Mathaeus Toscanus ediderunt. Pighius tamen in Inscriptionibus & in Hercule Prodicio, ut & Merula ac Schottus habent, *post tua secula*, & sic Smetius ac Metellus, ut in novissima Gruteri editione margini adnotatum est; improbante Barthio ad Statii lib. XII. Theb. v. 810. pag. 1563. & merito. ita in Inscr. apud Ferret. in Mus. Lapid. lib. IV. pag. 249. *crescat semper per secula nomen.* Hunc autem versum etiam expressit Poeta, nescio quis, recentior in monumento illo tabulae, quae adhuc hodie Ultrajecti in templo D. Mariae ab Episcopo Conrado aedificato visitur in columna, cui taurus incisus conspicitur cum his versibus:

Accipe posteritas quae post haec secula narres,
Taurinis cutibus fundo solidata columna est.

vide Buchelium in notis ad Chronicon Johannis de Beka in Conrado Episcopo XXII. pag. 44. Histor. Ultraject. *Taurinus* Apian.

Vincero nec poteris] *Potuit* V. C. Moroni

Sed populi salvo semper rumore manebit] Recte Clariss. Cannegieterus in Rescript. Boxhorni. de Distich. Caton. cap. 23. in fine, illud *salvo*, quod in marmore habetur, exponit & legit *salvom*, ut scribebant veteres, idest *salvum*. Ex hoc antiquo scribendi more frequenter haec variata fuerunt, & saepe in ablativos in *o* transferunt accusativi in *um*, quia per *om* scribebant, & versa vice. ita *remedium*, *auxiliom*, unde *remedio*, & *auxilio* ab aliis natum. vide Patrui mei Comment. ad Phaedrum lib. III. fab. 10. pag. 141. & ad Lucan. lib. III. v. 277. apud Sueton. in Aug. c. XIV. fine, *oppidom eruperat* scriptum fuit, unde alii *oppido*: vide istic notas, & ad Tiber. cap. 58. quomodo apud eumdem in Claudio cap. 37. pro *seducto* scriptum erat *seductom*, unde fecerant *seductum*. sic apud Justinum lib. IV. cap. I. §. 9. *citato impetu* vulgo legitur, sed *citatom* antiquitus scriptum fuisse, & *citatum* legendum esse putat Schefferus, quem etiam vide ad lib. XXXVIII. cap. 5. §. 9. ubi *populo* ex *populom* id est *populum*. nec aliter scribendum puto lib. V. in fine: *in eo praelio decem millia Graecorum in auxilio Cyri fuerunt.* ubi MSS. *in* non agnoscunt. lege *auxiliom fuerunt*. quo modo locutus est lib. IV. cap. 3. *mox caesis, quibus fuerant auxilium.* ita enim optime codex Franequeranus, vulgati *tulerant*. sic lib. XII. cap. 7. *quae res illi exitium fuit.* ut in MSS. legitur, non *exitio*. Similiter apud Propertium lib. II. Eleg. 25. 61.

AD NYMPHAM.

Dat tibi marmoreo caesam de monte Dianam,
Regina undarum, Nympha, decus nemorum.
Voto damnasti perfecta quem prece Bassus
Moenite propter moenia Germisarae.

Atlia Virgilium custodis litora Phoebi, ubi in aliis libris est *Virgilio*, quod recte Broukhusius factum opinatur, quia scriptum fuerat, *Virgiliom*. Alia videbis in Miscellan. Observat. Vol. VIII. Tom. III. pag. 383. Ceterum quod Taurinus hic poëta marmoreo suo monumento perennem aeternitatem futuram glorietur, in eo facile quisque videt eum exprimere voluisse & sibi imitandum ante oculos habuisse, ut recte Barthius d. l. observat, finem Ovidianae Metamorphoseos, qualem gloriam suis carminibus noto loco etiam Horatius promittit. Hinc si in antiquis his monumentis liceat conjecturis indulgere, parum abest quin putem hoc in versu *τὸ quod* excidisse, & ex praecedentibus, hic male omissum, esse repetendum, & legendum fortasse,

Sed populi salvum quod semper in ore manebit.

nempe mutuatus id est ex illis Ovidii:

Ore legar populi, perque omnia secula famâ,
Si quid habent veri vatum praesagia, vivam.

nisi *populi rumore* pro fama ac celebratione accipi praestiterit.

DAT TIBI MARMOREO &c.] Hoc Epigramma, quod in Transilvania ad Waradinum inter alias Romanas Inscriptiones legitur prope thermas aquarum salubrium, primus, quod sciam, produxit Wolfgangus Lazius lib. XII. Commentar. Reip. Rom. Sect. 2. cap. 1. pag. 1091. Ed. Basil. ex quo hausit Gruterus, sed loco ejus non adnotato, in Corpore Inscription. pag. XXXIX. inscr. 8. qui varie corruptum edidit, & in nonnullis aliter quam Lazius: primo versu apud utrumque haec lacuna erat: . . . . . . *bi marm. c. d. m. Dian*. . . . tertii versus initio. . . . *io damnasti praefecta* &c. habetur apud Lazium: *perfecta* rectius Gruterus. ultimo versu *MOENITE* dedit Lazius uno vocabulo: Gruterus *MOENI. TE.* & in notis suis monuit emendandum esse *MOENITE* unica voce, pro *MOENITAE*, idque pro *MUNITAE*. deinde *PRO. TER. MOENIA. GERM. ISARAE.* legitur apud Lazium: Gruterus ita, ut versum hunc exhibui, edidit. Lacunas vero in hoc carmine, sic, ut descripsi, supplevit Illustris Cuperus in Monum. Antiq. post Harpocratem pag. 233. & quia verborum constructio in primo disticho confusior & intricatior est, hoc modo exposuit; Bassus tibi, Nympha, Regina undarum, dat, dedicat Dianam, decus nemorum, sive Dianae statuam, ex quibus satis commodus elicitur sensus. recte etiam Cl. Dorvillius legebat *Reginae.* id est, Nympha, tibi, Reginae undarum, Bassus dat Dianam, decus nemorum. *Regina undarum* eleganter hic dicitur Nympha, non autem ipsa Diana, ut male in Indice Gruteriano legitur, quomodo saepissime Deae apud Poëtas *Reginarum* nomine occurrunt. *Venus Regina*, *Juno Regina* & sim. apud Virgilium, Horatium, aliosque passim. vide Broukhus. ad Propert. lib. IV. El. 5. v. 63. sic *Regina nemorum* Diana, Senecae in Hippolyto v. 406. quae hoc in versu, ut alias frequenter, *decus nemorum* dicitur. Emendanda forte est Inscriptio antiqua, sed mutila, quam in Indice Gudianarum Inscriptionum nobis exhibuit Cl. Hessellius pag. LXXXXVI.

RARVM AC NEMO
VM INCOLAM.
ERARVM. DOMITRICEM
IANAM DEAM. VIRGINEM.
VXENTIVS. VIR. C. VBIQVE.
PIVC. SVO. NVMINI. SEDI
QVE. RESTITVIT.

initio hujus Inscriptionis truncatae illud RARVM merito offendit eruditissimum Hessellium, qui supplendum conjiciebat *LATEBRARVM*, quasi latebricola & nemoricultrix dicatur Diana. sed non multum ipse huic conjecturae videtur tribuisse, quia addit, illa conjunctim posita LATEBRARVM AC NEMORVM INCOLAM sibi non placere. Fateor mihi etiam illa minime adridere. Opinor autem lapidis mutilati descriptorem nobis illud RARVM hic dedisse ex proxime sequente versu tertio ERARVM, & in ipso monumento fuisse VARVM, idest SILVARVM. & ita *incola Silvarum ac nemorum* Diana hic dicetur, ut in Senecae loco, quem ipse profert Hessellius, in Hippolyto v. 922.

——— *Silvarum incola*
Ille efferatus &c.

& *Domina Silvarum* in Catulli versu ex carm. secul. v. 5. ab eodem illic adducto. ubi ipsam Dianam ita adloquitur:

Montium Domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum, &c.

DE GALATEA.

Diffugiens pontum ſilvas Galatea peragrat,
 Cuſtodem ut pecorum cernere poſſit Acim.
Nam teneros greſſus infigit ſentibus ardens,

Nec

Regina nemorum eodem Senecae Hippolyto v. 406.

Regina nemorum, ſola quae montes colis
Et una ſolis montibus coleris Dea.

& *Dea Silvarum* Ovidio lib. III. Met. 163. apud Horatium, *montium cuſtos nemorumque virgo*, & *Silvarum potens Diana*, in carmine ſeculari. & apud quos non? Ne vero quis otioſa aut inutili cumulatione *Silvarum ac nemorum incolam* hic dici Dianam putet, ea a Poetis ut diſtincta conjungi plurimis locis, ſi opus eſſet, probari poſſet. ita de numinibus Nemorum ac Silvarum utraque haec apud Ovidium occurrunt lib. I. Faſtor. v. 512.

Fluminaque & Fontes, quibus utitur hoſpita tellus,
Et Nemora, & Silvae, Naiadumque chori.

ubi *Silvas* & *Nemora* & *Nemorum* ac *Silvarum* divas diſtingui variis Poetarum locis Heinſius & Patruus meus in notis obſervarunt. & ut *Silvarum & ſaltuum Domina*, ſeu Dea, Catullo Diana vocatur, ita *ſaltus Silvaſque pererrare*, ideſt incolere, eadem dicitur Nemeſiano in Cyneg. v. 86.

Tu modo quae ſaltus placidos ſilvaſque pererras
Latonae magnum, Phoebe, decus.

& ut in hac Inſcriptione *ſilvarum incola* Diana, ita *ſilvas colere* Dryades dicuntur eidem Nemeſian. Eclog. II. v. 20.

Quae colitis ſilvas Dryades, quaeque antra Napaeae.

& ſic in mille Poëtarum locis. ita *nemorum cultrix Latonia virgo* apud Virg. XI. Æn. 556. & *nemori cultrix* dicitur Statio lib. IV. Theb. v. 425.

——— *nemori Latonia cultrix*
Additur, hanc piceae, cedrique & robore in omni
Effictam, ſanctis occulat ſylva tenebris.

Sed redeamus in viam. Epigrammatis verſu tertio optime ſupplevit Cuperus *voto damnaſti*. ita enim dicitur de eo, qui Deo alicui obnoxius eſt ut ſolvat id quod voverat. firmari hoc loco poteſt lectio vetus in noto Virgilii verſu Ecl. V. v. 80.

—— *damnabis tu quoque votis.*

ubi in aliis eſt *damnabis voti*. ſed Heinſius recte contra membranas veteres nil mutandum, & *voto damnari* pariter dici ac *voti damnari*, exemplis docuit: eamque lectionem illo in verſu aperte agnoſcit Nonius Marcellus in *damnare*. & Servius, cujus loca Heinſio ad lectionem illam adſerendam praeterita miror, ad lib. V. Æn. v. 699. ubi dicit: *cum vota ſuſcipimus, rei voti dicimur, donec conſequamur beneficium, & donec condemnemur, id eſt promiſſa ſolvamus, ut alibi: damnabis tu quoque votis.* & ad lib. V. Æn. v. 237. *Voti reus Debitor: unde vota ſolventes dicimus abſolutos. Inde eſt: Damnabis tu quoque votis: quaſi reos facies:* quibus in verbis admittendam puto Barthii emendationem, qui ad Statii lib. VI. Theb. v. 198. corrigit: *unde vota ſolventes dicimus damnatos.* & vocem *abſolutos*, naſuto librario, vim verbi *damnandi* non adſequenti, tribuendam eſſe cenſet, quae emendatio priore Servii loco, & Macrobii, quem bene corrigit, unice confirmatur. De ipſa locutione vide Caſtalion. Obſerv. Dec. III. cap. 9. & Paſſeratium ad Propertium pag. 336. ubi cum ſexto caſu etiam occurrit in voto, quod pro Cynthiae ſalute faciebat Poeta:

Pro quibus officiis ſacro me carmine damno.

Ultimo Epigrammatis verſu, quem intactum reliquit Cuperus, fateor mihi aquam haerere: dubitavi an in voce *MOENI. TE.* ut apud Gruterum legitur, vel *MOENITE.* ut Lazius edidit, nomen urbis aut loci lateret. ſed ſi bene Gruteri emendationem percipio, voluit ille corrigi *Moenitae*, pro *munitae*, ideſt muris cinctae. ut *moenire* pro *munire*, ſive urbem moenibus cingere. idque verum puto. Gellius lib. VII. Noct. Att. cap. 1. *oppidum in Hiſpania ſitu, moenibus, defenſoribus validum & moenitum.* vide Salmaſium ad Solin. Tom. I. pag. 372. Ed. Pariſ. & ad Tertullian. Pallium pag. 171. ſic *moeri* pro *muri* in optimis Virgilii Codd. Mſſ. vide Heinſ. ad lib. IX. Æn. 664. & lib. X. 24. & 144. Tunc *Germiſarae* nomen proprium erit loci aut oppidi. Sed de quo nihil mihi conſtare fateor. Sane *Germiſara* inter nomina Chorographica oppidorum & regionum in Indice Gruteriano ex hoc ipſo carmine refertur, adeo ut Gruterus aut Scaliger, cujus larborioſa manu Indices illi digeſti ſunt, idem etiam cenſuiſſe videantur.

DIFFUGIENS PONTUM &c.] Legitur in Codice Divionenſi, & ſchedis Salmaſii ab Heinſio deſcriptis, unde ipſe id protulit in notis ad Claudian. lib.

 III.

Nec tamen alta pedum vulnera ſentit amor.
Ipſa Cupidineae cedunt elementa pharetrae,
Cujus & in mediis flamma ſuburit aquis.

DE GALATEA IN VASE.

Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Nais,
Prandentum inflammans ora decore ſuo.
Congrua non tardus diffundat jura miniſter,
Ut lateat poſitis tecta libido cibis.

Lu-

III. de Rapt. Proſerp. v. 333. & ex eo habet Almelovenius pag. 8. notat ibidem Heinſius, Epigrammatis hujus auctorem perperam & contra legis metricae uſum primam in *Acis* corripere, neque enim auctoritatem ejus tanti eſſe, ut ſtabiliri hoc loco poſſit prava lectio in Claudiano: *Lucus erat prope flumen Acin.* pro quo recte ex antiquo Claverii codice reſtituit *prope flavum Acin.* ejus verba deſcripſit Lexici Poëtici & Geographici inſtaurator N. Loydius in *Acis*. Certe apud omnes Poëtas conſtanter producitur *Acis* fluvius, in quem Siculus ille *Acis* Paſtor, Fauni & Symaethidis Nymphae filius mutatus eſt, qui hoc in verſu indicatur. vide Ovid. XIII. Met. v. 750. & ſeqq. in tumulum hujus Acidis Epitaphium Pentadii occurret lib. III. horum Epigr. (pag. 98. Ed. Pith.) ubi ſimiliter producitur:

Acidos haec cernis montana cacumina buſti &c.

de fluvio *Acide* adeundus magnus Caſaubonus in Lectionibus Theocriteis cap. 2.

Alta vulnera] Vide Cl. Drakenb. ad Silium Italic. lib. VI. v. 580.

Pharetrae] *Faredrae* erat in ſchedis Salmaſ.

FULGET &c.] Hoc & ſequens Epigramma, quod in Catalectis Petronianis etiam occurrit, habet Pithoeus lib. IV. pag. 159. & utrumque legitur etiam in ſchedis Salmaſianis. primo in verſu *patenis* non *patinis* ſcribi in vetuſtiſſimo, & quadratis literis exarato, Divionenſi codice, quo Epigrammata quaedam vetera conprehendebantur, monet Gudius in notis ad Phaedrum lib. I. fab. XXVI. pag. 39. eamque veram eſſe hujus vocis Orthographiam probat ex ejus diminutivo *patella*. vide Salmaſium ad Trebellii Poll. Claudium cap. XVII. ubi ex antiquiſſimo codice haec Epigrammata etiam produxit, & in hoc verſu *in patena* exhibet. In Apographo Heinſiano tamen legitur *in patinis*. ſed parum refert. In Gallicanis Divionenſis codicis Excerptis bina haec Epigrammata non inveni, unde mirari ſubit in antiquiſſimo illo, quem Gudius memorat, Divionenſi codice haberi; ſed illum ego cum Salmaſiano eumdem puto. in Heinſiano eodem apographo legitur *ludens* ideſt ſaltans, de quo alibi. & v. 2. *Prandentem* vitioſe.

Poſitis cibis] Ideſt appoſitis in menſa, ut *ponere menſam*, *ponere vinum* Poëtis familiare. ſic mox ſequitur *vacuum mihi pone boletar*. vide multa apud Heinſ. ad Ovid. I. Artis Am. 231. & recte hoc verbum Valerio Maximo lib. II. cap. VI. 1. adſeruit Doctiſſimus Abrah. Torrenius, quem virum optimum primae juventutis ac tyrocinii moderatorem me habuiſſe non in ultima felicitatis parte repono.

LUDERE SUETA VADIS &c.] *Bais* vitioſe in ſchedis Salmaſianis.

* *Comeas nolo dapes*] Forte *Coſme has*. PITHOEUS. Ita etiam legitur in Petronio Lotichii p. 83. & in Editione Frellonii. ſed male. & miror ita emendaſſe Pithoeum, hanc enim lectionem proveniſſe exiſtimem ab aliquo deſcriptore Italo, qui ſub Coſmo Medicæo vivebat. plurimi enim habentur codices MSti circa illud tempus in Italia exarati, quibus farrago Epigrammatum qua veterum qua recentiorum nullo delectu aut ordine habito continetur; qualem codicem alibi nobis uſui in his futurum ipſe etiam poſſideo: unde quum in Italorum Epigrammatibus iſtius temporis, frequentes Coſmi laudes & encomia occurrant, & illa vetuſtioribus Epigrammatibus inſerta ac conmixta habebantur, facile fuit librario vitioſam & corruptam lectionem offendenti, de ſuo ingenio ſubſtituere *Coſme has nolo dapes*. mendoſum illud *Comeas* in Pithoei editione conparet, praefixo tamen aſteriſco in ſignum depravatae lectionis. ſed recte *comptas*, vel *comtas* profert Salmaſius, in cujus ſchedis ita diſertim etiam deſcripſit Heinſius, & in exemplari ſuo emendaverat Scriverius. unde illud in textum recepi. *comtas dapes* intellige multo artificio exſtructas & ad ornatum conpoſitas. ut contra *incomti epularum apparatus* Tacito de Morib: Germ. cap. 14. *comere convivia* Statio egregie reſtituit Gronovius in Diatrib. Stat. pag. 170. cujus locus eſt lib. IV. Sylv. 6. v. 87.

Nec poſt Sidonii letum ducis aere potita
Egregio plebeja domus convivia Sullae
Comebat.

ubi in vulgatis nunc circumfertur librarii vel Aldi gloſſa, *ornabat*. ſed cum in MS. Senenſi *canebat* legeretur, Scaligeri emendationem *comebat* recte probavit Gronovius. & ſic inveni adſcriptum exemplari, cui Franc. Junius varias lectiones ex eodem

Se-

A L I T E R.

Ludere ſueta vadis privato Nympha natatu,
  Exornat menſas membra venuſta movens.
Comtas nolo dapes, vacuum mihi pone boletar:
  Quod placet aſpiciam, renuo quod ſaturat.

A L I T E R.

In medio generata ſalo nunc arte magiſtra
  Perveni ad menſam, hic quoque nuda nato.

Si

Senenſi codice adnotavit, quod in Bibliotheca Leidenſi ſervatur; in eo enim *canebat* in MS. Sen. haberi, ſed legend. *comebat*, margini adpoſitum legitur. & recte hanc emendationem ſequitur Marklandus.

Vacuum mihi pone boletar] Vid. Salmaſ. d. l. ubi de *boletari* egregie agit.

Quod placet] *Placeat* male in ſchedis Salmaſ.

Renuo quod ſaturat] Ita in ſchedis ſcriptis, & editione Pithoei Genevenſi. & ad Hiſt. Aug. dedit Salmaſius. Heinſium tamen offendit hic verſus, & in leges metricas inpingere viſus eſt, quia verba transponebat, *quod ſaturat renuo*. in emendatiori Pariſina Pithoei editione vitio huic conſultum eſt inſerta litera, *rennuo*. ſed cum mille Poëtarum longe melioris aevi locis jam abunde notaverint viri docti, ſyllabam illam *re* plerumque communem occurrere, ut in *recido*, *redeo*, *refero*, *reficio*, *refugio* & ſim. adeo ut non opus ſit geminatis conſonantibus, ut in *relligio*, *repperio*, *rettulit* & ceteris, cur etiam in his, non optimae aetatis carminibus, id non admittemus? Exempla vide apud Vinetum ad Auſonium p. 282. Ed. Toll. Rittershuſ. ad Gunther. Ligurin. pag. 103. Heinſ. ad Ovid. Ep. XVI. v. 46. & Drakenb. ad Silium lib. I. v. 309.

IN MEDIO GENERATA SALO] Debetur Salmaſianis & Divionenſibus ſchedis: in quibus ita, ut hic dedimus, legitur. primo verſu *arte magiſtra* elegantiſſime dictum, & ad imitationem veterum. vide Heinſ. ad Ovid. Epiſt. XV. v. 83. verſu ſecundo idem Heinſius adſcripſerat *menſas*. ſed cum in utroque apographo ita legatur, praeſtat forte nihil mutari, cum ejuſmodi licentiae non pauca, apud Poëtas praeſertim deterioris ſeculi, ſint exempla. Adcuratius tamen verſum hunc exigenti, vitii hujus inmunem reddere hunc Poëtam, & a macula hac liberare poſſe mihi viſus ſum, ſi emendetur hoc modo:

In medio generata ſalo nunc arte magiſtra
  Perveni ad menſam, ſic quoque nuda nato.

ut dicat Galatea; licet in menſam procul a mari arte ſim perducta, nihilominus nuda nato, in vaſe ſcilicet vini pleno. elegantiſſimus ille uſus particularum *ſic quoque*. ut apud Statium lib. IX. Theb. v. 616.

Sic quoque venatrix, animoque innupta remanſi.

& lib. XII. v. 257.

Et tamen illaeſus ſi reddis conjugis umbras,
  Sic quoque dulce ſolum.

Suetonius in Aug. cap. LXXVIII. *Si vel officii vel ſacri cauſſa maturius evigilandum eſſet, ne id contra commodum faceret, in proximo cujuſcumque domeſticorum coenaculo manebat. ſic quoque ſaepe indigens ſomni.* id eſt licet id faceret, nihilominus ſomno deſtituebatur. Idem in Othone cap. 3. *Id ſatis viſum, ne poena acrior mimum omnem divulgaret: qui tamen ſic quoque hoc diſticho enotuit.* Eamdem formulae hujus elegantiam in Floro ſaepe obſervavit Freinshemius, cujus Indicem conſule, & Addenda Cel. Dukeri pag. 915. ſed & nonnullis Ovidii locis eam reddidit manus Heinſii, probante Patruo meo, quem vide ad lib. III. Artis Amat. v. 265. praecipue ad illud Valerii Flacci lib. IV. v. 598.

Sic quoque non uno dabitur tranſcurrere luctu.

quem verſum contra Heinſium, perperam illic *hic quoque* emendantem, recte vindicavit. tertio Epigrammatis hujus verſu *differs* male in ſchedis Salmaſianis; vitio enim aberrantis calami duplicata fuit litera ex initio ſequentis vocis. mox verſu quarto *jejunum amorem* interpretor, qui efficit, ut ſpectator elegantis figurae in menſa eſuriat, & obliviſcatur cibi adpoſiti; niſi *jejunus* dicatur *amor*, quia effictus in vaſe non poterat ſatisfacere libidini, quam adſpectus in conviva excitaverat. ut *jejuna* & *deſtricta luxuria*, cui deeſt optima adparatus portio, apud Juſtin. lib. XII. cap. 3. §. 11. *lumina* autem *tendere* credo poſitum pro intendere. ut oculos in ſe convertat. paullo aliter Virgilius lib. V. Æn. v. 508.

——— *pariterque oculos telumque tetendit.*

vel forte legendum quis conjicere poſſet *lumina tentet amor*. ideſt oculos in laſciviam irritet ac ſollicitet. ſic apud Gellium lib. VI. cap. 8. de Alexandro: *Victi hoſtis uxorem facie inclita mulierem vetuit in conſpectum ſuum deduci, ut eam ne oculis quidem ſuis contingeret.* ideſt, ne illius adſpectu oculi ejus libidinis irritamento perſtringerentur. ſic *tentari* pro ſollicitari ad amorem. Ovid. I. Art. Am. 319.

Aut non tentaris, aut perfice.

& eſſe hoc nequitiae verbum videbis in notis Brouk-
huſii

Si prandere cupis, differ ſpectare figuram,
  Ne tibi jejunus lumina tendat amor.
Quae ſim ne dubites, ludens ſine nomine Lympha,
  Quod Galatea vocer, lactea maſſa probat.

VERBA ACHILLIS IN PARTE NONA
DUM TUBAM DIOMEDIS AUDISSET.

Vana velut cautae ſurgens formido Parenti
Foemineos juvenem juſſit me ſumere cultus,
Et celare virum falſo per tegmina ſexu;
Unde ego lanificas tentavi inglorius artes,
Virgineiſque toris carpenda ad vellera inhaeſi:

Nunc

haeſi ad Tibull. lib. 1. El. 3. v. 73. Ultimo denique diſticho legi poſſet *Nympha* pro *lympha*, licet parum referat.

VERBA ACHILLIS IN PARTE NONA] Sic ſchedae Salmaſianae & Divionenſes. ſed optime Celeb. Dorvillius legebat, IN PARTHENONA, *ἐν Παρθενῶνι, in Gynaeceo*, Lycomedis nempe. quae certiſſima emendatio eſt, firmaturque ex Scholiaſte Homeri ad Il. A. 131. Ἐπειδὴ γὰρ παρὰ πάντας τοὺς ἥρωας Ἀχιλλεὺς, καὶ γυναικοπρεπέστατος, ὡς καὶ ἐν τῷ Λυκομήδους παρθενῶνι ἀγνοηθῆναι ὅτι εἴη ἀνήρ. Carmen hoc, licet non aureae illius & probatiſſimae aetatis, ſed Poëtae Scholaſtici ſit, merebatur tamen, ut in lucem a nobis protraheretur. Conferendum eſt cum Statii Achilleidos lib. II. ubi Thetis oratione ſua Achillem adloquitur & perſuadet, ut femineo habitu indutus ſexum celaret: & fine lib. III. Achilleid. ubi deinde ſe prodit Achilles, & in turba mulierum, in Scyro inſula diem feſtum celebrantium, praeſertim coram Deidamia, qua ardebat, ſimulatum femineum habitum deponit & virum denuo exſerit. In Divionenſibus autem legebatur hoc carmen poſt Exercitationes Scholaſticas eodem metro ad themata Virgiliana compoſitas a Rufino & Coronato, ut inſcriptio prae ſe fert. ſed an hoc ejusdem ſit auctoris, neſcio dijudicare. Certe ad hunc locum illud referre malui, caetera etiam in hac Poëmatium antiquorum Collectione deinde exhibiturus. Variantes Salmaſianarum & Divionenſium ſchedarum lectiones, notis inſertas, hic ſubjungimus,

Foemineos juvenem juſſit me ſumere cultus,
Et celare virum falſo per tegmina ſexu] Cogitabam, an non hic aliquid turbatum eſſet deſcribentium culpa, & ultima vox ſecundi verſus in finem primi tranſponenda eſſet hoc modo:

Femineos juvenem juſſit me ſumere ſexus,
Et celare virum falſo per tegmina cultu.

Sumere femineos ſexus, plurali pro ſingulari, eſt ſimulare puellam habitu muliebri adſumto. quomodo *ſexum mentiri* & *ſexum mutare* de Semiramide & Ninya Juſtinus lib. 1. cap. 2. vel etiam tertio in verſu legi poſſet, *Et ſimulare virum.* ut apud Ovid. 1. A: A: 690. -- *Achilles veſte virum longa diſſimulatus erat*. vel ſi *celare* retineamus, caſtigandum erit, *Et celare virum falſi per tegmina ſexus*; quomodo *falſi ſub imagine ſexus occultum Achillem* dixit Statius lib. III. Achilleid. v. 164.

At procul occultum falſi ſub imagine ſexus
Aeaciden furto jam noverat una latentem
Deidamia virum.

ſic *fallacia veſtis* itidem de Achille. Ajax apud Ovidium lib. XIII. Met. 162. & ſeqq. loco eleganti:

Praeſcia venturi genetrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum, deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumtae fallacia veſtis:
Arma ego femineis, animum motura virilem,
Mercibus inſerui, neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, &c.

Carpenda ad vellera inhaeſi] Sic edidi ſecutus Heinſium, qui ſchedis Salmaſianis ita adſcripſerat, cum in iis eſſet *ineſi*. in Divionenſibus legitur, *adhaeſi*. per *toros virgineos* intellige lectum ſtratum, qualem in atrio habebant mulieres lanificio operantes. ut de Lucretia Ovidius lib. II. Faſt. 642.

Ante torum calathi lanaque mollis erat.

ubi vide Neapolim.

Dum nos bella vocent] Sic ſchedae Salmaſ. *vocant* Divionenſes.

Sae-

Nunc autem proprium fervans natura vigorem
Compellit fluxos humeris depellere amictus;
Dum nos bella vocent rauco clangore tubarum,
Mens quatitur, faevufque fovet praecordia Mavors:
Rumpe moras omnes fervens in praelia virtus,
Nec fuerit latuiffe meum. Si claffica temno,
Dilexi latebras, neque ulla eft culpa parentis:
Nam cum refpicio quo fim de femine cretus,
Semiferique animis recolo praecepta magiftri,
Nec puerum decuit muliebri pectora peplo
Induere, & teneram greffu fimulare puellam:
Nunc igitur crefcens annis fapientior aetas
Devovit Marti, tenuit quae corda Cupido,

Bel-

Saevufque fovet praecordia Mavors] Legendum, etiam invitis fchedis, *movet praecordia Mavors*. Valerius Flaccus lib. VI. v. 403.

Romanas veluti faeviffima cum legiones
Tifiphone regefque movet.

fic Juno dicitur *Phoeni um corda bellandi furore ftimulare* apud Silium Ital. lib. I. 33.

Rumpe moras omnes fervens in praelia virtus.] Ita hic verfus legitur in utroque fchedarum exemplari, ut oratio Achillis directa fit ad fortitudinem ac virtutem fuam, cujus fibi confcius erat. aut fe ipfe adloquatur *Rumpe moras omnes, fervens in praelia virtus*; ut *fervens virtus* fit vivida, ardens in pugnam, ut apud Virg. XI. Æn 386. *poffit quid vivida virtus Experiare licet*. fed non fatis concitata haec oratio, & languere aliquantum mihi videtur hic verfus. Emendandum igitur putabam:

Rumpe moras; omnes fervent in praelia vires.

fic Ulyxes ad Achillem apud Statium lib. III. Achill. 198.

Te tua fufpenfis exfpectat Graecia fignis,
Ipfaque jam dubiis nutant tibi Pergama muris,
Eia, age, rumpe moras.

quomodo caftigandum apud eumdem v. 112. *Eia, age, rumpe moras, & fata latentia laxa*. ubi nunc legitur: *Eia irrumpe moras*. nam haec ita faepe cumulant. Virgil. lib. III. Georg. v. 43.

Te fine nil altum mens inchoat. En, age, fegnes
Rumpe moras.

lib. IV. Aen 569.

Si te his adtigerit terris Aurora morantem:
Eia, age, rumpe moras.

Valer. Flaccus lib. I. v. 306.

Tempus adeft. age, rumpe moras.

& fic paffim. apud Virgilium tamen *omnes* etiam additur lib IX. Æn. v. 13.

Quid dubitas, nunc tempus equos, nunc pofcere currus,
Rumpe moras omnes, & turbata arripe caftra.

& XII. Æn. 699. de Aenea.

Praecipitatque moras omnes: opera omnia rumpit.

unde & hic quoque diftingui poffet, *Rumpe moras omnes: fervent in praelia vires.*

Dilexi latebras, neque ulla eft culpa parentis.] Hoc praetuli ex Salmafianis; ut innuat fe latuiffe in infula Scyro. *tenebras* erat in Divionenfibus. in ceteris hiatum agnofcunt ambae: qualis etiam infra hoc in carmine occurrit v. 72. *Abfit ab ingenio & viribus Aeacidarum*. Heinfius tamen legebat: *neque enim ulla eft culpa parentis*. rectius omnino.

Animis recolo.] Sic Divionenfes. *animi* in Salmafianis, litera ultima abforpta. *animo recolo* adfcripferat Heinfius, ut etiam ex eodem hoc fchedarum fuarum Florilegio Epigrammatum Mff. produxit ad Ovid. Epift. V. v. 113. verum quia id mihi tonum ingratiorem reddere videbatur, praetuli Divionenfis codicis fcripturam.

Teneram greffu fimulare puellam] Similiter apud Statium IV. Achill. 163. ubi manifeftatus Achilles etiam mollitiem hanc averfatur:

Tunc vero tunc praecipue manifeftus Achilles
Nec fervare vices, nec jungere brachia curat.

Tunc

Belligerumque Deum cum mens tum membra sequuntur.
Stamina linquentes currant ad spicula palmae,
Terrificumque caput praefixa casside mitram
Pellat, & ingracili decorentur tempora ferro:
Arma tegant nostrum potius quam sipara corpus,
A telis ad tela decet transire juventam,
Atque hostes gladio quam lanas fundere fuso;

Te-

Tunc molles gressus, tunc adspernatur amictus
Plus solito, rumpitque choros, & plurima turbat.

ubi rectius forte legeretur: *tunc adspernatur amictus Insolitos*, femineum habitum scilicet, sive quod pectora muliebri peplo induerit, ut hic Poëta loquitur.

Cum mens tum membra sequuntur] Ita dedi ex Divionensibus schedis. vitiose Salmasianae *cum mens nunc membra*. quae versu seq. etiam perperam *linquentes* exhibent.

Praefixa casside mitram Pellat] Sic eaedem Divionenses. & ita correxit Heinsius Salmasianas schedas, in quibus male *mitra*.

Ingracili] Veriorem puto Divionensis codicis lectionem, *& in gracili decorentur tempora ferro.*

Arma tegant nostrum potius quam sipara corpus] Scribe, *suppara*. Nam *supparum* sive *supparus*, ut Festus inquit, *lineum puellare vestimentum est quod & subucula, (idest camisia) adpellatur*. ubi ex Afranio profert hunc versum.

Puella non sum, suppparo si induta sum?

ad quem vide Scaligerum pag. 200. & 201. & qui Festi verba & versum illum Afranii per interrogationem bene constituit, Vossium in Etymolog. p. 504. Lucanus lib. II. v. 364. de Marcia Catonis:

Balteus haud fluxos gemmis adstrixit amictus
Colla monile decens, humerisque haerentia primis
Suppara nudatos cingunt angusta lacertos.

ubi vides *fluxos amictus* etiam de muliebri ac molli habitu dici, ut supra Achilles hoc in carmine v. 7. *Compellit fluxos humeris depellere amictus.* & apud Statium lib. III. Achil. v. 137. ad hunc eumdem Achillem:

O scelus! en fluxae veniunt in pectora vestes,
Scinde puer, scinde, & timidae ne crede parenti.

molles habitus vocat infra v. 85. *Induxi molles habitus, velut edita virgo.* nec dissimilis Senecae locus in Oedipo v. 425. de Baccho:

Inde tam molles placuere cultus
Et sinus laxi, fluidumque Syrma.

quae loca de femineis vestibus agunt: nam & *suppara* muliebre, numquam virile vestimenti genus. vide de iis Delr. ad Senec. Med. 318. & egregie Cuper. lib. IV. Observ. 17. & plura dabit Barthius in Animadv. & Glossar. ad Scriptor. Bongars. Hist. Palaest. in Reliquiis MSS. a Ludewigio editis T. III. pag. 250. seq.

A telis ad tela decet transire juventam,

Atque hostes gladio quam lanas fundere fuso] Ludit Poëta in significatione *telarum*, quae mulieribus & puellis lanam trahentibus conveniunt, & *telorum*, quae viros fortes & bello habiles decent. ut praecipit Hector apud Homer. Iliad. Z. 491. quem locum forte ante oculos noster habuit:

Ἱςόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

idest, ex interpretatione Eobani Hessi,

—— *telam, subtegmina, lanas*
Ancillae expediant, tua sunt opera ista: virorum
Bella relinque viris.

sic in Epigrammate apud Pithoeum lib. IV. pag. 179.

Tela viris decus est, peplumque colusque puellae.

simili colore haec inter se opponit Hypermnestra apud Ovid. Epist. XIV. 55.

Femina sum & virgo, natura mitis & annis,
Non faciunt molles ad fera tela manus.

& v. 65.

Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellae?
Aptior est digitis lana colusque meis.

& videri possit auctor haec adumbrasse ex elegantissimo Ovidii loco lib. I. Art. Am. 691. & seqq. ubi similiter de Achille:

Quid facis, Aeacida? non sunt tua munera lanae,
Tu titulos alia Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta terendo est,
Pensa quid in dextra, qua cadat Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos,
Quassanda est ista Pelias hasta manu.

sic

Tenuia loricae cedant multicia forti,
Splendeat & raptus projecto pectine mucro,
Contemtis radiis onerentur brachia pilis,
Clausa diu thalamo reddamus pectora campo;
Praesumit certam virtus sibi conscia palmam:
Haec dubios gaudet perferre interrita casus,
Nil metuat qui magna cupit. constantia mentis
Fata domat, nec jam potis est fortuna nocere

Secu-

& lib. II. Amor. Eleg. 3. 7.

Non tu natus equo, non fortibus utilis armis,
Bellica non dextrae convenit hasta tuae.
Ista mares tractent, tu spes depone viriles,
Sunt tibi cum domina signa ferenda tua.

& lib. XII. Met. 475.

—— —— columque
I cape cum calathis, & stamina pollice torque,
Bella relinque viris.

Lanas fundere fuso] *Fusa* male in Salmas.

Tenuia loricae cedant multicia forti] Sic exhibent schedae Divionenses: cujus lectionis vestigia sunt in Salmasianis, in quibus legitur *via loricae edant multicia.* unde Heinsius legebat, *Licia loricae cedant.* sed *licia multicia* quid sint, ignorare me fateor. Itaque emendandum arbitror:

Tenuia loricae cedant nunc licia forti.

licia sunt stamina. Lucanus lib. X. v. 126. *Ut mos est Pharis miscendi licia telis.* sic Parcarum *licia* Statio lib. III. Achill. v. 123.

Nunc fagas affatur aves, nunc dura sororum
Licia.

quem imitatur Joseph. Iscanus lib. I. de Bel. Troj. v. 128.

—— nil dura sororum
Licia, nil superi peccant.

ceterum versus hic proceleusmaticus, ubi *tenuia* in tres syllabas contrahitur, & prima, quae brevis est, producitur, ad imitationem Virgilii est. vide Serv. ad lib. I. Georg. 397. & Erythraeum Indice Virgiliano. aliter etiam contrahitur quidem saepe in bisyllabam vocem, sed prima brevi, si in medio versu occurrat. ut ex Statio aliquot exemplis ostendit Zinzerling. in Promulf. Crit. cap. XXXVI.

Haec dubios gaudet] Perperam in Salmasianis, *Hac dubius.*

Nil metuat qui magna cupit] Expressum videri posset ex illo Senecae versu:

Rex est qui metuit nihil.

Fata domat] *Domant* male Salmasianae schedae.

Nec jam potis est fortuna nocere] Friget valde illud *nec jam.* nihil tamen schedae variant. Scribendum nihilominus existimo: *nec enim potis est fortuna nocere securo mortis*; eleganter hae particulae *nec enim*, *neque enim*, conjunguntur, cum ratio rei redditur, aut sententiam aliquam moralem interferunt, vel praecedentium veritas adstruitur. sed saepe illa locutio depravata. ita supra in hoc carmine v. 12. ex emendatione Heinsii:

—— neque enim ulla est culpa parentis.

Ovidius XIV. Met. v. 25.

At Circe, neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium.

& v. 246.

Nate Dea (neque enim, finito Marte, vocandus
Hostis es,) Aenea.

& sic ille saepius. Statius lib. V. Sylv. II. 51.

Disce puer, nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor.

Josephus Iscanus lib. II. v. 353.

—— nec enim secura meandi Copia.

& ibid. v. 523.

—— nec enim tibi, Juno, nepotes Invideo.

Justinus lib. II. cap. 13. § 11. *Siquidem quotidiano labori, (neque enim ulla est metuentibus quies) etiam fames accesserat.* Plin. lib. V. Epist. 6. *Neque enim terras tibi sed formam aliquam videberis cernere.* *Securus mortis* hic eleganter, & ad exemplum optimorum auctorum. *securus amorum* Virg. I. Æn. 350 *securus sceptri* Silius lib. XVII, 628. *securus fati* apud Claudian. IV. Conf. Hon. 393.

Tunc ego securus fati, laetusque laborum.

ita *securus potentiae Augustus* apud Tacit. III. An. 28. & *securus fugae* apud Justinum lib. XIII.

C 2 cap.

Securo mortis, cui non sunt bella timori,
Fortibus una viris parilisque per omnia sors est,
Aut palmae aut leti pugnando adquirere laudem.
Cernere jam videor quanta mercede cruoris
Constabit raptus Paridi crimenque jacenti.

Ob-

cap. ult. ut ex Mss. scribendum monuit Patruus meus ad Valer. Flac. lib. VIII. v. 14. sic *securus pelagi*, *securus vulgi*, & sim. de quibus vide Heins. ad Ovid. VII. Met. 435. & sic in aliis adjectivis passim, quae cumulare supervacuae esset operae.

Cernere jam videor] Obvia, sed elegans locutio, & optimis Poëtis usitata. Sidonius Apollinaris carm. XXII. pag. 367.

Cernere jam videor quae sint tibi, Burge, futura.

Nemesianus Cynegetico v. 80.

—— videorque mihi jam cernere fratrum
Augustos habitus.

Plinius lib. V. Epist. 6. *Neque enim terras tibi, sed formam aliquam eximiamque pulchritudinem videberis cernere.* sic locus ille scribendus ex binis Leidensis Bibliothecae codicibus. *videre videor* etiam apud alios. Ovid. lib. II. ex Ponto El. 4. v. 8. *Et videor vultus mente videre tuos.* Boethius lib. I. de Consol. Philos. Pros. IV. *Videre autem videor nefarias sceleratorum officinas gaudio laetitiaque fluitantes.* vide Bentlejum ad Horat. lib. II. Od. I. v. 21. ubi etiam illustrat morem loquendi Poetis familiarem, quo videre se strages & bella sibi fingunt, quae describunt: ut etiam hoc in loco. vide Barth. & Cuper. ad Petron. cap. 121. *Cerno equidem gemina jam stratos morte Philippos.* Lucanus lib. VII. v. 292. *videor fluvios spectare cruoris Calcatosque simul reges* &c. Silius Italicus lib. I. v. 126.

Aetolos Latio consterni milite campos
Ideosque lacus stagnantes sanguine cerno.

ut locum emendat Heinsius lib. II. Advers. 10.

Obvia cristatus consparserit &c] Lege,
Obvia cristatus cum sparserit agmina vertex,
E solo adspectu &c.

Cumque novus fusos bellator fudero Teucros,
Multa trahit secum Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret cultorum sanguine cursum] Hi versus si ita legantur, vix commodum habent sensum. In Salmasianis erat, *Cumque novos fusos.* In Divionensibus aliquanto rectius, *Cum novus effusos.* licet vel sic *effusos fudero Teucros* merito offendant. Sed reliqui versus graviori laborant vulnere. *Multa trahit secum* legebatur in Divionensibus, sed sic tamen, ut asterisci signum voci *secum* adpositum indicaret vitiosam aut lectu difficilem in codice ipso fuisse lectionem. In Salmasiano libro erat, *Multa trait Sc̄i*, id est *Sancti*, unde non difficile est cum Heinsio veram eruere lectionem, qui corrigebat *Xanthi*, ut in versu illo apud Terentianum Maurum pag. 53. 6. Ed. Briss.

Sanguine turbatus miscebat litora Xanthus.

quae certissima & indubitata lectio est, quamque dedisset nobis crassus monachi librarii stupor, nisi auribus verba praelegentis prave excepisset, & ex *Xanthi* voce ipsi ignota formasset *Sancti*. quemadmodum simili scripturae diversitate corruperunt locum Augustini lib. XVIII. de Civ. Dei cap. 19. ubi vulgo legebatur, *Sabini Regem suum primum Xanthum, sive ut aliqui appellant, Xanthium retulerunt in Deos*; pro quo in Codd. Mss. aliisque exemplaribus vel *Sanctum*, vel *Xanctum* haberi testatur Lud. Vives, qui *Sangum* emendat, pro quo *Sancum* rectius Castalio Dec. III. Observ. cap. ult. p. 161. contra librarii aberrantes in Mss. Virgilii, teste Pierio, lib. VIII. Æn. v. 72. pro *genitor cum flumine Sancto*, dederunt, *cum flumine Xanto*. Ego amplius hoc in loco seq. vers. pro *cultorum* castigandum opinor *caesorum sanguine*. simili mendo laborat Catullus Carm. LXV. v. 563. ubi felicissime emendat Heinsius,

Cum Teucrum e caeso coacervatum aggere bustum.

ut intelligantur Trojani mactati ad tumulum Achillis. in vulgatis nunc legitur *Cum teres excelso coacervatum* &c. Totus igitur locus sic constituendus:

Cum novus effusos bellator fudero Teucros,
Multa trahet Xanthi Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret caesorum sanguine cursum.

indicat fluvium Trojae Xanthum ex sanguine caesorum Trojanorum quasi turgentem, & cruore illo auctum latius se effusurum. Achilles enim plurimos Trojanorum fugatos agitavit in Xanthum, sive Scamandrum, ut videbis apud Homer. Iliad. Φ. init. ubi v. 15. dicit:

Ὣς ὑπ' Ἀχιλλῆος Ξάνθου βαθυδινήεντος
Πλῆτο ῥόος κελάδων ἐπιμὶξ ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν.

quod

Obvia criſtatus conſparſerit agmina vertex,
Et ſolo adſpectu claudentur Pergama noſtro:
Cumque novus fuſos bellator fudero Teucros,
Multa trahit ſecum Trojana cadavera gurges,
Majoremque feret cultorum ſanguine curſum.

Sed

quod imitatus eſt Virgilius, ut Servius notat, lib. v. Æn. 806.

—— cum Troia Achilles
Exanimata ſequens inpingeret agmina muris,
Millia multa daret leto, gemerentque repleti
Amnes, nec reperire viam atque evolvere poſſet
In mare ſe Xanthus.

vide Pindarum Thebanum Epit. Iliad. v. 915. & ſeqq. appoſite Catullus Epithalamio Pelei & Thetid. v. 357. de Achille:

Teſtis erit magnis virtutibus unda Scamandri,
Quae paſſim rapido perfunditur Helleſponto,
Cujus iter caeſis anguſtans corporum acervis
Alta tepefaciet permiſta flumina caede.

ubi & in ſuperioribus dixerat v. 344.

Non illi quiſquam bella ſe conferet heros,
Cum Phrygii Teucro manabunt ſanguine rivi.

ubi perperam Voſſius emendavit & edidit, *Teucro manabunt ſanguine Teucri*. cum *campi* rectius dederant alii, vel potius *rivi*, ut in editione Douzae aliorumque, quod verum puto. Expreſſus eſt Catulli locus ex verſibus Accii in Epinauſimache apud Nonium in *amnem*.

Et Scamandriam undam ſalſo ſanctam obtexi ſanguine,
Atque acervos alta in amni corpore explevi hoſtico.

ut locum conſtituit G. J. Voſſius in Caſtig. ad Fragm. Tragic. a Scriverio Collect. p. 152. & Columna ad Ennium p. 106. qui teſtatur Gitanium priorem verſum ſic legiſſe,

Cum Andrum undique ſalo cinctum obtexi ſanguine.

ſed fruſtra. in Catulli verſu Iſ. Voſſius ad marginem Nonii adſcripſerat legendum eſſe,

Cum Phrygii Teucro manabunt ſanguine acervi.

inconcinne, cum mox ſequantur *caeſi corporum acervi*. qui proprie de ſtrage mortuorum dicuntur, Auctor Panurgi ineditus v. 615.

Aſt illum juvat undantes late undique campos
Graminaque undanti ſtare altum tecta tueri
Sanguine, & ingentes caeſorum cernere acervos.

quo loco emendatio noſtra in his verſibus unice probatur. ex his etiam firmari poſſet Tanaq. Fabri correctio apud Juſtinum lib. 11. cap. xi. ubi pro *ingentibus ſtratorum hoſtium catervis* reponit *acervos*, quomodo & in verſibus Catulli & Accii apud Nonium modo productis. id eleganter expreſſit Homerus Iliad. Λ. 383. οἱ δ' ἐν λαοῖ θνῆσκον ἐπασσύτεροι, *cadebant alii ſuper alios.* quamquam Statii locus a Graevio citatus vulgatam Juſtini lectionem ſatis defendere poſſit. ita *ingentem ſtragis* vel *caedis acervum* Virg. xi. Æn. 207. & 384. ubi vide notas. *Cumulum ſtragis* vocant alii. vide Heinſ. ad Claudian. iii. Rapt. Proſ. v. 242. Saepe autem in ſtrage bellica fluvii vicini a Poetis inducuntur ſanguine caeſorum tumidi ac creſcentes. ut apud Virgil. vi. Æn. v. 87.

Et Tybrim multo ſpumantem ſanguine cerno.

& xi. Æn. 393.

—— Iliaco tumidum qui creſcere Thybrim
Sanguine, & Evandri totam cum ſtirpe videbit
Procubuiſſe domum.

Silius Italicus lib. vi. 603.

—— Tyrrhenas ſternere valles
Caedibus, & ripas fluviorum exire Latino
Sanguine fas fuerit.

lib. xi. v. 139.

—— ut caede referta
Clauſerit Eridani victor vada: victor ut idem
Lydia Romane turbarit ſtagna cruore.

lib. xii. 673.

—— cum ſterneret enſis
Ætolos campos, ubi cum Tyrrhena natarent
Stagna cruore virum.

Lucanus lib. ii. 212.

—— & ſtrage cruenta
Interruptus aquae fluxit prior amnis in aequor
Ad molem ſtetit unda ſequens. Jam ſanguinis alti
Vis ſibi fecit iter, campumque effuſa per omnem
Praecipiteſque ruens Tiberina in flumina rivo
Haerentes adjuvit aquas.

& lib. x. v. 32. de Alexandro:

Humana cum ſtrage ruit, gladiumque per omnes

Exe-

Sed mihi quis referat, quae tu praesaga creatrix
Subducens fatis, alieni symbola sexus,
Ad Lycomedeos fecit transire penates;
Depositumque suum maluit committere blandis
Virginibus, nec te rapiat sic Martius ardor
Orbatam ut crucies non viso pignore matrem.
Vadis in arma ferox, thalamum natumque relinquens,
Nec venit in mentem, quantum mereatur amore
Quae te prima virum conlato pectore fecit:
Is ad bella libens, ubi quaeritur alea mortis,
Nec spondet certam tristis Bellona salutem:
Sed Danais comes esse placet, sociumque pericli
Pro famae titulis meliori adjungere causae.
Scilicet ut conjunx viduo reddatur Atridi,
Procumbet vilis Teucrorum victima Achilles!
Aufer, iners monitor, turpis fomenta medelae,
Meque sine proprio sectari praelia sensu.
Non ita me genitor praeclarus nomine Peleus
Aut dilecta Jovi fudit Thetis alma sub auras,
Degener ut lateam primaevo flore juventae,
Major & ignavo tantum mihi torpeat aetas,
Abstrudamque thoris jam debita pectora castris,
Cum manus Argivûm victricia ludat in arma.

De-

Exegit gentes: ignotos miscuit amnes,
Persarum Euphraten, Indorum sanguine Gangen.

Claudianus Bell. Get. v. 515.

—— Scis ipse peresus
Arcadiae quum densa rogis cumulaverit ossa,
Sanguine quam largo Grajos calefecerit amnes.

similia vide apud Freinshemium Indice in Florum in *fluvii*. quibus adde Minucium Felicem Octav. cap. VII. p. 66. *& ut Trasymenus Romanorum sanguine & major esset & decolor, sprevit auguria Flaminius*. & Ammian. Marcellin. lib. XVI. cap. 12. *Spumans denique cruore barbarico decolor alveus insueta stupebat augmenta*. sed haec paullo operosiora, ut fateor, sufficiant ad adstruendam versuum horum emendationem.

Quae tu praesaga creatrix] Ita Divionenses. *tu quae praesaga creatoris* erat in Salmasianis. forte *tua quid*, vel *te*.

Alieni symbola sexus] Sic exstat in Divionensibus. *Scemate sexus* Salmasian. rectius.

Maluit committere blandis] Sic Salmas. *maluit deponere* legitur in Divionensibus. sed *τὸ maluit* peccat in metri leges. ut & mox *Thersites*.

Orbatam ut crucies] *Ut* omittitur in Salmasii schedis.

Nec spondet certam] *Spondit* Salmasian. & versu seq. *Danai* pro *Danais*. Lege, *Sed Danais comitem* &c.

Vilis Teucrorum victima Achilles] Sic recte Divionensis codex: male in Salmasii schedis: *procumbet titulis Teucrorum victima*.

Meque sine proprio] Ultima in *sine* hic producitur propter sequentis vocis literas *pr*. cujus licentiae similia exempla vide apud Barthium ad Calpurn. Ecl. III. v. 69. sic multis in locis syllabae breves ante *sp*, *st*, *sc*. & similia producuntur. de quo, ut innumeros alios praeteream, adeundus tibi Zinzerlingus in Dissertatione post ejus Promulsidem Criticam. Potuisset ceteroquin noster Poëta hoc in versu id evitasse, si scripsisset: *Et sine me proprio*, vel, *Meque sinas*.

Fudit Thetis alma] Male in Salmasianis: *fodit*.

Abstrudamque thoris] Sic Divionenses schedae. in Salmasianis *Adstrudamque*. an forte, *Abscondamque?* ut supra dixit v. 29. *Clausa diu thalamo reddatur pectora campo*. ceterum in iisdem Salmasianis *devita* pro *debita* exaratur, ut saepe in illis talis scriptura obtinet: sic supra v. 37. & 38. *constavit* pro *conflavit*

Denique cum promptum ruat in certamina vulgus,
Solus ego in cunctis infami carcere clausus
Subducar pugnae? quanto tolerabo pudore
Me non ferre pedem, quo fert Thersites, in omni
Parte miser, forma brevior, menteque fugaci.
Absit ab ingenio, & viribus Aeacidarum,
Ut vitem pro laude mori, metuamque supremum
Quem dat Parca diem; mihi nam lux amplior ulla est,
Quae virtute fluit, quae nescit claustra sepulchri:
Namque hominis semper, meritorum lege perenni,
Quam breviat fatum, propagat gloria vitam.
Ergo animus fidens in Dardana saeviet arma,
Nec mihi jam gemini dilectus pignoris obstet
Deidamiam, Pyrrhumque meos nunc Scyros habebit
Visuros nostrum reditum celeremque triumphum.
Me pudor hortatur rapere in certamina gressus
Ferre potes quaecumque labans successibus aetas
Exigua observans matris praecepta verendae
Induxi molles habitus, velut edita virgo,
Lusimus & tactis modulantes carmina chordis,
Virtuti adsurgat, fuerat quaecumque voluptas,
Succedat ferrum citharae; quod nutrit amores
Depensum est Veneri, reddamus caetera Marti.

DE

fluit, & *obbia bacmina* pro *obvia agmina*. antiquissima enim manu codicem Salmasianum scriptum fuisse ex simili vetusta scribendi ratione passim in hoc carmine observata adparet. sic vs. 5. *inesi* pro *inkusi*. *peblo* pro *peplo* v. 15. *mugro* pro *mucro* v. 27. *hac* pro *ac* & *Aeacitarum* v. 72. *divitem* pro *dubitem*, v. 73. *ortatur* pro *hortatur*, v. 82. & similia.

Cum manus Argivûm victricia ludat in arma] Sic edidi Divionensis codicis schedas secutus: nam in Salmasianis habebatur: *Cum manus Argivûm ultricia ludere in arma*.

Menteque fugaci] Forte, *tergoque fugaci*.

Ut vitem pro laude mori] Ita eaedem Divionenses schedae: In Salmasiani codicis excerptis: *Ut divitem*, & a manu recentiori ipsi adscriptum fuisse *dubitem* vel *vitem* notaverat Heinsius, qui conjiciebat: *Devitem pro laude mori*. versu sequenti: *Quem dat Parca diem* praetuli ex Salmasianis, pro eo quod in Divionensi codice legitur, *Quem das, Parca, diem*. eodem in versu rectius legeretur,

——— *mibi nam lux amplior illa est*
Quae virtute fluit.

non *ulla est*, ut utrumque schedarum exemplum habebat.

Quam breviat fatum] Nota vocem *breviare* hoc in versu, unde sequioris quidem, sed non tamen infimae aetatis Poetam se prodit auctor. hoc enim verbo etiam usus est non uno in loco Quintilianus, tum Manilius, Lactantius, aliique. vide Cellarii Curas Poster. pag. 202. & Vorstii notas ad Sulpit. Sever. lib. 1. cap. 1. Censorino etiam hanc vocem ex Ms. restituit Barth. XXVII. Adv. 19. quem vide.

In Dardana saeviet arma] *Saeviat* Salmasian.

Deidamiam] An *Deidamen*? ut *Penelope* & *Penelopea* & sim.

Ferre potes quaecumque labans] Sic schedae Salmasianae: in Divionensi codice vitiosa aut depravata lectio erat, nam in ejus excerptis habetur: *Ferre pote** *sque cum labans*.

Exigua observans] Ita in Divionensibus. *Exigi observans* Salmasianae: forte

——— *quaecumque labans successibus aetas*
Exigit, observans &c.

Et tactis modulantes carmina chordis] Sic recte in Salmasianis: male Divionenses: *modulantur carmina*.

TELF-

DE TELEFO.

Telefus, excellens Alcidis pignus & Augae,
Externae fortis bella inopina tulit.
Nam Graji Trojam peterent cum mille carinis,
Tangeret & classis litus adacta suum;

Occur-

TELEFUS &c.] Legitur in Catalectis Pithoei lib. II. pag. 59. & inter carmina Petronio Antigenidi adscripta edidit Oliverius in notis ad Marmora Pisaurensia pag. 165. Inveni id etiam in libro Isaci Vossii, qui est in Bibliotheca Leidensi, quo continebantur nonnulla Epigrammata ex antiquis Codd. a Vossio descripta. Diversae sententiae Epigramma in Telephi vulnerati statuam est in lib. IV. Antholog. Graec. cap. 8. & in casu hujus Herois celebrando multi sunt Poëtae, quorum loca hic cumulare non vacat.

Alcidis pignus & Augae] *Alcidae* Heinsius. recte. & sic edidit Oliverius. sic in alio Epigr. quod alibi a nobis exhibebitur, *Alcidae sacri generis decus* &c. ita enim in genitivis nominum propriorum saepe. ut *Thyestes*, *Thyestae*, *Geryones*, *Geryonae*, *Orestes*, *Orestae*. vide Heins. ad Ovid. Epist. VIII. v. 9. de matre vero Telephi *Auge* plurima non protrita ex inmensis eximiae eruditionis copiis dedit Vir Illustris Ezech. Spanhemius Animadv. ad Callimach. Hymn. in Delum v. 70.

Externae fortis] *Externi Martis* conjiciebat Heinsius.

Tangeret & classis litus adacta suum] *Ad acta suum* in exemplari notaverat Heinsius, pro *classis acta ad litus suum*. & Virgilii nomen adposuerat. Respexit ejus locum ex lib. XI. Æn. 261. *diversum ad litus adacti*. ubi in notis suis phrasin hanc illustrat, sed in hoc versu illic probat *litus adacta*. vel *litus* ad *tangeret* referri posse existimat. Cogitabam an forte legi posset *adunca* ut *puppis adunca* & sim. frequenter. vide Lindenbrog. ad Catalect. p. 322. sed nihil omnino mutandum suadet Silius Italicus lib. XII. v. 447.

Et jam per colles dumosque ad litus adacta
Innabat pelago veniens sine remige classis.

vulgatam etiam firmat liber Vossianus. *adigere* enim *classem* & *navem* proprium hac in re verbum esse docuit Gronovius ad Livium lib. XXVI. cap. 7. *tangere* etiam proprie dicitur navis, cum cursum finit, & ad locum destinatum pervenit. Virgil. IV. Æn. 612.

—— si tangere portus
Infandum caput ac terris adnare necesse est.

Ovid. lib. IV. Met. 779.

Gorgoneas tetigisse domos.

Horatius lib. III. Od. 27.

Quae simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten.

& passim. vide Savaron. ad Sidon. Apollin. lib. I. Ep. 10. pag. 74. eadem ratio est compositi *contingere*. Ovid. lib. III. Met. 634.

Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit.

itemque *attingere*. de quo vide notas Patrui mei ad Petron. cap. LXXXVIII. pag. 426. *litus* autem *suum* hic positum est pro ejus, Telephi nempe.

Syria pugnanti percutit hasta femur] Sic editio Pithoei,& liber Vossianus. sed recte eruditissimus Oliverius ad Marm. Pisaur. observavit carminis legem non admittere lectionem hanc vulgatam *Syria hasta*. proinde conjiciebat legendum esse *Pyrria*, quia antiquitus ita dicebatur Thessalia. Sed sequor potius Heinsium, & Munckerum ad Hygin. fab. 101. emendantes: *Scyria hasta*. & sic protert Barthius ad Claudian. p. 497. ubi de verbo *flammare Scyria* autem *hasta* ab Achille, qui in insula Scyro latuit. nam in Scyro commendatus fuit Achilles Lycomedi, quo cum venissent Graecorum legati, & inter eos Ulyxes, ad eum quaerendum, & invenissent, hasta donatus fuit. Hinc & Deidamia, Lycomedis filia, qua arsit Achilles, *Scyria* vel *Scyrias* passim Poetis. Ovidius I. Artis Amat. 682.

Scyrias Aemonio juncta puella viro.

Propertius lib. II. El. 7. v. 54.

Scyria nec viduo Deidamia toro.

& *Scyria virgo* apud Claudianum Epithal. Honor. v. 16.

Scyria sic tenerum virgo flammabat Achillem.

pro *percutit* vetus Salmasii codex Heinsio collatus *perculit* sollemni permutatione, ut apud Justin. lib. I. cap. 7. & lib. II. cap. 13. ubi pro *percussum* in aliis est *perculsum*. & Lucret. lib. I. pag. I.

Ludit lacte mero mentis percussa novellas.

ubi in MS. quem G. Vossius contulit, *perculsa*. apud Lucan. lib. X. v. 323.

—— primos sentit percussa tumultus.

quod

Occurrens Danais forti dum pugnat Achilli,
  Syria pugnanti percutit hasta femur.
Pro cujus cura consultus dixit Apollo,
  Hostica quod salubrem cuspis haberet opem.

Mox

quod praeferunt meliores libri: pro *perculsa*. sic in Epitaphio Ajacis apud Gellium a Cicerone Latinis versibus reddito, quod alibi exhibebimus; *Qui quondam Hectoreo percussus concidit ense*. ubi male in MS. Franeq. *perculsus*. apud Pindarum Thebanum Epitom. Iliad. Homer. v. 762.

Hector tunc pugnae subit acri concitus ira
Priamides, mox percussos agit undique Grajos.

sic scribe ex utroque Leidensis Bibliothecae codice, quos contuli, nam in primo *percusos*, proxime verum. vulgo *perculsos*. vide plura apud Bentlejum ad Horat. Epod. XI. v. 2. & qui *percussum* multis in locis praefert, ut magis Poeticum, Heinsium ad Virgil. I. Æn. v. 513.

Consultus dixit Apollo] Proprie. *dicere* enim de oraculis frequenter occurrit & de vaticiniis, pro praedicere. vid. Heins. ad Ovid. Epist. V. v. 33. & ad Claudian. I. in Eutrop. v. 160. & adde Cl. Drakenb. ad Silium XIII. v. 819.

Hostica quod salubrem cuspis haberet opem] Sic edidit Pithoeus, neque aliter legitur in Excerptis Vossianis. Sed viderat Heinsius legem metricam non admittere hanc vocem, & ideo hunc versum obelo notaverat, & exemplaris sui margini adscripserat forte *certam* emendandum esse pro vulgato *salubrem*. Sane apud nullum probati aevi Poetam memini exemplum occurrere, ubi secunda hoc in verbo correpta occurrat. unicum, quod sciam, inveni in Epigrammate inedito de Balneis, quod ex schedis Salmasianis suo loco producendum erit, ubi habetur:

Cum salsum salubri litus abundat aqua.

imitatus tamen id fuit inter recentiores Buchananus in Paraphrasi Psalmi XCIX.

Nomen qui salubri temperie modum
Sceptris constituas tuis.

verum recte ob id notatus a Ger. Joh. Vossio lib. II. Art. Gramm. cap. 16. & Munckero ad Hygin. fab. 101. pag. 162. qui hoc in versu legendum conjicit *celebrem* vel *celerem opem*. sed vulgatam nihil attinet sollicitare. Non enim tantum nobis permittimus in his Epigrammatibus, quorum aevum ignoramus: etsi Helvio Cinnae hunc versum adscribat Prosodiae Poeticae auctor Smetius, qui in errorem duxit Pincierum lib. III. Parerg. cap. 19 ubi de quantitate vocis *salubris* agit, & hunc versum sub antiqui Poëtae *Helvii Cinnae* nomine profert, licet recte tamen non tantum auctoritati hujus Epigrammatis tribuat, ut eo Buchanani licentiam defendi posse putet. Perperam etiam Epigramma hoc de Telepho *Helvio* adscribit Savaro ad Sidonium p. 74. ubi versum quartum ex eo citat sub *Helvii* nomine. Puto his viris Doctis ansam erroris dedisse, quod in Collectione Pithoeana praecesserit Epigramma, sub titulo:

In Commentarium L. Crassitii
Grammatici in Smyrnam
C. Helvii Cinnae.
Uni Crassitio &c.

& putaverunt *Helvii Cinnae* nomen isti tamquam auctoris praefixum esse, eidemque tribuendum esse hoc nostrum de Telepho, quod ibidem subsequitur: sed cum nobis perpauca supersint Epigrammatum Cinnae fragmenta, illud incerti auctoris est in L. Crassitii Grammatici, qui tempore Augusti vixit, Commentarium in Cinnae Smyrnam, obscurissimum Poema, de quo vid. Salvagn. Boëssii Prolegom. in Ibin Ovid. cap. I. in fine isti autem Epigrammati hoc carmen de Telepho & alia apud Pithoeum quidem subjunguntur, sed an omnia ejusdem auctoris sint, valde dubito, idque in tam inordinata & indigesta farragine dijudicare perquam difficile est. Sed redeamus ad hunc versum. *salubrem* igitur *opem* hastae hostilii inesse, oraculum Apollinis respondisse dicit Poeta, id est quod Telephus eadem hasta, qua ab hoste Achille vulneratus erat, sanandus esset. ita apud Suetonium in Aug. cap. 42. *sed ut salubrem magis quam ambitiosum principem scires.* idest, per quem populus a vitiis & luxuria sanaretur, ut recte contra Gronovium loci istius sensum exposuit Patruus meus, quem & vide ad Gratii Cyneg. v. 121. & de hac significatione Lambinum ad Horat. Art. Poet. v. 198. Caeterum Telephum ab Achille hasta vulneratum & sanatum plurimi e veteribus tradunt, id quod hoc Epigrammate confirmatur, secus quod alii de herbis prodiderunt. Cuspidi Achilleae id similiter tribuit Propertius lib. II. El. I. v. 66.

Mysus & Aemonia juvenis qua cuspide vulnus
Senserat, hac ipsa cuspide sensit opem.

ubi legendum *Haemonii juvenis*, id est Achillis, cum Heinsio lib. II. Advers. cap. I. vide quae de hac differen-

Mox precibus flexi Pelidae robore sacro
  Injecto membris pulvere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu.
  Unde datum est vulnus, contigit inde salus.

TUMULUS HECTORIS, PENTADII POETAE.

Defensor patriae, juvenum fortissimus Hector,

Qui

ferentia illic notavit eruditissimus Poëtarum Interpres Brouckhusius, & adde Delrium ad Senecae Troades v. 218. pag. 240. de hasta etiam Ovidius Remed. Amor. v. 50.

Vulnus in Herculeo quod quondam fecerat hoste,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

sic & in carmine Pentadii de Fortuna apud Pithoeum lib. I. Epigram. p. 31.

Pelias hasta fuit; vulnus grave quae dedit hosti,
Et quae sanavit, Pelias hasta fuit.

Serenus Sammonicus de Medicina cap. XLVI. v. 836.

—— sanat quem sauciat ipsa,
Ut Larissaea curatus Telephus hasta.

apposite Claudianus in Epistola ad Hadrianum v. 46.

Sanus Achillea remeavit Telephus hasta,
Cujus pertulerat vires: & sensit in uno
Letalem placidamque manum: medicina per hostem
Contigit, & pepulit, quos fecerat ipse, dolores.

sic enim recte, cum antea *Achilleis herbis* legeretur, ex Gyraldino libro restituit Heinsius, qui istic videndus. Confer & Hieronym. Columnam ad Ennium pag. 270. Ed. Cl. Hessel.

Mox precibus flexi Pelidae robore sacro] *Robore sato* Cod. Vossian. *robore raso* ex V. Cod. Salmasii in margine libri sui notavit Heinsius. recte. Hyginus fab. CI. *Tunc Ulyxes ait: Non te dicit Apollo, sed auctorem vulneris hastam nominat: quam cum rasissent, remediatus est.* aliter Oliverius ad Marm. Pisaurens. pag. 166. qui corrigit: *Mox precibus flexi Pelidae e robore sana.* pleniusque se hoc de loco acturum promittit in libro de Viris Illust. Pisaurens. versu sequente ex eodem codice adscripserat Heinsius *pulvere membra fugit.* unde ipse corrigebat:

Injecta & membris pulvere plaga fugit;

vel *coit.* quod verum puto.

DEFENSOR PATRIAE &c.] Habet Pithoeus lib. III. pag. 97. & Scaliger in Catalectis pag. 178. a quibus *Pentadio* tribuitur, licet margo Pithoei *Maximiano* adscribat. sub *Pompejani* nomine editum occurrere in Florentina Illustrium Poëtarum Hetruscorum editione notaverat Heinsius. cui autem ex his tribuendum sit, difficile est discernere, cum illorum trium non pauca etiam alia apud Pithoeum occurrant Epigrammata. DE HECTORE POMPILIANUS inscribitur in Thuaneo, vitiose pro POMPEJANUS. MAXIMINO adtribuit Petavianus, pro MAXIMIANO. Vossii codex, cujus varias lectiones excerpsit Heinsius, auctoris nomen tacet & inscribit tantum HECTORIS TROJANI VIRORUM STRENUISSIMI TUMULUS. in codice MS. etiam Bibliothecae Caesareae Hectoris & Achillis Epitaphia, forte haec eadem, recensentur apud P. Lambecium lib. VI. Comm. de Bibl. Caesar. pag. 935. Habetur etiam hoc Epigramma, sed nullo auctoris indicio praefixo, in Chronico Engelhusii Tom. II. Rer. Bronsvicens. p. 988. sed ubi ultimum distichon desideratur, & ipsi Epigrammati versus hic alienus, ut puto, & prae ceteris nimis insulsus, praemittitur,

Troum protector, Danaum metus hic jacet Hector.

qui versus itidem praefigitur huic Epitaphio, in editione Argentina anni 1494. Historiae Trojanae Guidonis de Messana in fine, nisi quod *Trojae protector* illic habeatur. In Vossianis schedis post hoc Epigramma etiam subsequebatur; unde patet inepti alicujus monachi pannum prave adsutum esse, & in dicto Chronico praepostere his adnecti. Cujuscumque tandem hi verius sint, ut pleraque sub incertorum auctorum nominibus vagantur, satis bonae tamen notae sunt.

Juvenum fortissimus Hector] *Fortissimus iste* habet Guido de Messana in Histor. Trojana. similiter in Epigrammate inedito de Troja, quod ex Leidensi codice, in quo habebatur Marbodii Poëma de ornamentis verborum, descripsit Heinsius, & suo loco a nobis edendum erit:

O Hi-

Qui murus miseris civibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis.
Occubuere simul spesque salusque Phrygum.
Hunc ferus Æacides circum sua moenia traxit,
Quae juvenis manibus texerat ante suis.

O quan-

O Hector, quondam Troum fortissime frustra
Conjugis in facie defectorumque parentum
Impius proprio foedasti sanguine currus:
Hunc adeo patriae cladem tua, perfide pastor,
Navibus invexit Dis exsecrata voluptas.

Qui murus miseris civibus alter erat] *Ater* in Thuaneo. *ater erit* in Petaviano. pro quo *acer* in editione Hetruscorum Poetarum Florentina. rectius *altus erat* in Chronico Engelhusii, & in Historia Trojana Guidonis de Messana. *murus* autem eleganter hic pro firmo praesidio ac tutela. ut passim apud Poetas, & *Grajum murus Achilles* apud Ovid. XIII. Metam. v. 281. ubi vide notas. sic Lucanus lib. VI. v. 201. de Scaeva:

—— stat non fragilis pro Caesare murus
Pompejumque tenet.

apud Ausonium in Mosella v. 394. ut locum emendat Cl. Cannegieterus in Misc. Observ. Vol. X. Tom. II. pag. 199.

———— quum facta Quiritum,
Belgarum, patriosque canam, decora inclyta, muros.

Justinus lib. XIV. cap. 5. §. 7. *cum multis seculis murus urbi civium virtus fuerit.* Cicero in Pisonem cap 4. *Ergo his fundamentis positis consulatus tui triduo post a T. Clodio lex Aelia & Fufia eversa est, propugnacula murique tranquillitatis atque otii* sic in Epigrammate apud Reines. Cl. II. inf. 34. ubi Asia cutelam loquitur:

Desine dux belli de me sperare triumphum,
Frange opus hoc: hominum pectora murus erunt.

Similiter apud Senecam in Troadibus v. 126. ubi Chorus Troadum ita ipsum Hectorem alloquitur.

Columen patriae, mora fatorum,
Tu praesidium Phrygibus fessis,
Tu Murus eras; humerisque tuis
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit summusque dies
Hectoris idem patriaeque fuit.

quem locum Delrius hoc ipso Epigrammate adposite illustrat. passim enim inter Hectoris laudes a Poetis celebrari videas, cum eo simul periisse Trojanum imperium. ut ex hoc Epigrammate & illustri Pindari Thebani loco in Epit. Iliad. v. 1012. & 1061. & seqq. notat Barthius lib. LIX Adv cap. 15. non procul a fine. vide & Taubmann ad Virgil. Culic. pag 187. & plura apud Barthium ad Claudianum IV. Cons. Honor. v. 108. & Celeb. Drakenb. ad Silium lib. XVI. v. 68.

Telo violenti victus Achillis] *Violenter bictus* Vossii codex, unde Heinsius conjecerat *evictus* At in schedis, in quibus Epigrammata quaedam ex veteri Ger. Joh. Vossii codice descripsit, legitur, *fractus Achillis. violentis ictus* in Thuaneo MS & in editione Florentina Poetarum Hetruscorum, *violentus ictus.* hinc legendum putabat Heinsius *nectus*, vel *enectus*, ut in carmine de Laudib. Herculis v. 3. similis varietas; *Tertius enectus sus est Erymanthius ingens.* ubi in aliis *evictus.* sed satius est ut hic loci nihil mutetur. Ceterum cum hoc disticho simile est illud Hectoris Epitaphium apud Ausonium in Epitaph. Heroum XIV.

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troja sepulta est,
Conduntur pariter qui periere simul.

ubi Tollius hoc Pentadii Epigramma in notis citans profert, *violenti victus Achillei.* quod admitterem, si ab editis aut manu exaratis codicibus confirmaretur: nam genitivus ille *Achillei* vel *Achilli* atque *Ulixi* multis in locis a Viris doctis restitutus est. vide Pierium ad Virg. I. Æn. 30 Heins ad Virg. III. Æn 87. Ovid. I. Artis 743. & ad Vellejum lib. I. pag. 69. tum Gronovium ad Livium lib. XLII. 25. & Observ. ad Scriptor. Eccles cap. IX. Fabrum ad Justin. lib. I. cap 7. pag. 36. & Abrah. Gronov. ad Eundem lib. III. cap. 7. pag. 801.

Hunc ferus Aeacides &c.] Totum hoc distichon, ut & ultimum, *Sed raptum* &c. non legitur in Chronico Engelhusii.

Quae juvenis manibus texerat ante suis] Id ita expressit Ovidius in Ibide v. 335.

Vel qui, quae fuerat tutatus moenia saepe,
Corpore lustravit non diuturna suo.

quem

Mox precibus flexi Pelidae robore sacro
Injecto membris pulvere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu.
Unde datum est vulnus, contigit inde salus.

TUMULUS HECTORIS, PENTADII POETAE.

Defensor patriae, juvenum fortissimus Hector,

Qui

ferentia illic notavit eruditissimus Poëtarum Interpres Brouckhusius, & adde Delrium ad Senecae Troades v. 218. pag. 240. de hasta etiam Ovidius Remed. Amor. v. 50.

Vulnus in Herculeo quod quondam fecerat hoste,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

sic & in carmine Pentadii de Fortuna apud Pithoeum lib. 1. Epigram. p. 31.

Pelias hasta fuit; vulnus grave quae dedit hosti,
Et quae sanavit, Pelias hasta fuit.

Serenus Sammonicus de Medicina cap. XLVI. v. 836.

—— sanat quem sauciat ipsa,
Ut Larissaea curatus Telephus hasta.

apposite Claudianus in Epistola ad Hadrianum v. 46.

Sanus Achillea remeavit Telephus hasta,
Cujus pertulerat vires: & sensit in uno
Letalem placidamque manum: medicina per hostem
Contigit, & pepulit, quos fecerat ipse, dolores.

sic enim recte, cum antea *Achilleis herbis* legeretur, ex Gyraldino libro restituit Heinsius, qui istic videndus. Confer & Hieronym. Columnam ad Ennium pag. 270. Ed. Cl. Hessel.

Mox precibus flexi Pelidae robore sacro] *Robore sato* Cod. Vossian. *robore raso* ex V. Cod. Salmasii in margine libri sui notavit Heinsius. recte. Hyginus fab. CI. *Tunc Ulyxes ait: Non te dicit Apollo, sed auctorem vulneris hastam nominat: quam cum rasissent, remediatus est.* aliter Oliverius ad Marm. Pisaurens. pag. 166. qui corrigit: *Mox precibus flexi Pelidae e robore sana.* pleniusque se hoc de loco acturum promittit in libro de Viris Illust. Pisaurens. versu sequente ex eodem codice adscripserat Heinsius *pulvere membra fugit.* unde ipse corrigebat:

Injecto & membris pulvere plaga fugit;

vel *coit.* quod verum puto.

DEFENSOR PATRIAE &c.] Habet Pithoeus lib. III. pag. 97. & Scaliger in Catalectis pag. 178. a quibus *Pentadio* tribuitur, licet margo Pithoei *Maximiano* adscribat. sub *Pompejani* nomine editum occurrere in Florentina Illustrium Poëtarum Hetruscorum editione notaverat Heinsius. cui autem ex his tribuendum sit, difficile est discernere, cum illorum trium non pauca etiam alia apud Pithoeum occurrant Epigrammata. DE HECTORE POMPILIANUS inscribitur in Thuaneo, vitiose pro POMPEJANUS. MAXIMINO attribuit Petavianus, pro MAXIMIANO. Vossii codex, cujus varias lectiones excerpsit Heinsius, auctoris nomen tacet & inscribit tantum HECTORIS TROJANI VIRORUM STRENUISSIMI TUMULUS. in codice MS. etiam Bibliothecae Caesareae Hectoris & Achillis Epitaphia, forte haec eadem, recensentur apud P. Lambecium lib. VI. Comm. de Bibl. Caesar. pag. 935. Habetur etiam hoc Epigramma, sed nullo auctoris indicio praefixo, in Chronico Engelhusii Tom. II. Rer. Bronsvicens. p. 988. sed ubi ultimum distichon desideratur, & ipsi Epigrammati versus hic alienus, ut puto, & prae ceteris nimis insulsus, praemittitur,

Troum protector, Danaum metus hic jacet Hector.

qui versus itidem praefigitur huic Epitaphio, in editione Argentina anni 1494. Historiae Trojanae Guidonis de Messana in fine, nisi quod *Trojae protector* illic habeatur. In Vossianis schedis post hoc Epigramma etiam subsequebatur; unde patet inepti alicujus monachi pannum prave adsutum esse, & in dicto Chronico praepostere his adnecti. Cujuscumque tandem hi versus sint, ut pleraque sub incertorum auctorum nominibus vagantur, satis bonae tamen notae sunt.

Juvenum fortissimus Hector] *Fortissimus iste* habet Guido de Messana in Histor. Trojana. similiter in Epigrammate inedito de Troja, quod ex Leidensi codice, in quo habebatur Marbodii Poëma de ornamentis verborum, descripsit Heinsius, & suo loco a nobis edendum erit:

O Hi-

Qui murus miseris civibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis.
Occubuere simul spesque salusque Phrygum.
Hunc ferus Æacides circum sua moenia traxit,
Quae juvenis manibus texerat ante suis.

O quan-

O Hector, quondam Troum fortissime frustra
Conjugis in facie defectorumque parentum
Bigiles proprio foedasti sanguine currus:
Hanc adeo patriae cladem tua, perfide pastor,
Navibus invexit Dis exsecrata voluptas.

Qui murus miseris civibus alter erat] *Ater* in Thuaneo. *ater erit* in Petaviano. pro quo *acer* in editione Hetruscorum Poëtarum Florentina. rectius *altus erat* in Chronico Engelhusii, & in Historia Trojana Guidonis de Messana. *murus* autem eleganter hic pro firmo praesidio ac tutela. ut passim apud Poetas, & *Grajum murus Achilles* apud Ovid. XIII. Metam. v. 281. ubi vide notas. sic Lucanus lib. VI. v. 201. de Scaeva:

—— stat non fragilis pro Caesare murus
Pompejumque tenet.

apud Ausonium in Mosella v. 394. ut locum emendat Cl. Cannegieterus in Misc. Observ. Vol. X. Tom. II. pag. 199.

——— quum facta Quiritum,
Belgarum, patriosque canam, decora inclyta, muros.

Justinus lib. XIV. cap. 5. §. 7. *cum multis seculis murus urbi civium virtus fuerit.* Cicero in Pisonem cap. 4. *Ergo his fundamentis positis consulatus tui triduo post a T. Clodio lex Aelia & Fufia eversa est, propugnacula murique tranquillitatis atque otii* sic in Epigrammate apud Reines. Cl. II. inf. 34. ubi Assua castellum loquitur:

Desine dux belli de me sperare triumphum,
Frange opus hoc: hominum pectora murus erunt.

similiter apud Senecam in Troadibus v. 126. ubi Chorus Troadum ita ipsum Hectorem adloquitur:

Columen patriae, mora fatorum.
Tu praesidium Phrygibus fessis,
Tu Murus eras; humerisque tuis
Stetit illa decem fulta per annos:
Tecum cecidit summusque dies
Hectoris idem patriaeque fuit.

quem locum Delrius hoc ipso Epigrammate adposite inlustrat. passim enim inter Hectoris laudes a Poëtis celebrari videas, cum eo simul periisse Trojanum imperium. ut ex hoc Epigrammate & illustri Pindari Thebani loco in Epit. Iliad. v. 1012. & 1061. & seqq. notat Barthius lib. LIX Adv. cap. 15. non procul a fine. vide & Taubmann ad Virgil. Culic. pag. 287. & plura apud Barthium ad Claudianum IV. Cons. Honor. v. 108. & Celeb. Drakenb. ad Silium lib. XVI. v. 68.

Telo violenti victus Achillis] *Violenter hictus* Vossii codex, unde Heinsius conjiciebat *evictus* At in schedis, in quibus Epigrammata quaedam ex veteri Ger. Joh. Vossii codice descripsit, legitur, *fractus Achillis. violentis ictus* in Thuaneo MS & in editione Florentina Poëtarum Hetruscorum, *violentus ictus.* hinc legendum putabat Heinsius *nectus*, vel *evectus*, ut in carmine de Landib. Herculis v. 3. similis varietas; *Tertius evectus sus est Erymanthius ingens.* ubi in aliis *evictus.* sed satius est ut hic loci nihil mutetur. Ceterum cum hoc disticho simile est illud Hectoris Epitaphium apud Ausonium in Epitaph. Heroum XIV.

Hectoris hic tumulus, cum quo sua Troja sepulta est,
Conduntur pariter qui periere simul.

ubi Tollius hoc Pentadii Epigramma in notis citans profert, *violenti victus Achillei.* quod admitterem, si ab editis aut manu exaratis codicibus confirmaretur: nam genitivus ille *Achillei* vel *Achilli* atque *Ulixi* multis in locis a Viris doctis restitutus est. vide Pierium ad Virg. I. Æn. 30. Heins. ad Virg. III. Æn. 87. Ovid. I. Artis 743. & ad Vellejum lib. I. pag. 69. tum Gronovium ad Livium lib. XLII. 25. & Observ. ad Scriptor. Eccles. cap. IX. Fabrum ad Justin. lib. I. cap 7. pag. 36. & Abrah. Gronov. ad Eumdem lib. III. cap. 7. pag. 801.

Hunc ferus Aeacides &c.] Totum hoc distichon, ut & ultimum, *Sed rapsum* &c. non legitur in Chronico Engelhusii.

Quae juvenis manibus texerat ante suis] Idita expressit Ovidius in Ibide v. 335.

Vel qui, quae fuerat tutatus moenia saepe,
Corpore lustravit non diuturna suo.

O quantos Priamo lux attulit illa dolores!
Quos fletus Hecube, quos dedit Andromache!
Sed raptum pater infelix, auroque repensum
Condidit, & moerens hac tumulavit humo.

IN

quem locum bene Salvagnius hoc ipso Pentadii disticho inlustrat. *Quem juvenis* legitur apud Guidon. de Messan. in Hist. Troj.

Quos fletus Hecube, quos dedit Andromache] *Quot fl. H. quot* legitur in Chronico eodem, & in Historia Trojan. Guidon. de Messana; sed apud quos inepte habetur *Andromede*. *Hecubae* & *Andromachae* est in Florentina Poetarum Hetruscorum editione. recte omnino. id enim requirit praecedentis versus sensus, & ita etiam ad marginem editionis Scaligeranae in suo exemplari emendaverat P. Francius.

Hac tumulavit humo] *Adtumulavit* margo Pithoei, cui favet lectio Vossianarum schedarum *accumulavit*, quomodo & apud Guidonem de Messana; in Petaviano codice *atumulavit*. at in alio Vossii codice *hac tumulavit*, ut editum est, legi notavit Heinsius.

IN XERXEM.] Primum illud de Xerxe Epigramma duobus distichis auctius edidi, quam illud nobis dederat Pithoeus lib. II. pag. 59. & Scaliger lib. I. Catal. pag. 208. ubi sequens etiam adjunxerunt. ab aliis inter Catalecta Petroniana relata sunt; & inter carmina Petronio Antigenidi adscripta edidit Oliverius ad Marm. Pisaurens. pag. 166. Illi vero quatuor tantum versibus primum carmen absolvunt, ejusque secundum distichon ita exhibent:

Mundus jussa facit. Solem texere sagittae:
Calcatur Pontus, fluctuat altus Athos.

& sic legebatur in Vossiano codice, quem Heinsius contulit, qui utrumque inscribit DE ATHO MONTE. & sic in schedis suis Scaliger ipse descripsit ex veteri codice, qui ubique cum Vossiano consentit, & quem eumdem puto. titulus autem ille DE MONTE ATHO, sequenti potius Epigrammati videtur praefigendus. LAUS XERXIS inscribunt schedae Salmas. & Divionenses. Ego vero auctoritate Salmasianarum & Divionensium schedarum reliquos versus liberali manu adjeci, in quo mihi praeivit ipse Salmasius, qui ex eodem illo codice, ex quo Heinsius schedas istas descripserat, hoc carmen ita etiam protulit & edidit in notis ad Trebell. Pollion. in Claud. cap. VI. Elegantissimus etiam Balzacius videtur habuisse codicem, in quo auctius hoc epigramma exstabat, quum ultimum distichon *Quis novus hic hominum* &c. proferat ita ut in schedis nostris MSS. legitur. vide Entretiens de Balzac cap. III. p. 50. ubi pluribus de hoc Epigrammate disserit, & versuum horum elegantiam, Latinitatem castam, & Poëticam inventionem admiratur, ac Virgilii aevo adjudicat. Illum vero habuisse ex codice Salmasiano patet ex ejus Epistolis Selectis pag. 460. & 462. a Menagio post Poëmata Balzacii editis.

Perses magnus adest] Eaedem Salmasii schedae pro *Perses* habent *Xersis*. *Xerces* Divionens. Vossii codex *Tarses*. sed bene se habet *Perses*. quod confirmant Scaligeri schedae. ita seq. Epigr. initio:

Idem commisit longo duo litora ponte
Perses.

ita saepe *rex Perses* pro rege Persarum. Nepos in Alcib. cap. 4. *itaque hujus consilio Lacedaemonii cum Perse rege amicitiam fecerunt*. ita olim fuit editum, pro quo recentiores editiones nunc habent *Persarum*. Ultrajectina illa laudatissima, sed rara, editio, cui quondam Canterum vel Cauchium praefuisse volunt, exhibet *Persa*. ibidem cap. IX. ex codice Petri Danielis: *sed videbat id sine rege Perse fieri non posse*. Lucanus lib. II. v. 672.

Tales fama canit tumidum super aequora Xerxem
Construxisse vias, multum quum pontibus ausus
Europamque Asiae, Sestonque admovit Abydo,
Incessitque fretum rapidi super Hellesponti &c.

ubi codices MSS. ab Heinsio collati, & Vossianus secundus, teste Cl. Oudendorpio, habent *Persem* pro *Xerxem* eadem varietate. sed *Persen* magis Poëticum esse censet Patruus meus in notis suis, & hoc etiam loco confirmat. idem Lucanus lib. III 286.

Descendit Perses, fraternique ultor amoris,
Aequora cum tantis percussit classibus.

ubi eadem in scriptis & editis diversitas. Emendandus forte Terentianus Maurus libro de Syllabis & Metris v. 1074. pag. 53. b. ed. Brissaei, ubi nunc mendose editur,

Pontibus instratis conjunxit littera perpes.

pro quo legendum *conjunxit litora Perses*, quod propius vulgato *perpes* insistit, quam *Xerxes*, ut in Erratis corrigi jussit Brissaeus, & in editione Putschii, & Sanct-Andraeana an. 1584. legitur. est autem Ennii versus ex lib. XIII. Annalium. recte tamen idem Brissaeus *conjunxit* vindicat pro *condunxit*, quod apud Bedam libello de metris p. 2355. ha-

IN XERXEM.

Perses magnus adest, totus comitatur euntem
  Orbis. quid dubitas, Graecia, ferre jugum?
Tellus jussa facit. Solem texere sagittae.

Ab-

habetur. nisi praestet, *commisit litera Perses*. ut in altero hoc Epigrammate,

Idem commisit longo duo litora ponte
  Perses.

apud Arnobium similiter scribendum lib. I. pag 5. *ut ille immanis Perses mare terris immitteret, & gressibus maria transiret*. nam in v. c. Regio, quo usus est Salmasius, legitur *Xerses*. ut perpetuo scribitur in codice Franequerano Justini lib. II. cap. x. illustrant haec, quae notavit Stanlejus ad Æschylum in Persas v. 71. & Columna ad Ennium p. 130. Ed. Hessel. eadem varietas apud Senecam Controv. II. *Si vincere Xerxen non licet*. ubi in MS. legi *Persen* testatur Gronovius. vide plura apud Scaliger. ad Euseb. Chronic. n. MDCCCXLI. pag. 141. & Heinsium lib. II. Adversar. cap. 6. similiter apud Augustinum lib. III. de Civit. Dei cap. II. *Retulerunt tale prodigium & Antiochi & Persidis bello in eodem apparuisse signe.to* ubi in aliis *Xerxis* pro *Persidis*. sed Ludovicus Vives emendat *Persae*. pro quo *Persi* ex membranis Noricis praetulit Gronovius ad Livium lib. XLII cap. 25. illic autem intelligitur *Perseus* filius Philippi, Macedonum rex: quam Gronovii emendationem confirmant MSS. codices & editio antiqua Coloniensis anni 1497. apud Boethium lib. II. de Consol. Philos. Pros. 2. *Num te praeterit Paulum Persi regis a se capti calamitatibus pias impendisse lacrymas*. ibi enim in aliis edd. ut in Delphinica, perperam *Perses regis*. qui est primus casus. sed *Persi* genitivus est. nam *Perses* & *Persa* aeque ac *Perseus* dicitur. ut bene ibidem observat Gronovius. ita *vir Perses*, pro *Persicus* aut *Persa*, apud Quintilian. lib. III. Initit. Orat. cap. 7. *Perses hostis* apud Cicer. lib. I. Tuscul. cap. 42. aliosque frequenter.

Comitatur] *Comitatus* solae Salmasii schedae.

Tellus jussa facit] *Mundus* edidit Scaliger & Pithoeus. idque latius patere & magis ad sensum Poetae facere mihi videtur. sic in versu ultimo hujus Epigrammatis — *sub Jove mundus erat*. & Epigrammate sequenti — *mundo nova ponere jura*. & sic Jupiter *mundi dominus* in Priapej. carm. IX. *Fulmen habet mundi dominus*. quia tamen in Scaligeri & Salmasianis ac Divionensibus schedis *Tellus* legitur, eam lectionem ob plurimorum codicum consensum expressi, & quoniam ita etiam Salmasius ediderit.

Solem texere sagittae] *Coelum texere* eaedem Salmasii & Divionenses schedae, quomodo etiam Salmasius excudi jussit. Scaligeri tamen schedae *Solem*, ut ipse & Pithoeus ediderunt. sed parum interesse puto, cum veteres de Persarum telis loquentes utrumque dixerint. Plinius lib. XVI. cap. 36. *His armis* SOLEM *ipsum obumbrant*. Seneca Suasor. II. pag. 22. de Xerxe: *Ille qui classibus suis maria surripuit, qui terras circumscripsit, dilatavit profundum, novam rerum naturae faciem imperat* &c. *Terras armis obsidet*, COELUM *sagittis*, *maria vinculis*. Valerius Maximus lib. III. cap. 2. Ex. ext. 2. *Xerxem non hominibus tantum terribilem, sed Neptuno quoque compedes, & COELO tenebras minitantem*. & lib. III. cap. 7. ext. 8. *Referente quodam, sagittis Persarum* SOLEM *obscurari; bene narras, inquit, in umbra enim melius praeliabimur*. quod idem dictum refert etiam Cicero lib. I. Tuscul. Quaest. c. 42. ubi de Lacedaemoniis: *e quibus unus, cum Perses hostis in colloquio dixisset glorians*, SOLEM *prae jaculorum multitudine & sagittarum non videbitis: In umbra, inquit, igitur pugnabimus*. quo tamen in loco memoriae vitio lapsum esse Ciceronem, cum dicat protulisse in convivio quemdam Persem, id quod nunciavit Trachinus quidam homo Graecus, cui dicenti, *barbaros Solem sagittis obducturos*, respondit Dieneces Spartanus, *ergo sub umbra* &c. id quod perperam Lacedaemonio adtribuit, notavit Victorius lib. XXVII. Var. Lect. cap. 9. vide & Schottum ad Senecae Suasor. pag. 542. idem de Xerxe testatur Tzetzes in Histor. Chiliad. VII. 138.

Τὸν Ἥλιον τοξεύμασι τοῖς Περσικοῖς συγκρύψας.

Solem sagittis Persicis obscurans.

ut infra hic dicitur;

Abscondunt clarum Persica tela diem.

& huc facit adpositus Claudiani locus lib. II. in Rufin. v. 122.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, sectumque pedes contemneret aequor.

sic scribendum recte viri docti monuerunt, cum Gryphius aliique perperam ediderint: *Et telis vibrasse diem*. eadem loquendi forma de Aethiopibus testatur Heliodorus lib. IX. pag. 436. Ed. Bourdel. eos tam crebris sagittis jaculari posse,

Abſcondunt clarum Perſica tela diem.
Claſſes foſſus Athos intra ſua viſcera vidit,
Phryxeae peditem ferre jubentur aquae.
Quis novus hic hominum terramque, diemque, fretumque,
Permutat? certe ſub Jove mundus erat.

I T E M.

Hic, quem cernis, Athos, inmiſſis pervius undis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.

Ac-

ὥςε εἰς νέφους φαντασίαν τὴν πυκνότητα περιςῆναι τοῖς Πέρσαις. ut earum denſitas nubis ſpeciem Perſis exhiberet. & quod de Parthis dicit Florus lib. III cap. 2. *tela fundere in modum grandinis & nimborum.* Ennodius Panegyrico Theodorico dicto pag. 411. *Si coelum lancearum imber obtegeret, qui fortius telum jecerit, non latebit.* ubi Schottus in notis ſuis adpoſite adtulit hunc Virgilii locum lib. IX. Æn. v. 611.

—— fundunt ſimul undique tela
Crebra nivis ritu, coelumque obtexitur umbra.

quem expreſſit Claudianus lib. 1. in Laudib. Stilic. v. 257. de Afris:

—— Poenus jaculis obtexitur aër.

ad quem adeundus Barthii Commentarius pag. 215. eumdemque Virgilii locum in animo habuiſſe videtur Avienus in Deſcript. Orbis v. 1251.

—— diſcurrunt crebra per auras
Spicula, miſſilibus late ſubtexitur aër.

& ſic in aliis locis, quos profert Heinſius ad Claudian. lib. II. in Eutrop. v. 451. Auctor Panurgi, Poematii inediti, v. 258.

Tela volant paſſim multis cum millibus inſtar
Grandinis effuſae, & coelum Solemque nigranti
Late nube tegunt, ut non ſint pervia Phoebo
Lumina.

Sed ut modus exemplorum ſit, Lectorem remittimus ad notas Tennulii ad Frontinum lib. IV. cap. 5. 13. & Jureti ad Paulinum lib. III. de vita Martin. v. 453. pag. 248.

Abſcondunt clarum Perſica tela diem] Ita in editionibus Pithoei & Scaligeri & Salmaſianis ſchedis habetur. & adſtrui poſſet ex Claudiano, loco ſupra prolato, *Et telis umbraſſe diem.* & ſic apud Senecam Phoeniſſis v. 394. *Vides ut atra nubes pulvere abſcondit diem.* At in ſchedis Divionenſibus tamen legitur:

Abſcondunt clarum Perſica tela Jovem.

quod ut elegantius & magis Poëticum, alteri lectioni praeferendum mihi videtur. *Jovem* enim pro aëre aut coelo poni videbis ex plurimis exemplis, quorum magnam copiam cum cura collegit, & non parca manu produxit Heinſius lib. I. Adverſ. cap. XVII. ceterum recte Cl. Dorvillius hic legebat,

Quis novus hic dominus terramque &c.

Inmiſſis pervius undis] Ita edidit Pithoeus: & ſic manus Viri docti in exemplari Scaligeranae editionis, cui Francius conjecturas nonnullas adleverat: nam a Scaligero editum eſt,

—— immiſſis ſparſius undis
Flexibus obliquis &c.

In veteri ſcilicet codice, unde deſcripſerat, invenit: *inmiſſis pſius*, quod vitioſe pro *pervius* etiam in Voſſiano erat ſcriptum, unde litera ultima ex praecedenti voce repetita emendavit *ſparſius*. & in ſchedis ſuis huic lectioni firmandae adſcripſerat Rutilii locum lib. I. Itiner. v. 321.

Vix circumvehimur ſparſae diſpendia rupis.

quem verſum etiam ad Scaligeranae edit. oram adnotaverat alterius viri docti, ſed mihi ignoti, calamus. nihil tamen hic mutandum opinor. & pro altera lectione ſtat Pomponius Mela lib. II. cap. 2. prope finem. *Athos mons a Xerxe in Grajos tendente perfoſſus transjugatusque eſt, factus freto navigabili pervius.* Florus lib. II. cap. VIII. *quum Perſas & Orientem, Xerxem atque Darium cogitarent, quando perfoſſi invii montes, quando velis opertum mare nuntiaretur.* Auctor Culicis v. 30.

Non perfoſſus Athos, nec magno vincula ponto
Jacta, &c.
Non Helleſpontus pedibus pulſatus equorum
Graecia cum timuit venientes undique Perſas.

quem locum illuſtrat Barthius lib. XX. Adv. 19. ſic *pervius Oceanus* in Epigr. apud Pith. lib. I. pag. 61. & *impervia Tellus* ibid. Epigr. ſeq. p. 62. & *Corinthos pervia facta* lib. I. pag. 32.

Ante mari gemino ſemper pulſata Corinthos
Confundet fluctus pervia facta ſuos.

inmiſſis undis autem eſt, ut *admittere mare, admiſſum pelagus.* & ſim. de qua locutione vide Heinſ. lib. II. Adverſ. cap. 10. & locis ab eo productis

adde

Accepit magno deductum Nerea fluctu:
  Perque latus misit maxima bella suum.
Sub tanto subitae sonuerunt pondere classes.
  Caeruleus cana sub nive Pontus erat.
Idem commisit longo duo litora ponte
  Perses: & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum, mundo nova ponere jura?
  Hoc terrae fiat: hac mare, dixit, eat.

P U-

adde Scholiasten Juvenalis ad Sat. x. v. 174. *Xerxem dicit Persarum regem, qui Atho* (sic legendum) *montem in Achaia dicitur perforasse, & immisisse terris altum mare, pontum contabulasse navibus, atque ita exercitum in Achaiam transtulisse.* de hac eadem re Manilius lib. III. v. 20.

——— nec Persica bella profundo
Indicta, & magno pontum sub classe latentem;
Immissumque fretum terris, iter aequoris undis.

Varro lib. III. de R. R. de L. Lucullo: *postquam perfodisset montem, ac maritima flumina immisisset in piscinas.* quod *admittere* de eodem dixit Plinius IX. c. 54. sic apud Hyginum fab. XXX. de Hercule: *flumine admisso totum stercus abluit.* ut recte emendatum a viris doctis. vid. Munckeri notas. vel *immisso*, vel, ut Heinsius, *flumine Alfeo immisso.* quomodo etiam G. J. Vossius emendabat in sui exemplaris margine, quod in Bibl. Leidensi servatur, qui & supplebat ex Apollodoro *Alpheo & Peneo immisso.*

Deductum Nerea fluctu.] In margine Pithoeus notaverat in V. C. legi *nisu*, quod schedis suis etiam Scaliger adscripsit. pro quo Vossii codex pro diversa lectione habebat *vulsu.*

Persis: & fecit] Vossii codex: *Terses & effecit.* videtur hic versus non valde placuisse Francio, qui in ora exemplaris sui distichon hoc ita constituebat:

Commisit longo Perses duo litora ponte,
  Et vastum fecit per mare miles iter.

sed nimis, ut puto, licenter. Ceterum *committere litora ponte* hic dicitur, quod aliter *jungere ripas ponte* vel *jungere pontem* apud alios occurrit. de qua locutione vide notata Cl. Oudendorpii ad Frontin. lib. I. cap. I. §. 6. pag. 18.

Hoc terrae fiat: hac mare, dixit, eat.] Forte, *Hae terrae fiant.* PITHOEUS. Emendationem Pithoei vix est ut adprobare possim. & longe aliud quid requiritur. Vossii codex, *Hoc terrae fiat, ac mare.* Heinsius tentabat, *Hac terrae fluitent.* In schedis Scaligeri, *Hoc terra fiat ac mare*, & adscriptum *terrae.* omnia frustra. At vero palmaria & quantivis pretii emendatio est J. Fr. Gronovii, qui hunc versum, ut adscripserat Heinsius, ita corrigebat:

Hoc terrae fiant: hoc mare: dixit. erant.

& sic Viri docti manus etiam libro Francii adnotaverat. eadem locutione, ut apud Virg. Ecl. VIII. 58. *omnia vel medium fiant mare.* ubi vide Servium. egregie, quasi ad Xerxis dictum & imperium subito se natura novasset, & veluti ad Dei alicujus jubentis nutum sine mora statim pareret, sive mare in terras, & contra terrae in mare mutarentur: quod est id, quod versu praeced. praecessit, *mundo nova ponere jura*, sive ut de Xerxe apud Senecam Suasor. II. loco supra adducto, *novam rerum naturae faciem imperare.* & Tzetzes in Chiliadib. I. 32. *ὅτως ὁ Ξέρξης ὁρμηθεὶς στρατεύειν καθ' Ἑλλάδος καινοτομεῖν ἠθέλησε καὶ φύσεις τῶν στοιχείων.* Nihil profecto hac emendatione excogitari poterat acutius & simul sublimius. eo enim loquendi modo summa Numinis potestas exprimitur. Arrianus in Epictetum lib. I. cap. XIV. init. *καθάπερ ἐκ προστάγματος τοῦ θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ. ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλαστάνει. ὅταν ἐκφέρειν, ἐκφέρει. ὅταν πεπαίνειν, πεπαίνει* &c. *Tamquam ex divino praecepto, cum ille plantas florere juberet, florent; cum germinare, germinant; cum proferre fructum, proferunt; cum maturescere, maturescunt.* Et hoc est celebratum illud *ὕψος*, quod in divino Moyse admiratur Longinus Sect. IX. §. 18. ubi tradit illum veram divinae potentiae imaginem mentis suae altitudine percepisse, & digne elocutum fuisse iis in verbis: *Εἶπεν ὁ Θεός, γενέσθω φῶς, καὶ ἐγένετο. γενέσθω γῆ, καὶ ἐγένετο.* de quo multa a viris doctis scripta: quorum sententias collegit & exposuit Christoph. Wollius in Dissertatione ad illum Longini locum Lipsiae ante paucos abhinc annos ventilata. Ad sensum hujus versus porro quod attinet, *Hoc terrae fiant*, intelligendum de Hellesponto ponte juncto: *hoc mare*, de Atho monte immissis undis pervio facto. eodem modo Xerxes terram reddidisse mare dicitur Tzetzae Historiar. Chiliad. VII. 138. *Γαιώσας μὲν τὴν θάλασσαν, τὰ δ' ὄρη θαλαττώσας.* Dio Chrysostomus Orat. III. pag. 41. loco valde adposito: *ὅτι Ξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν μὲν γῆν ἐποίησε θάλασσαν, διελὼν τὸ μέγιστον τῶν ὀρῶν, καὶ ἀφορίσας ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὸν Ἄθω,*

διὰ

PUBLII SCIPIONIS.

Desine Roma tuos postes *
Namque tibi monumenta mei peperere labores.
Testeis sunt campei magnei.

SCIPIONIS AFRICANI.

Luxuriantem animo Poenum ferroque ruentem
Urbis in excidium, vix puber ad arma vocatis

Pa-

διὰ δὲ τῆς θαλάττης τὸν πεζὸν στρατὸν ἄγων ἤλαυνεν ἐφ' ἅρματος. quo loco una cum aliis illustrat Lambinus egregios Lucretii versus, qui in divino illo fine libri tertii leguntur v. 1042.

Ille quoque ipse, viam qui quondam per mare magnum
Stravit, iterque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit super ire lacunas;
Et contemsit, equis insultans, murmura ponti.

ubi tamen Lambini lectionem *aquis insultans* cum Salmasio aliisque repudiandam esse arbitror, quod suadet maxime imitatio Sidonii Apollinaris, qui videri possit hunc locum ante oculos habuisse, in Carm. V. v. 452.

—— nec tantae Seston juncturus Abydo
Xerxes classis erat, tumidas cum sterneret undas,
Et pontum sub ponte daret, cum stagna superbo
Irrupit temerata gradu, turmaeque frequentes
Hellespontiaco persultavere profundo.

ubi vides turmas Xerxis equestres dici *persultasse profundo*, ut ipse *equis insultans pontum* Lucretio. vide & de hoc loco Patrui mei notas ad Virg. III. Georg. 116. Neque etiam cum Heinsio lib. I. Advers. cap. 18. in ceteris legendum, *marmora ponti*. vulgata enim plus dicit & longe efficacior est, Xerxem scilicet pedestribus & equestribus copiis, quas utroque versu exprimit Lucretius, ponto insultasse, ejusque iram & murmura, quantumvis id pati reluctaretur, contemsisse, ut in loco Claudiani supra laudato:

—— tectumque pedes contemneret aequor.

quod egregie illustratur historia illa, quam ex Herodoto ibidem Lambinus exposuit.

Desine Roma tuos hosteis] Haec Africanum cum patria colloquentem dixisse Cicero auctor est lib. III. de Orat. (cap. 42.) & lib. II. de Finib. (cap. 32.) a quo duobus locis mutila hujusmodi verba afferuntur. Scaliger vero pro *hosteis* legit *posteis*; ac ita versum explevit, sed nescio utrum conjectura, an antiqui alicujus codicis auctoritate;

Desine Roma tuos posteis ornare tropaeis.

Quae lectio mihi non satis videtur probabilis: siquidem sive in publica, sive in privata Romanorum laetitia postes non tropaeis, sed arborum ramis, & praecipue lauri ornabantur. Juvenalis Sat. XII.

Ornentur postes, & grandi janua lauro.

& rursus:

—— longos erexit janua ramos.

de qua consuetudine plura relata sunt a Justo Lipsio lib. I. Elector. cap. 3. Sunt, qui putent, hoc modo hanc sententiam expleri posse,

Desine Roma tuos hosteis horrere superbos.

Qui versus si ita legendus esset, is, qui sequitur, legi deberet,

Otia namque tibi nostri peperere labores.

Sed antiqua scriptura aut nullo modo, aut nimis parce immutanda, aut explenda est. *HIERONYM. COLVMNA* AD ENNIUM pag. 168.

Desine Roma tuos postes *] Sic ediderunt Pithoeus lib. II. pag. 48. & Scaliger lib. I. Catalect. p. 220. qui in variis Lectionibus, quae in fine ejus editionis leguntur; supplet, *postes ornare tropaeis*, id quod etiam in margine apud Pithoeum conspicitur. Qui versum hunc mutilum exhibuerunt, ex Ciceronis locis inducti videntur, ut crederent cetera desiderari, quia ille primum tantum hemistichium ad partes vocat, sed quam saepe initium versuum satis notorum veteres tantum laudaverunt, cum illi in omnium ore versarentur, ut videtur fuisse hic Ennii de Scipione versus. sic vulgatissimum illud Calvi in Pompejum Epigramma a Seneca producitur, omissis prioribus verbis:

—— digito caput uno
Scalpit, quid credas hunc sibi velle virum.

quod ex Ammiano supplevit egregie Scaliger *Fasciola qui crura ligat*. ut alibi videbimus. Facilis autem Scaligeri correctio est, *hosteis*, quod in vulgatis Ciceronis codicibus circumfertur, mutantis in *posteis*, inversa tantum priore litera. Mihi frustra ingeniosae huic profecto Viri maximi emendationi

oblo-

Patribus edocui certa superarier arte
Posse, olim invictae per nos Carthaginis arces
Insolitum subiere jugum. Victoria nostra est
Hannon, Iberus atrox, invictique arma Syphacis:
Maxima cunctarum victoria, victa voluptas.

A R-

obloqui videtur Columna, saltem longe violentius, & a vulgata lectione nimis licenter recedens id quod sequente in versu, quem Cicero ita adfert ut edidi, refingat: *Otia namque tibi* &c. ut accommodaret illis verbis, quae alii de ingenio substituerant in praecedente versu, *tuos hosteis horrere superbos*. quod etiam prae altero illo minus elegans est, licet illud Ennianum genium magis sapere forte existimaverint. Erravit insuper in eo, quod neget Romanos in publica aut privata laetitia umquam postes tropaeis ornasse. Sed istam Columnae reprehensionem retudit, & conjecturam suam vindicavit ipse Scaliger ad illum Manilii locum apprime huc facientem lib. IV. v. 179.

Hoc habet, hoc studium, postes ornare superbos
Pellibus, & captos domibus praefigere praedas.

qui versus contrarium manifesto probant, licet corrupti in vulgatis circumferantur. probo enim emendationem Marklandi ad Statii Silvas p. 43. legentis *Hic labor, hoc studium*. pro quo infeliciter Pontanus ad Macrob. p. 657. *Hoc havet, hoc studium*. qui nec melius in sequentibus versatur. quamquam & legi posset *Hic amor, hoc studium*. ut sit imitatio Virgilii XI. Æn. 739. *Hic amor, hoc studium, dum sacra secundus haruspex Nuntiet*. & ita Bentlejum conjicere video, cui & Marklandi emendatio in mentem venit. sed hoc obiter. Huc etiam refer illud auctoris incerti in Panegyrico ad Pison. v. 8.

Nam quid imaginibus, quid avitis fulta tropaeis Atria.

ut recte legit Heinsius pro eo quod in vulgatis editionibus, *triumphis*. ubi & *culta* emendari posset pro *fulta*, ut in hoc versu & Manilii loco *ornare*. Silius Italicus lib. XIV. v. 652. *Hic Agathocleis aedes ornata tropaeis*. Mirari sane licet in reprehendendo Scaligero potuisse errorem adeo indignum committere Columnam, cetera virum eruditissimum, praesertim vero in re notissima. publica enim templorum & privatarum aedium limina ac postes spoliis hostilibus exornatos fuisse plurima veterum evincunt testimonia. Virgilius lib. II. Æn. 504.

Barbarico postes auro spoliisque superbi.

lib III. Æn. 287.

Aere cavo clypeum, magni gestamen Abantis
Postibus adversis figo, & rem carmine signo:
Aeneas haec de Danais victoribus arma.

& lib. V. v. 360.

Et clypeum efferri jussit, Didymaonis artes
Neptuni sacro Danais de poste refixum.

lib. VII. Æn. v. 183.

Multaque praeterea sacris in postibus arma
Captivi pendent currus, curvaeque secures
Et cristae capitum & portarum ingentia claustra.
Spiculaque, clypeique, ereptaque rostra carinis.

ubi Servius: *sacris in postibus: Ubi spolia consecrabantur*. Horatius lib. I. Epist. I.

——— Vejanius armis
Herculis ad postem fixis latet abditus agro.

ubi recte explicat Cruequius. & de Augusto lib. IV. Od. 15.

——— tua, Caesar, aetas
Fruges & agris rettulit uberes
Et signa nostro restituit Jovi
Derepta Parthorum superbis
Postibus.

ubi in Scholiaste Cruequiano legitur *hostibus*. ab eo diversus codicis Franequerani Scholiastes MS. illic haec habet: *Parthi superbi propter Romani populi multitudinem caesam signa Romanorum sublata in postibus suorum templorum adfixerant in ostentationem & jactantiam sui*. Valerius Flaccus lib. III. v. 25.

Et nunc ille jubas, captivaque postibus era
Imposuit, spolium infelix Divaeque pudendum.

ubi vide Vossium. Persius Sat. VI. v. 45.

——— jam postibus arma
Jam chlamydes Regum, jam lutea gausapa captis
Essedaque, ingentesque locat Caesonia Rhenos.

ad quem locum Marcilius in notis p. 144. hunc ipsum de Scipione versum ita etiam profert, ut videatur Scaligeri emendationem probasse. de priva-

E tis

ARCUI ROMAE INSCRIPTUM.

——— ad divortia Rheni
Pervasi hostiles depopulatus agros.
Dum tibi Roma decus, aeternaque sudo tropaea,
Ister pacatis lenior ibat aquis.

LAUS

tis aedibus insignis etiam Silii Italici locus est lib. VI. v. 435.

Adfixi clypei, currusque & spicula nota
Aedibus in parvis, magni monumenta triumphi
Pulsabant oculos,

ubi in partem erroris Columnae etiam venit Domitii Marsi stupor, qui negat privatis postibus atque aedibus adfixa fuisse talia spolia, sed de templis concedit. verum jure ac merito ob id castigatus a Dausquejo pag. 272. & ad lib. XV p. 681. ubi Plinii & Livii locis id recte probat, cujus ille ex lib. XXXVIII. cap. 43. maxime hic ad rem facit: *Caetera spolia ejus urbis ante currum laturus, & fixurus in postibus suis*. Sed sufficiant haec, etiamsi plura veterum testimonia ad manum sint, ad egregiam Viri magni correctionem adversus Columnam haud raro inventis Scaligeri non satis aequum adserendam vide etiam Stanlejum ad Æschylum VII. contra Thebas v. 284. & Andr. Schottum lib. I. Observ. cap. 12.

ARCUI ROMAE INSCRIPTUM.] Elegans hoc antiquitatis monumentum exstat apud Pithoeum lib. IV. pag. 149. sed qui non indicavit unde id hauserit, primus enim non edidit. ejus inventi gloria debetur Francisco Petrarchae, ex quo illud protulerunt Gruterus p. CCXXXVI. inf. 5. Fabricius in Roma sua pag. 179. Ferret. in Musis Lap. lib. III. p. 207. Lipsius notis ad Tacitum lib. II. Annal. cap. 8. & Passeratius ad Propertium pag. 247. b. in fine. sed qui tamen non adnotant, ubinam in scriptis suis Petrarcha illud publicaverit. Invenies illud in lib. I. de Remed. utriusque Fortun. pag. 315. ubi Claudio Druso Neroni, Augusti privigno, tribuit, & id in saxis Romanis repertum testatur; nam de arcu marmoreo Romae Druso exstructo, in quo versus hos reperisse Petrarcham adserunt Lipsius & Passeratius, nullum verbum addit. Fabricius etiam ad Drusum retulit, sed locum, ubi arcus illius & haec inscriptio sit, ignorari dicit. Sed si liceat ab horum virorum sententia mihi in diversa ire, dubium videtur, an Druso Neroni, an vero Germanico Caesari ejus filio adscribendum sit, cum uterque in Germaniam susceperit expeditionem, (nam de ea capiendum hoc Epigramma) & post mortem arcu triumphali honoratus sit. At Drusum tentasse quidem Oceanum Germanicum, sed non perfecisse innuit Tacitus lib. II. Ann. 8. ubi de Germanico: *precatusque Drusum patrem, ut se eadem ausum, libens placatusque exemplo ac memoria consiliorum atque operum juvaret, lacus inde & Oceanum usque ad Amisiam flumen, secunda navigatione pervehitur.* & de moribus Germanor. cap. XXXIV. *Ipsum quin etiam Oceanum tentavimus & superesse adhuc Herculis columnas fama vulgavit* & seqq. *Nec defuit audentia Druso Germanico, sed obstitit Oceanus in se simul atque in Herculem inquiri*. ubi Freinshemius legit *Druso & Germanico*, (nam Drusus demum post mortem *Germanici* cognomine vocatus,) ut expeditionem Germanici, quae majori clade insignita fuit quam Drusiana, etiam memoret, licet Bructeros tamen in Amasia fluvio vicerit Drusus, ut Lipsius ad priorem locum notavit. Audiamus Suetonium in Claudio cap. I. *Drusus in quaesturae praeturaeque honore, dux Rhaetici, deinde Germanici belli, Oceanum septentrionalem primus Romanorum ducum navigavit: transque Rhenum fossas novi & inmensi operis effecit, quae nunc adhuc Drusinae vocantur. Hostem etiam frequenter caesum ac penitus in intimas solitudines actum non prius destitit insequi* & seqq. Sed quod hi versus, sive Inscriptionis reliquiae potius detruncatae, qui arcui Romae exstanti inscripti fuerint, ut prae se fert titulus, ad Germanicum Caesarem, qui de Germanis triumphavit, referendi sint mea quidem sententia, id inde probatur, quia Germanico in ipsa urbe Roma, Druso vero arcus in via Appia fuerit erectus. de priore docet Tacitus lib. II. Annal. cap. 83. ubi agit de honoribus ipsi post mortem decretis: *Arcus additi Romae, & apud ripam Rheni, & in monte Syriae Amano, cum Inscriptione rerum gestarum, ac mortem ob Remp. obiisse*. ubi vides inscriptionem rerum a Germanico gestarum arcui fuisse additam, cujus forte hoc carmen lacerum est fragmentum. de altero arcu in via Appia Druso Germanici patri erecto Suetonius in Claud. l. d. *Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum tropaeis via Appia decrevit, & Germanici cognomen ipsi posterisque ejus*. ubi illum in nummis exhibuit videndum Torrentius; conspiciturque in Floro Graevii ad lib. IV. cap. 12. Et hic quidem honos, florente Republica, mortuis non datus, sed sub Augusto rerum domino, Druso Neroni praestitus, & post Augu-

sti

LAUS CLAUDII CAESARIS OB CAPTAM ET SUBACTAM BRITTANNIAM.

Ausoniis numquam tellus violata triumphis
  Icta tuo, Caesar, fulmine procubuit.
Oceanusque tuas ultra se respicit aras.
  Qui finis mundo est, non erat imperio.

Victa

ti excessum Germanico, & dein Cajo Caesari, a-lisque. vide egregie Norisium ad Cenotaph. Pisan. Dissert. III. cap. VIII. Sed de his periti & aequi Lectoris judicium esto.

Dum tibi Roma decus] *Dum tibi bella foris* lectum vidisse Paulum Melissum, versumque ultimum desiderari in frusto ipsius lapidis Romae post aream templi Laterani exstantis notavit Gruterus. ab eodem Melisso id habuit Freherus, cujus locum indicavit quidem sed non notavit Gruterus, cum eodem modo id producit ad Auson. Mosell. v. 279. quem vide.

Æternaque sudo tropaea] Eleganter dictum, ut apud Claudianum III. Cons. Honor. v. 146.

quod merui te non sudante tropaeum.

ut ex vetustis membranis restituit Heinsius, & hoc versu confirmat. *sudare* cum quarto casu etiam junxit Juvenal. Sat. I. 28. *aestivum digitis sudantibus aurum.*

Ister pacatis lenior ibat aquis] *Iret* male apud Gruterum & Ferretium. hoc intelligendum de pompa triumphali, in qua simulacra fluminum praeter caetera, quae Victor subegerat, etiam circumferebantur, & lentius ire ac fracta unda fluere fingebantur. vide exempla apud Passeratium ad Propert. d. l. & Patruum meum ad Petronium cap. 123. & huc refer Taciti locum lib. II. Annal. cap. 41. de Germanico: *Triumphavit de Cheruscis Cattisque & Angrivariis, quaeque aliae nationes usque ad Albim colunt: vecta spolia, captivi, simulacra montium, fluminum, praeliorum.* insignis in hanc rem locus est Claudiani lib. III. de Laud. Stilic. v. 22. & seqq.

Ipse albis veheretur equis, currumque secutus
Laurigerum, festo fremuisset carmine, miles.
Hi famulos traherent Reges: hi facta metallo
Oppida, vel montes, captivaque flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.

LAUS CLAUDII CAESARIS &c.] Carmina haec in Claudii Caesaris victoriam Britannicam elegantissima profecto & optimi, licet ignoti, Poetae sunt. ea Pithoeus exhibuit lib. II. Epigr. pag. 60. & seqq. & Scaliger lib. I. pag. 208. & seq. tum ex membranis antiquis Obsopoei Gulielmus Camdenus in Britannia, opere eruditissimo, pag. 392. & seqq. qui octavum & nonum conjungit, ut edidit Scaliger. sed Pithoeum sequi malui. nam quod Delrius ad Senecae Octaviam v. 27. pag. 292. omnia perpetua serie connexa proferat, non probo, quamvis in schedis Scaligeranis, a Celeb. Hemsterhusio mecum communicatis, ita etiam invenerim. in iis titulus praefigitur LAUS CAESARIS, ut & in Vossiano codice invenit Heinsius. primum & secundum exponit & maculis nonnullis liberat Cl. Cannegieterus elegantissima de Brittenburgo Dissertatione cap. X. quem videre operae erit pretium. Ceterum ad hanc Claudii expeditionem Britannicam respiciunt ludicri illi Anapaestici in Senecae Apocolocynthosi:

Ille Britannos
Ultra noti
Litora ponti
Et coeruleos
Scuta Brigantas
Dare Romuleis
Colla catenis
Jussit, & ipsum
Nova Romanae
Jura securis
Tremere Oceanum.

ubi *Scoto Brigantas*, recte conjecerat Scaliger, pluribusque emendationem suam firmavit in Animadv. ad Euseb. p. 190. quem sequitur Holstenius ad Stephan. Byzantin. pag. 75. licet vulgatam utcumque tueatur Delrius Comment. ad Senec. pag. 522. & Brigantum scuta, non minus ac corpora, caerulea fuisse dicat. quod an vere adfirmet, hic agendi locus non est. vulgatam tamen lectionem confirmatam inveni in codice Harlemensis Bibliothecae. Claudium vero post Jul. Caesarem fuisse primum, qui Britannis bellum intulerit, testatur Suetonius in cap. XVII. *Expeditionem unam omnino suscepit:* &c. *Britanniam potissimum elegit, neque tentatam ulli post Divum Julium, & tunc tumultuantem ob non redditos transfugas.* ubi vide Torrentium.

Ultra se respicit aras] Ita omnes, excepto Delrio, qui *prospicit* edidit, nescio unde. de ara autem a Claudio consecrata omnino videndus Cannegieterus.

Qui finis mundo est, * *non erat imperio*] Sic Pithoei

Victa prius nullo iamiam ſpectata triumpho
Illibata tuos gens jacet in titulos.
Fabula viſa diu, medioque recondita Ponto,
Libera victori quam cito colla dedit!
Eufrates Ortus, Rhenus recluſerat Arctos.
Oceanus medium venit in imperium.

Libera non hoſtem, non paſſa Britannia regem.
Æternum noſtro quae procul orbe jacet,
Felix adverſis, & ſorte oppreſſa ſecunda,
Communis nobis, & tibi, Caeſar, erit.

Ul-

& Scaligeri editio. *Qui finis mundo, nunc erit imperio* Delrius. Cogitabam aliquando,

Quum finis mundo eſt, tunc erit imperio.

nam *nunc erit* margo Pithoei. ſed praeſtat forte lectio, quam repraeſentavit Camdenus, *Qui finis mundo eſt, non erit imperio*, quam ſequitur etiam Cl. Cannegieterus. ut innuat Britanniam, ultimum terrae limitem habitam, non tamen & imperii Romani finem futuram eſſe.

Victa prius nullo jamjam ſpectata triumpho] Haec eſt editorum codicum ſcriptura. Camdenus dedit, *victa prius nulli, jamjam* &c. illud *jamjam* deeſt Voſſiano. *Viſa prius nullo*, legebat Cl. Dorvillius, & credebat viros doctos, ne ita emendarent, retinuiſſe ſeq. diſticho *Fabula viſa diu*. licet talis repetitio ejuſdem vocis obvia ſit. variis conjecturis tentabat locum Heinſius: *Victa prius nulli, nullo ſp. tr.* vel *Ducta* aut *Acta*. aut potius: *nec adhuc ſpectata triumpho*. vel denique, *victa prius nullo ſed jam ſpectanda triumpho*. Ex his ego priorem veroſimiliorem opinor: niſi quis amplecti malit emendationem Cannegieteri,

Victa prius nullo, quamquam ſpectata, triumpho.

ut dicat Britanniam, quamquam a Jul. Caeſare ſpectatam ac tentatam, a Claudio demum victam ac ſubactam eſſe. ſed deſidero exemplum, quo *ſpectata* terra occurrat pro *tentata*, quae vox forte huc revocanda, & cum *temptata* eſſet ſcriptum prius, alteri lectioni literis transpoſitis poſſit anſam dediſſe. Certe Suetonius hanc lectionem confirmat d. l. *neque tentatam ulli poſt D. Julium*. Germanicus apud Tacitum de Morib. Germ. cap 34. *Ipſum quin etiam Oceanum tentavimus*. Ovid. Epiſt. VII. v. 121. *Bellis peregrina & femina tentor*. ſequente verſu *gens patet in titulos*. ut emendat Cannegieterus, pro *gens jacet*, quod vulgatos occupat codices, lubens equidem amplector.

*Libera victori quam * merito colla dedit*] Sic edidit Pithoeus, apud quem in margine *jam modo*, ut Camdenus, & Delrius. & ſic in var. Lection. editioni Scaligeranae ſubjunctis. *quam modo*, vel *quam cito* Heinſius, qui notaverat Scip. Gentilem in lib. I. Parerg. cap. 28. emendare, *Libera victori, quà mare, colla dedit*. acute magis quam vere, ut puto. ibidem Gentilis priori verſu profert, *totoque recondita ponto*. forte quia mox denuo ſequitur *medium venit in imperium*. ſed cum in aliis Codd. nihil varietur, vulgata praeferenda. deinde diſtinctione adjuvandus etiam eſt hic verſus, & legendus hoc modo,

—— medioque recondita ponto
Libera, victori quam cito colla dedit!

nam *libera colla* victori dari minus recte dicuntur, ut pote quibus omne ſervitutis jugum inſuetum: unde infra:

Subdidit inſueto colla premenda jugo.

Rhenus recluſerat Arctos] *Incluſerat* Camdenus ac Delrius. *ſecluſerat* Canneg. *Arctus* Voſſ. Cod. & ſchedae Scalig.

Non paſſa Britannia regem Aeternum noſtro quae procul orbe jacet] *Aeternum* in ſecundo verſu cum omnino inſulſum ſit, ac tolerari nequeat, licet ab omnibus ita edatur, tentaverat Heinſius *Foederis & noſtri*, vel *Aetheris & noſtri quae procul orbe jacet*. quod ultimum blandiri merito poſſit, nam ita infra dicitur, *Semota, & noſtro disjuncta Britannia coelo*. ſed quia has conjecturas induxerat, praefero alteram viri eximii emendationem, quae veſtigiis vulgatae preſſius inhaeret, *non paſſa Britannia legem Externam*, vel ut Cl. Cannegietero videbatur *Regem Externum*, nam id tantundem eſt. *legem* & *regem* frequentius commutari a librariis videbimus alibi ad lib. III. *externam* vero *legem* ideo nondum paſſa erat Britannia, quia adhuc libera ante nulli victori ſe ſubmiſerat, ita mox ſequitur: *Cernitis ignotos Latia*

Ultima cingebat Tibris tua, Romule, regna.
Hic tibi finis erat, religiose Numa.
Et tua, Dive, tuum sacrata potentia coelo
Extremum citra constitit Oceanum.
At nunc Oceanus geminos interluit orbes.
Pars est imperii, terminus ante fuit.

Mars pater, & nostrae gentis tutela, Quirine,
Et magno positus Caesar uterque polo:
Cernitis ignotos Latia sub lege Britannos.
Sol citra nostrum flectitur imperium.
Ultima cesserunt adoperto claustra profundo.
Et jam Romano cingitur Oceano.

Op-

tis sub lege Britannos. externum quoque & *aeternum* passim confundi videas. sic in Epigr. apud Pithoeum lib. I. pag. 39. cum circumferatur vulgo inepte:

Intulit aeternum quo Cleopatra virum.

optime Heinsius emendabat *externum virum*, & Antonium intelligebat. Manilius lib. V. 473.

Externis tamen aptus erit nunc voce Poëtis.

ubi idem Heinsius corrigebat *Aeternis*: nam perperam *Exterius* legebat Marcilius ad Horat. p. 141.

Communis nobis, & tibi] *Et sibi* Heinsius.

Hic tibi finis erat] *Erit* Cod. Voss. & schedae Scalig.

Et tua, Dive, tuum sacrata potentia coelo] *Dibo* Voss. *Et tibi Dive, tuo* Heinsius, qui etiam conjecerat, *Et tua, Dive, suo satiata potentia coelo*, sed quia postea id deleverat, improbasse videtur. certe in Commentario ad Virg. Æn. VI. v. 793. praetulit *Et tua, Dive, tuo* & *tuo coelo* intelligebat, unde generis originem ducebat Caesar. Francius etiam legebat *tuo*, & *tuo coelo* accipiebat ob Venerem, ex qua Divus Julius. quod probo Camdenus & Delrius *tuum*. ut ediderunt Pith. & Scalig.

Pars est imperii] *Pars certa imperii* Heinsius. Francius verba transponenda censebat *Imperii pars est*, vel legendum, *Qui pars imperii est*. Ego nihil temere mutandum arbitror.

Et magno positus Caesar uterque polo] *Magno impositus* idem Francius conjiciebat: sed cum nihil varient codices, & utrumque probum sit, non opus esse existimo. Ovidius III. Fast. v. 703. de J. Caesare:

Ille quidem coelo positus Jovis atria servat,
Et tenet in magno templa dicata Foro.

Seneca Herc. Oetaeo v. 1433.

Et inter astra positus evasi genus
Mortale tandem.

idem Naso Metam. lib. II. v. 173.

Quaeque polo posita est glaciali proxima serpens.

in coelo poni apud Petronium cap. 132. *Hoc de te merui, ut me in coelo positum ad inferos traheres.* Justinus lib. V. cap. 4. de Alcibiade: *cui paullo ante omnem humanam opem interdixerant, eum, si queant, in coelo posuisse cupiunt.* alterum habes apud Ovidium denuo lib. II. Met. 507.

—— & celeri raptos per inania vento
Imposuit coelo.

lib. IV. v. 613.

—— impositus jam coelo est alter.

& lib. XIV. v. 811. de Romulo:

—— & ablatum terris inponere coelo.

& ita apud alios, quorum loca cumulare nihil adtinet.

Ultima cesserunt adoperto claustra profundo] Novum Epigramma hic inchoat editio Scaligeri, & cum sequenti jungit. pro *adoperto* corrige cum Heinsio, *adaperto*. nam *adoperto* est tecto, strato. ut *operire classibus aequor*, *mare velis opertum*. & simile quibus egregie Heinsius lib. II. Adverf. cap. 16. id quod hic loci prorsus alienum est. pari modo aliis in locis non raro peccaverunt librariorum supinae manus. in Epitaphiis Pompejorum: *Filius Hispana est vix adopertus humo.* ubi perperam in Vossiano *adapertus*. vide notas ad Sueton. Aug. cap 53.

Et jam Romano cingitur Oceano] Recto *cingimur*

Hea-

Opponis frustra rapidum Germania Rhenum,
  Eufrates prodest nil tibi, Parthe fugax.
Oceanus jam terga dedit: nec pervius ulli,
  Caesareos fasces, imperiumque tulit.

Illa procul nostro semota exclusaque coelo,
  Alluitur nostra victa Britannis aqua.

Semota, & vasto disjuncta Britannia ponto,

Cin-

Heinsius, quomodo legebat etiam Delrius. perperam *tingitur* in aliis. ut notatum in margine apud Camdenum. *clauditur* pro varia lectione ad oram editionis Scaligeranae viri docti manus adscripserat. praeterea Heinsius, *En jam Romano*.

Victa Britannis] *Britannos* Vossii Cod. & schedae Scaligeri, sed qui in marg. correxit *Britannis*. ut Graecis Βρετανοῖς.

Semota & vasto disjuncta Britannia ponto] Sic utique legendum, ut recte Pithoeus, Camdenus, ac Delrius exhibuerunt. nam perperam in Vossiano & schedis Scaligeri *Semoto & vasto*, licet ita in editione sua vir summus dederit. videtur hic versus adumbratus esse ex illo Lucretii lib. I. v. 59. de Deorum Natura:

Semota a nostris rebus sejunctaque longe.

facit huc Virgilii locus lib. VII. Æn. v. 225.

—— & si quem tellus extrema refuso
Submovet Oceano, & si quem extenta plagarum
Quatuor in medio dirimit plaga Solis iniqui.

ubi Servius: *tellus extrema. ut est Britanniae, & omnium insularum Oceani.* Seneca Medea v. 232. *Quique trans pontum quoque Semota Lynceus lumine immisso videt.* ut emendabat Heinsius, in editis *summota*.

Cinctaque inaccessis horrida litoribus] Ita editum a Pithoeo, Scaligero, Camdeno, Delrio. sed ex codice Vossiano & schedis Scaligeri legendum *Cunctaque* ut etiam conjecerat Francius, licet ipse Scaliger in schedarum margine emendaverit *Cinctaque*. ex vestigiis Vossiani libri Heinsius legebat *Undique*. quod non displicet. ceteroquin possis etiam, *Totaque*, nisi id longius abeat.

Invictis Nereus vallaverat] *Junctis* vitiose dedit Delrius. *Velaverat* etiam male exaratum in Vossiano & Scaligeranis schedis. Silius Italicus lib. IX. v. 238.

Sed qua se fluvius retro labentibus undis
Eripit, & nullo cuneos munimine vallat.

& sic apud Ovidium, Valerium Flaccum, Statium, Senecam, aliosque id verbum haud uno loco occurrit.

Brumalem sortita polum] *Plagam* Delrius ac Camdenus. ceteri in vulgatam conspirant.

Conspectu devicta tuo Germania, Caesar] Hoc Epigramma proxime praecedenti adnectit Scaliger & Camdenus; & omnino jungenda esse censet etiam Cl. Dorvillius. *Deficta* in Vossiano cum reperisset Heinsius, quomodo & ego in schedis Scaligeri, emendabat inde vir eximius, *defixa*. sed vulgatam loco non movendam opinor, quum multo efficacius sit Britanniam statim ad conspectum Caesaris subactam esse, quam ut eo viso tantum obstupuisse seu defixam fuisse dicat. in ceteris Scaliger, ita ut in schedis descripserat, edidit *Germania, Caesar*. sed cum Suetonius testetur Britannicam hanc expeditionem Claudii fuisse unicam, quam susceperit, & haec carmina eam celebrent, Germaniae neutiquam locus hic dari potest. Delrius egregie sibi rem egisse videtur, nodum secans non solvens, quum ejecta *Germania* nullius codicis auctoritate substituat *Britannia*, quam emendationem suam adstruit prolixius in Commentario ad Octaviam pag. 522. primamque syllabam, ne quis eam repugnare objiceret, communem esse contendit. Camdenus addita copula & vocibus transpositis edidit: *Conspectuque tuo devicta Britannia, Caesar*. sed in his non tantum nobis licere credimus. Quapropter certissimam amplector Gronovii emendationem, qui ad eumdem Senecae locum Octav. v. 42. corrigit, *Germanice Caesar*, ut edidit Pithoeus. *Germanici* enim cognomen Druso post mortem, posterisque ejus, adeoque & Claudio Drusi filio, decrevisse Senatum, Claudiumque, fratre majore in familiam Juliam adoptato, Germanici cognomen mox adsumsisse, testis est Suetonius in Claud. cap. 1. & 2. adeo ut Delrianum commentum, quo ille somniat Claudium *Germanici* titulo in nummis & lapidibus propter leviculas victorias a legatis ejus partas insigniri, jure explodi mereatur, & a Gronovio recte refutatum sit. sed & eamdem emendationem in mentem quoque venisse video Cl. Cannegietero ad Avieni Fab. XXVIII. Ceterum de hoc

Clau-

Cinctaque inacceſſis horrida litoribus:
Quam pater invictis Nereus vallaverat undis:
Quam fallax aeſtu circuit Oceanus:
Brumalem ſortita polum: qua frigida ſemper
Praefulget ſtellis Arctos inocciduis.

Conſpectu devicta tuo, Germanice Caeſar,
Subdidit inſueto colla premenda jugo.
Adſpice, confundit populos inpervia Tellus.
Conjunctum eſt, quod adhuc orbis, & orbis erat.

DE

Claudii cognomine ad Boiſſardi Tom. vI. Antiq. pag. 16. lectorem remittebat Broukhuſius.

Adſpice confundit populos inpervia Tellus] Quomodo *impervia*, cum jam arma Romana eo penetraverant, & devictam Britanniam imperio Romano jam adjeciſſet Claudius? Optime igitur Francius emendabat, *jam pervia Tellus*. quae conjectura adjuvatur nonnihil a codice Voſſiano, in quo legitur,

Adſpice, confundat populos ut pervia Tellus.

quod prae vulgata longe elegantius. *confundat* etiam ſchedae Scaligeri, ſed in margine *confundit*. Propertius lib. I. El. 2.

Adſpice quot ſubmittat humus formoſa colores.

ſic paſſim in hac locutione. Virgilius Eclog. IV. 52.

Adſpice venturo laetentur ut omnia ſeclo.

Ovidius Epiſt. VII. v. 42.

Adſpice ut everſas concitet Eurus aquas.

lib. I. Amor. El. VI. 18.

Adſpice, &, ut videas, immitia clauſtra relaxa,
Uda ſit ut lacrymis janua facta meis.

lib III. Am. El. IX. v. 9.

Adſpice demiſſis ut eat miſerabilis alis.

ſic in Epigrammate de menſe Januario apud Pith. lib. IV. pag. 174. *en adſpice ut aris Tura micent*. & centies alibi. quamquam utroque modo etiam occurrere apud alios non negem. vid. Patrui mei notas ad Virgil. Ecl. II. v. 66. Sed nec *Tellus*, licet ea lectio ex primo horum Epigrammatum verſu defendi poſſit, hic probabatur Heinſio, qui tentabat *Tethys*. quod non damno, modo *pervia* legatur. ſic ſupra:

Oceanus jam terga dedit, nec pervius ulli,
Caeſareos faſces, imperiumque tulit.

ſed magis tamen adridet altera ejuſdem emendatio, qua pro *Tellus* oportune admodum & ingenioſe ſubſtituebat *Thule*. Britannos ultimo orbe remotos, ut ait Horatius, a veteribus habitos fuiſſe quis neſcit? unde *ultimus orbis*, & *ultima Thule* apud Poetas frequenter de Britannia: Virgil. I. Georg. v. 29.

——— *tibi ſerviat ultima Thule.*

Statius lib. v. Sylv. I. v. 92.

——— *quantum ultimus orbis*
Ceſſerit, & refluo circumſona gurgite Thule.

Rutilius lib. I. Itiner. v. 499.

Conſcius Oceanus virtutum, conſcia Thule,
Et quicumque ferox arva Britannus arat.

Seneca in Medea 379. loco notabili:

Venient annis ſecula ſeris
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, & ingens pateat tellus,
Tethyſque novos detegat orbes
Nec ſit terris ultima Thule.

ubi vide Delrium. Venantius Fortunatus lib. VIII. carm. I. *Ingeniumque potens ultima Thule colit.* & lib. III. de vita Martin. v. 496.

Quaſque Britannus habet terras, quaſque ultima Thule.

Böethius lib. III. Metr. 5. Virgilium imitatus:

Etenim licet Indica longe
Tellus tua jura tremiſcat,
Et ſerviat ultima Thule.

ubi ſtuporem Delphinici commentatoris, qui *Thulen* eandem cum Islandia facit, merito caſtigabat Guilelmus Vlamingius, cujus notas ineditas ad aureos hos Böethii libellos nobis paulo ante obitum conceſſit frater ejus Petrus Vlamingius. Varias interim Geographorum ſuper inſula Thule opiniones retulit ac diſcuſſit Joh. If. Pontanus in Hiſt. Danica pag 741-755.

Conjunctum eſt quod adhuc orbis, & orbis erat] Quamquam ita ab omnibus conſtanter editum videant,

DE MORTE VIRGILII ET AENEIDE
VERSUS ADTRIBUTI CORN. GALLO,
SED SCHOLASTICI POETAE: IMITATI EX
SULPITIO CARTHAGINENSI.

Temporibus laetis tristamur, maxime Caesar,
Hoc uno amisso, quem fleo Virgilium.

Sed

deam, corruptum tamen videri possit, neque etiam Heinsio satisfecisse adparet, quia corrigebat: *quod non orbis, & orbis erat.* vel potius, *quod & haud orbis, & orbis erat.* ut versu ultimo Epigrammatis primi habuimus, ut editur vulgo;

Qui finis mundo est, non erat imperio.

ut sensus sit, quod haud orbis erat, quia ultimus terrae & inaccessus putabatur angulus, & tamen in orbe erat. Sed quia addit *Conjunctum est*, aliud quid ab altero diversum significari videtur. Quare minima mutatione legendum forte,

Conjunctum est quod adhuc orbis, & urbis erat.

idest id quod antea aeternae urbis, Romae scilicet, & orbis terrarum fuerat, ac proinde separatum ac diversum, jam in unum conjunctum est. ita de Romani imperii magnitudine Ovidius lib. II. Fastor. v. 684.

Gentibus est aliis tellus data limite certo,
Romanae spatium est urbis, & orbis idem.

hinc Roma *urbs caput orbis* saepe. de quo vide Castal. ad Rutil. lib. I. Itin. 194. ubi Venantii loco ab eo producto adde alterum ex eodem Poëta lib. III. 7. 20.

Quos fidei turres urbs caput orbis habet.

& sic *orbis* pro imperii Romani limite passim. vid. G. Fabric. ad Virg. Ecl. I. v. 66. Sed praestat potius vulgatae acquiescamus, & ita capiamus, ut innuat duos quasi orbes, imperium scilicet Romanum, & alterum illum, ut putabant, remotum & nondum patefactum, quod de Britannia sibi persuaserunt, antea per intermedium Oceanum distinctos jam in unum coaluisse. nam ita dixerat in superioribus:

At nunc Oceanus geminos interluit orbes,
Pars est imperii, terminus ante fuit.

VERSUS ADTRIBUTI CORN. GALLO] In Aldina utraque Catalectorum editione inscriptio haec praefigitur: AD AUGUSTUM CAESAREM INCERTI AUCTORIS. in editione Veneta Virgilii an. 1480. CORNELII GALLI VERSUS & sic in aliis. Sed carmen hoc de morte Virgilii ejusque Æneide Scholastici Poëtae esse, & ridicule tribui Cornelio Gallo, qui mortem sibi conscivit A. V. C. 727. adeoque sex annis ante decessum Virgilii, notat Scaliger ad Propertium p. m. 236. mortem sibi conscivisse Poëtam Corn. Gallum ob suspicionem conjurationis in Augustum anno aetatis quadragesimo scribit Vossius de Poët. Lat. p. 25. nisi potius sequamur Douzam in Schediasm. succed. pro Tibullo pag. 27. qui rationibus haud infirmis id refert ad annum aetatis Galli quadragesimum & octavum. hallucinationem Servii de morte Galli ad Virg. Ecl. X. I. dudum notarunt alii, & meliora hac de re dedit Nannius Comment. ad Bucol. Virg. p. 267. & seq. vide & Massonium in vita Ovidii pag. 84. sed incertos esse annos nativitatis & mortis Poëtae Galli videbis apud Patruum meum in notis ad Ovid. III. Amor. El. 9. v. 63. Id tamen absque controversia certissimum est, Gallum manu facta morte obiisse aliquot annos ante decessum Virgilii, adeoque valde ridicule hoc Epigramma de morte Virgilii Cornelio Gallo adscribi, & potius Scholastici Poëtae foetum esse recte judicat Scaliger.

Hoc uno amisso, quem fleo Virgilium] *Amissum quod gemo* codex Salmasii. *quem gemo* Aldus & editio Veneta, quod confirmat codex Huydecoperianus, qui seq vs. *si tu patiare libellis.* & versum quintum hoc modo distinguit, *Roma rogat precibus: totus* &c. pro quo in Salmasiano, *precibusque isdem tibi supplicat orbis. precibus etenim* in edit. Venet. cum vulgato facit Aldus.

Atque iterum Trojam] Non male Barthius lib. XLIX. Adv. 15. per interrogationem, *Anne iterum Trojam, sed major, fl. cr? Nempe iterum Troja* MS. Huydecop. sequenti versu *gesta* pro *facta* Cod. Salmas.

Aeneam-

Sed vetuit relegi, si tu patiere, libellos,
In quibus Æneam condidit ore sacro.
Roma rogat: precibus totus tibi supplicat orbis,
Ne pereant flammis tot monumenta ducum.
Atque iterum Trojam, sed major, flamma cremabit.
Fac laudes Italûm, fac tua facta legi.
Æneamque suum fac major nuncius ornet.

Plus

Aeneamque suum fac major nuncius ornet] Sic Aldus, Pithoeus, Scaliger, Plantinus, Veneta, & Antverpensis Catalectorum editio. In codice autem Salmasiano legebatur *Aeneidemque suam*. cui adstipulatur codex MS. Huydecoperianus, in quo, *Eneidem suam f. m. nuncius honoret*. ab *Aenea* Romanos *Aeneadas* secunda correpta dici, & inde *Aeneide* pro *Aeneide*, quasi ab Æneus, ut *Pelides* a Peleus, a Virgilio poetica auctoritate poni observat Priscianus, ut videre est ex notis Heinsii ad lib. IX. Æn. 653. ubi Musonii acumen mirari licet, qui putat poetam illic hoc Patronymico *Aeneide*, quadrisyllabo usum, ut Grammaticis titulum operis *Aeneidos* indicaret. Sed vix puto exstare exemplum, ubi secunda in *Aeneidos* corripiatur, nisi quod duo hanc autem proferantur Ovidii loca; ex lib. II. Trist. 261.

Sumserit Aeneidem, genetrix ubi prima, requiret
Aeneadum genetrix unde sit alma Venus.

& lib. III. ex Ponto Epist. IV. 84.

Aeneidos vati grande fuisset opus.

Possideo editionem Ovidii Gryphianam, notatis manu lucitris viri Josephi Scaligeri conscriptam, quae deinde exstitit penes Rutgersium & Dan. Heinsium (qui exemplaris hujus meminit ad Ovid. Epist. I. init.) in fronte autem libri sui vir maximus inter alia haec adscripserat loca, in quibus *Aen.* dactylus tamquam aliquid inusitatum occurrere, & duram esse inflectionem adnotaverat, cum alibi vox haec longa sit, ἀινὶς, ἀινεις, dictamque esse putabat, ut apud Horatium, *& virides Nereidum comas*. sed in margine tamen libri ad priorem locum conjecerat legendum, *Sumserit, Aeneadum genetrix ubi prima*, quomodo etiam Janus Douza in exemplari suo, quod itidem penes me est, correxerat, & principium Lucretiani operis indicari notaverat: & sic jam restitutum est a doctis Ovidii commentatoribus, cum id omnino sensus requirat, & repetitio elegans atque Ovidiana; licet Hersmannus videatur priorem lectionem praeferre. In altero autem Nasonis loco Heinsius vulgatam existimabat corruptam, & conjiciebat, *Iliados vati* &c. ut Homerus intelligatur. In notis etiam suis hic profert hoc Epigramma, in quo codicem antiquissimum, (puto eumdem hunc Salmasii) habere dicit *Aeneidemque suam* pro *Aeneamque suum*. sed vulgatam tamen lectionem recte Heinsius praefert. Et sane in his quoque Epigrammatibus passim *Aeneidos* secundam syllabam productam videbis. lib. II. pag. 52. Ed. Pith. ex Ovidio.

Et tamen ille tuae felix Aeneidos auctor.

lib. III. pag. 93.

Ad cultos hinc transit agros. Aeneidos autem
Non emendatum morte reliquit opus.

& paullo infra:

Ac ne Musa carens vitiis Aeneidos esset.

nisi quod in praefatione Argumentorum in Aeneidem apud Scalig. in Catalect. pag. 143. occurrat,

Bis quinos legerent, feci quos carmine, versus,
Aeneidos totum corpus ut esse putent.

sed haec Scholasticum poetam auctorem habent, multo minus ut digna sint Ovidio, sub cujus nomine circumferuntur.

Fac major nuncius ornet] Sic omnes vulgatae editiones exhibent, nullo vel inepto sensu. Veram nobis lectionem servavit codex Salmasianus, in quo legitur, *fac major Mincius ornet*. & sic in altero exemplari ex ingenio conjecerat Heinsius, qui ita emendandum monuit in notis ad Silium Ital. lib. IX. 627. & ad Ovidii d. l. lib. III. ex P. Epist. 4. 84. ubi ex codice illo antiquissimo ita profert:

Aeneidemque suam fac major nuncius ornet,
Fac laudes Italum, fac tua facta legi.

sed aberravit Heinsius, dum antepenultinum versum pentametrum huic disticho adnectit. Mincius vero hic ponitur pro ipsa Mantua, Maronis patria: est enim agri Mantuani fluvius, ad quem natus Virgilius, qui eum describit lib. III. Georg. v. 15.

Primus Idumaeas referam tibi, Mantua, palmas,
Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius, & tenera praetexit arundine ripas.

 Vi-

Plus fatis possunt Caesaris ora Dei.

DE MAGISTRI LUDI NEGLIGENTIA.

Indoctus teneram suscepit Calculo plebem,
Quam cogat primas discere literulas.

Sed

Vibius Sequester pag. 56. Ed Hessel. *Mincius Galliae Cisalpinae, proximus Mantuanis, agitur ex Benaco.* ubi fortassis legendum, *proximus Mantuanis agris, ex Benaco.* nempe fluens. ut idem pag. 109. & 116. *Benacus Galliae, unde Mincius fluit.* iterum Virgilius lib. x. Æn. 206.

Quos patre Benaco velatus arundine glauca
Mincius infesta ducebat in aequora pinu.

ubi Servius: *Benacus, lacus est Venetiae, de quo fluvius nascitur Mincius.* cujus verba respexit Paulus Warnefridus lib. II. de gestis Longobard. cap. XIV. *Nam & de lacu Benaco in Historiis ita legimus: Benacus lacus Venetiarum, de quo Mincius fluvius egreditur.* nisi potius cum Lindenbrogio in notis pag. 348. statuamus Servium illa ex vetustiore quodam historico, cujus auctoritatem quoque laudat Warnefridus, excerpsisse. ut autem *tardis flexibus errare* Virgilio, ita *piger Mincius* vocatur Sidonio Apollin. lib. I. Epist. 5. sic *tardus meatu Mincius* Claudiano VI. Conf. Hon. 198. qui ejusdem meminit in Epithal. Pallad. & Celer. v. 108.

Quas Benacus alit, quas excipit amne quieto
Mincius.

flexuosum Mincium vocat in Fescenninis v. 54. & hinc *Minciades Maro* dicitur Sedulio praef. Hist. Euang. v. 10.

Illos Mincia lae celebrat dulcedo Maronis.

ubi vide Koenigii notas. Saepe autem apud Poëtas, ubi in Virgilii laudes excurrunt, *Mincii* mentionem additam videbis, etiam apud recentiores, praesertim ubi natalem ejus locum describunt. ita Joh. Jov. Pontanus lib. II. Uraniae:

Mincius hunc genuit conceptum ex Andide Nympha.

Hieronymus Vida lib. I. de Re Poët. v. 112.

Jamque sacrum teneris vatem veneretur ab annis,
Quem Musae Minci herbosis aluere sub antris.

Lotichius lib. I. carm. pag. 144.

Quando limpide te videbo, Minci,
Qui natale rigas solum Maronis
Ripas praeteriens arundinosas.

Flaminius lib. III. carm. pag. 222.

Litora divino quondam celebrata Maroni,
Et patrio Minci flumine cara magis.

& lib. IV. carm. V.

Talia populeis Minci cantabat in umbris,
Dum pascit niveas pulcra Amaryllis oves.

& praestantissimus itidem Italorum Poëta M. Anton. Casanova in fine Epigrammatum, de Virgilio:

Dicite, qui ripas Minci coluistis olores,
Vobiscum exorta est gloria Virgilii?

Sed haec sufficiant ad veram hujus loci lectionem adstruendam. Ultimo versu legitur in Cod. Huydecoper. *Plus factis possunt Caesaris orta Dei.* forsan pro *orsa* vel *acta*.

Calculo plebem] V. C. *cauculo*, ut & apud B. Augustin. lib. II. de Ordine, & in Collatione cum Donatistis, & Sexti Rufi Breviario. vetus Gloss. *Magister ludi, cauculo.* PITH. Probem ego *Calculo, onis.* Julius Capitolinus in Pertinace (cap. I.) *Puer literis elementariis & calculo inbutus est* SCRIV.

Exstat hoc apud Pith. p. 156. & in Catalect. Scalig. cap. I. pag. 216. ubi inscribitur *de magistro ludi negligenti.* in schedis vero Scaliger ex v. c. descripsit DE MAGISTRI LUDI NEGLIGENTIA. versu primo Vossii codex & schedae Scaligeri habent *Cavalo*, quomodo ipse edidit Scaliger. unde Heinsius conjiciebat *Gabalo*, a gabalo cruce apud Nonium p. 117. vel etiam *rabula*. Idem Vossii liber & Scaligeri schedae *pubem* pro *plebem*, quomodo conjiciebat etiam Scriverius. recte. *Calculo* autem hoc in Epigrammate idem est, qui *calculator* aliter vocatur. ita autem dixerunt magistros, qui numerandi & ad digitos computandi artem docebant; veteres enim ad digitos olim computasse notum est. qua de re Sirmondus ad Sidon. Apollin. pag. 94. & Colv. ad Apulej. pag. 266. Isidorus lib. x. Origin. in Alphabeto Etymologiarum: *Calculator a calculis, idest lapillis minutis, quos antiqui in manu tenen-*

Sed cum discipulos nullo terrore coërcet,
Et ferulis culpas tollere cessat iners:
Projectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Jam nomen ludi rite magister habes.

AD

ineuntes numeros componebant. eo sensu *calculatores* apud Ictos saepe occurrunt; & sic in Lexic. Graec. Lat. inter Vulcanii Glossar. p. 663. *ψηφιστὴς* redditur *calculator*. *Calculones* vero pro *calculatores* habes in Rufi Festi, sive Sexti Rufi Breviario Rer. Gest. Pop. Rom. in praefat. ad Valentianum in initio: *morem secutus calculonum, qui ingentes summas aere breviori exprimunt, res gestas signabo non eloquar*. sic habetur in editione Raphelengii Plantiniana pag. 360. qua continetur Epitome Historiae Romanae. at in editione Historiae Augustae Gruteri p. 1123. legitur *calculatorum*. sic *calculones* pro *calculatoribus* posuit D. Augustinus lib. II. contra Academicos: *Quibus duobus repertis nata est illa Librariorum & Calculorum professio, velut quaedam Grammaticae infantia*. quae verba adfert Brissonius in Lexico Juridico in *calculatores*, sed qui tamen locum mendosum esse opinatur; & recte. nam *calculatorum* illic pro *calculorum* scribendum esse patet ex Isidoro lib. I. Origin. cap. 3. qui Augustini locum ad verbum fere transcripsit: *Primordia*, inquit, *Grammaticae artis literae communes existunt, quas librarii & calculatores sequuntur, quorum disciplina velut quaedam Grammaticae artis infania est*. ubi corrige *infantia* ex Augustino. & vide Ludov. de la Cerdam in Adversariis Sacris cap. 62. *Calculonem* autem hic non in genere de quovis Ludimagistro, qui legendi & scribendi artem pueris tradebat, sed de eo qui numeros, elementa matheseos, sive *στοιχεῖα* docebat, & in secundo versu ideo *literulas* pro numeris seu citris, ut vocamus, accipiebat Isacus Vossius notis ad Pomponium Melam lib. I. cap. XII. verum in genere intelligendum esse puto, nam *calculonem* vocabant eumdem, quem Graeci *Γραμματιστὴν*, qui unus tria haec, legere, scribere, & calculare seu numerare simul docebat, unde & lemma hujus Epigrammatis *de Ludimagistro* in genere inscribitur, quomodo & versu ultimo, *Jam nomen Ludi rite magister habes*. ut recte Vossii codex & Scaligeri schedae, qui ita etiam edidit, pro quo *habet* perperam Pithoeus. ita in Glossis Isidori *magister ludi, calculo*. ad quem locum Vulcanius non valde adposite locum ex Lucani Panegyrico de ludo calculi adducit. similiter *calculator* apud Martial. lib. x. Epigr. 62. ad magistrum Ludi:

Nec calculator, nec notarius velox
Majore quisquam circulo coronetur.

Plura de *calculone* seu *calculatore* vide apud Salmasium, Marcilium, & la Cerdam ad Tertullian. de Pallio cap. VI. ubi occurrit, *primus informator literarum, & primus edomator vocis, & primus numerorum arenarius & Grammaticus* &c. schedae autem Salmasii scribunt *Cauculo pubem*, quomodo etiam ex veteribus codicibus, quos Heinsius vidit, rescribendum esse monuit Patruus meus ad Petron. cap. XLVI. pag. 228. ubi Epigramma hoc emendatius produxit, & nonnulla huc facientia notavit. *Cauculo* vero, quod & in veteri codice invenit Pithoeus, idem esset quod *calculator* sive *Calculo*. recentiores enim ita pronuntiasse & scripsisse docet Salmasius ad Vopisc. Aurelian. cap 49. & ad Capitolin. Pertin. cap. I. ubi tamen memoriae vitio perperam hoc in versu citat:

—— *docendam suscepit Cauculo pubem.*

Ita in Glossario Philoxeni ex editione Labbaei pag. 206. *ψηφιστὴς*, *Calculator*, *Cauculator*. & in Glossar. Lat. Graec. pag. 27. *Cauculator*, *ψηφιστής*. *Cauculos*, *ψηφῖδας*. & hoc convenit magistro, qui pueros calculandi artem docebat. notabilis est commentatoris veteris locus ad illa Horatii lib. I. Sat. VI. 71.

Caussa fuit Pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti
Laevo suspensi loculos, tabulamque lacerto
Ibant.

ubi Acro notat, *Flavium quemdam illis temporibus docuisse artem numerandi, & calculos ponendi* quibus paria habet Scholiastes ineditus in egregio & antiquissimo Bibliothecae Franequeranae codice: *Flavus quidam, sive Flavius, fuit temporibus illis calculator vel cauculator. . . suos corrumpere paedagogos*. Porphyrio autem dicit, *hunc Flavium cratherarum doctorem fuisse*. quod quid sibi velit, ignorare me fateor: pro eo Cl. Dorvillius conjiciebat *cathedrarum*. vide du Cangium Glossar. Latin in *cathedrae doctorum*. Certe simile quid reponendum videtur, nisi forte statuamus hunc Flavium docuisse pueros *crateras* (ita enim flectebant etiam hanc vocem. vid. Comment. ad Horat. lib. III. Od 18.) evacuare, & ita juventutem corrupisse: id quod indicat Scholiastes modo productus, apud quem excidit sine dubio vox *solitus*. ut innuat Flavium hunc cauculatorem solitum fuisse pueros disciplinae suae traditos corrumpere, quos tamen inusitata significatione *paedagogos* hic vocat pro *paedagogianis*. nam fortasse Porphyrio ex more sui seculi, cum legisset

AD JULIAM.

Me nive candenti petiit modo Julia, rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? nostrum tamen urere pectus

Nix

Flavium illum fuisse *calculatorem* vel *cauculatorem*, ut tunc loquebantur, deduxit hanc vocem non a *calculo*, sed a *cauculo*, quod a *cauco* venit, idest cyatho, scypho, vel patera, unde bibebant. ita *caucos & scyphos* conjungit Trebell. Pollio in vita Claud. cap. XIV. ut restituerunt Salmasius & Casaubonus, qui de hac voce illic videndi. & Sirmondus ad Ennodium pag. 91 hinc & *caucularii* & *cauculatores* dicti pro incantatoribus, de quibus idem Salmas. ad Spartian. Pescenn. cap. 10. qui putat eosdem esse ac illos, quos Galli *joueurs de gobelets* vocant: sic in posterioris aevi scriptoribus saepe *cauculatores* pro praestigiatoribus occurrunt. vid. Voss. lib. II. de vitiis Serm. cap. 4. pag. 190. & Spelman. in Glossar. pag. 130. sed du Cangius in Glossario Mediae Latinitatis Tom. II. pag. 444. Salmasium refutans observat, ita dictos fuisse illos, qui poculis amatoriis, philtris, aliisque praestigiis pudicos ad libidinem deducere tentabant. Et ita forte potuit auctor hujus Epigrammatis ludere in vocis hujus ambigua significatione, & *cauculonem* dixisse non *calculonem*, quia forte *caucis* sive poculis evacuandis strenue operam dabat. sed haec invito alicui non pertinaciter persuadere conabor. Fuerit ergo *calculo*, vel *calculator*, qualis & in lapide antiquo apud Gruterum pag. CCCLXXVI. inscr. 7. occurrit, P. CAECILIUS. EMPIRODIUS. VI. VIR. CALCULATOR. sic MELIORIS CALCULATORIS Epitaphium habetur in Inscript. Fabretti cap. II. pag. 88. adde Scalig. ad Manil. pag. 288. Ed. Boecler. versu ultimo corrupte in schedis Scaligeri *Juri date*. sed in margine vir magnus ita corrigebat, ut edidit.

AD JULIAM] Elegantissimum hoc carmen inter Petronii Epigrammata num. XVI. legitur; tum etiam in Codice Perotti, sed qui nihil a vulgata lectione differt, nisi quod versu quarto habeat, *missa, puella, tuis*, ut ab ipso Epigrammatis auctore scriptum fuisse videtur; pro quo in aliis est *Julia, missa*, quod forte ab alio Poeta ita mutatum fuit, ut nomen suae amicae insereret. Quantum autem intersit inter fures ac praedones Poetarum veterum, quos aliquando ad verbum paene describere nihil erubescunt multi anserum nepotes, interque eos, qui verecunde antiquorum vestigia legentes, sensum eorum tantum exprimere, &, quantum pote, feliciter imitari student, hoc in loco demonstrare, atque insigni exemplo producto palam facere libet. Vincentius Fabricius, elegantiorum literarum peritia, & Poeseos laude inter primos seculi proxime elapsi numerandus, in Tom. III. Sylloges Epistolar. a Venerando Patruo meo editar. Epist. XIII. Nicolao Heinsio scribit se nactum fuisse crassum volumen manuscriptum ineditorum Poematum cujusdam Andreae Critii, Archiepiscopi Gnesnensis, (quem eumdem esse censeo ac illum, quem ab extemporali carminum pangendorum facultate praedicat Erasmus in Ciceroniano pag. m. 184.) & ex iis producit unum venustissimum profecto Epigramma ad *Lydiam puellam*, quod hic totum, ut clariori in luce ponatur lepidi illius poetae inpostura, exhibendum est:

Me nive candenti petiit modo Lydia, rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? nostrum tamen urere pectus
Haec potuit manibus missa, puella, tuis.
Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Lydia sola potes nostras extinguere flammas,
Non nive, non glacie, sed potes igne pari.

Ex hoc carmine quis non multa sibi de facerrimi hujus Archiepiscopi poëtica facultate, ac vafri sane amatoris jocosis lusibus promitteret. Verum Autolyci hujus fraus & fucus, quem posteris facere tentavit, manifeste adparet ex antiquo hoc Epigrammate, quod nullo jure sibi vindicavit, & ex quo versus suos inpudentissimo latrocinio totos effinxit Critius, mutato tantum nomine puellae, cui hoc scripsit plagiarius, qui si in amoribus suis semper alienis bubus araverit, vereor ut scitum se ac venustum puellae praebuerit amatorem. Hinc autem de reliquis illius carminibus judicare possumus, & conjicere, quod non magnam jacturam fecerint Poëticarum deliciarum cupidi, dum ceteri ejus lusus numquam lucem adspexerint publicam. Sed eo misso audiamus potius nostratis Batavi Jani Secundi suavissimam & antiquis parem Musam, & quid distent aera lupinis, videamus. Ita enim ille sensum vetusti hujus Epigrammatis expressit lib. II. Eleg. IV.

Chara meum gelida feriit nive Lydia pectus,
Dicebam, flammis haec, puto, tela carent.
Nec caruere tamen, sub aqua latuere favillae,
Flammaque per venas stillat aquosa meas.
Hei mihi! securi qua declinabimus ignem,

Fri-

Nix potuit manibus, Julia, missa tuis.
Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?
Julia, sola potes nostras exstinguere flammas,
Non nive, non glacie; sed potes igne pari.

Frigore duratas si metuemus aquas?
Frigore fax nata est, tolletur frigore nullo,
Sperandum simili de face frigus erit.
Saeve pares ignes, miserumque levabis amorem,
Lydia, frigoribus semper acerba noces.

Neque ineleganter colorem hinc desumsit Poeta quidam anonymus, incertaeque aetatis, in carminum ineditorum egregia collectione, cujus me participem fecit Vir generis & eruditionis laude insignis Balthasar Huisecooper, meliorum literarum, & poetices in primis peritissimus aestimator. Epigramma ipsum ita se habet:

Cum nive me peteres summi de culmine tecti
Lucia, nec fugeres quam mihi nota fores.
Candida nix imbre & pluviis constricta pruinis
In me candentis fulminis instar iit.
Velatas nive dum faculas sic Lucia mittis,
Accensas mittis dumque nives faculis.
Das uno hoc jactu gratas in frigore flammas,
Et das in flammis frigora grata mihi.

eodem sensu Joh. Matthaeus Toscanus Epigrammate ad Cupidinem inter Carmina Illustr. Poet. Italor. Tom. I. pag. 59. & 60.

Esse quid hoc dicam, quod eodem tempore pectus
Constringis glacie, atque ignibus uris, Amor.

& Epigr. seq. ad Naeviam.

O cui non minor est crudeli in pectore fastus,
Quam sit in exacto corpore forma decens.
Quae mihi das aestu glaciem, das frigore flammas,
Speque metum dubia, spemque timore foves.

nec abit multum & illud Angeli Politiani Epigramma in puellam Tom. II. pag. 124.

Nix ipsa es virgo, & nive ludis; lude, sed ante
Quam pereat candor, fac rigor ut pereat.

Quin & acumen Poëticum ex hoc carmine sibi etiam inmerito vindicavit poeta quis recentior, qui carmina sua *Nugarum* titulo ipse insignivit, id enim indicare videtur Nicolaus Grudius Hendecasyllabor. lib. I. pag. 103. in plagiarium quemdam Poetam:

Nugas cur vocitas tuos libellos
Furum maxime literariorum?
Tolle, pessime, tolle, tolle furta,
Redde vatibus improbas rapinas.
Totam, pessime, paginam repone,
Candenti nive qua puella adurit
Incauto juveni proterva pectus.

Quae sine dubio respiciunt Nicolaum Borbonium, cujus octo Nugarum libri apud Gryphium an. 1538. alibique locorum editi sunt. Ille enim in carmine ad puellam, nomine Candidam, nive lusitantem, sensum antiqui hujus Epigrammatis in suos convertit usus, lib. II. carm. LXXIV.

Candida candenti gestis nive ludere virgo,
Nunc, quando extinctis floribus horret hiems.
Ast inter digitos tibi nix perit, atque liquescit,
Sic pereunt homines, quos tua forma coquit.

In illas autem Borbonii Nugas nil mirum quod invehatur Grudius, cum parum aut nihil habeant; quo se valde commendent, adeo ut titulum carminibus suis convenientissimum praefixerit Borbonius: ita enim lepido in eum Epigrammate lusit Joachimus Bellajus:

Paule, tuum inscribis Nugarum nomine librum,
In toto libro nil melius titulo.

vid. Menag. in Anti-Baillet. Tom. I. cap. 39. & Niceron. Memoir. des Hommes Illustr. Tom. XXVI. pag. 50.

ROMAE.

MEMORIAE M. LUCCEI. M. F. NEPOTIS

SEX. * ONUSIANIUS. . . .

Quum praematura raptum mihi morte nepotem
  Flerem, Parcarum putria fila querens.
Et gemerem tristi damnatam sorte juventam,
  Versaretque novus viscera tota dolor.
Me desolatum me desertum ac spoliatum
  Clamarem largis saxa movens lacrimis;
Exacta prope nocte suos quum Lucifer ignes
  Spargeret, & volucri roscidus iret equo:

Vidi

MEMORIAE M. LUCCEI. &c.] Nescio an in tota hac Catalectorum veterum Sylloge elegantius & genii venustioris carmen inveniatur, quam prolixum hoc & luculentum Epitaphium, quod sane eximii Poëtae, licet nobis ignoti, foetus est egregius, quodque meo quidem judicio ad laudem optimorum aureae illius aetatis Poëtarum adspirare merito possit. Utinam ab eodem ingenio ac manu nobis plura superessent similia, profecto multis sequioris aevi barbaris & inconditis naeniis patienter carere possemus. Optandum tamen esset, ut omni ex parte integrum ad nos pervenisset, neque in postremis septem distichis fine versuum lacerum claudicaret: sed quas tamen lacunas partim aliorum judicium secuti, partim propria conjectura ducti supplere tentabimus. Legitur autem totum hoc, ita ut descripsi, apud Gruterum pag. MCXXIII. inscr. 7. & ex eo, sed suppletis aliter versibus in fine hiantibus, apud Labbeum in Thesaur. Epitaph. Veter. pag 41. & Ferretium in Musis Lapid. lib. IV. pag. 240. Post Gruterum etiam e schedis Vaticanis edidit Fabrettus in Inscript. Syntagm. cap. III. pag. 233. ubi monet totam Epigraphen tribus columnis continuari, & ex Joh. Macario versus mutilos supplet. In novissima autem Gruteri editione ita expressum fuit, ut in tria quasi frusta dissectum adpareat, non quasi totidem diversa essent Epigrammata; sed forte hiatus illic inter octavum & nonum, itemque inter sextum & septimum decimum distichon relictus est, ut indicetur hoc Epigramma per tres partes in tribus columnis fuisse descriptum, sive revera fuerint tres lapides, sive unus lapis, sed in tribus lateribus sculptus: ne quis forte existimet, intercidisse ibi unum & alterum distichon, nam perpetua serie, ut hic legi voluimus, recte omnia inter se cohaerent, & in prima editione Gruteri non interrupto ordine exhibetur. ceterum auctor Epitaphii sibi adparuisse fingit nepotem, ex aethere delapsum, cujus mortem luget; Iste inter divos relatus eum adloquitur a versu 15 usque ad v. 28. in ceteris idem ad nepotem jam in aethera reversum orationem denuo dirigit. sed pergamus ad alia.

Raptum mihi morte] *Forte* apud Ferret. errore typi. an pro *forte? quaerens* apud eumdem.

Et gemerem] *Ut* male apud Labbeum, & *morte* pro *forte*.

Me desolatum me desertum ac spoliatum] Egregium numerorum artificium in hoc disticho ad lugentis dolorem exprimendum optimo cum judicio cumulatis spondeis & verbis idem fere significantibus, admirabitur, cui aures sunt ad Poeticas delicias capiendas factae *desolatus* vox est elegantissimi usus, pro solo relicto, deserto, orbo. sic apud Reines. Cl. XII. Insc. 30. IN TANTA DEMUM ORBITATE DESOLATUS SUPERSUM. &, *desolatus ac desertus*, ut hoc in versu, conjungitur etiam apud Sueton. Calig. cap. 12. optime notionem verbi non ita tritam illustravit Gronovius lib. IV. Observ. cap. 21. ubi quod in Justini loco primus, ceteris Interpretibus merito emendationem ejus laudantibus, restituat, *victusque jam ac desolatus in regnum refugit*, id confirmatum inveni a codice Bibliothecae Franequeranae. Sed & frequens occurrit hoc verbum in monumentis antiquis. ut DESOLATA ORBITAS in Inscriptione, quam Lersinus in Parergis, & ad Petronii cap. CXI. Gonzalius protulerunt, sed quae a Grutero inter spurias relata est pag. III. inscr. 4. de qua vide Reines. Epist. ad Rupert. pag. 444. sic FAUSTINA MATER UNICO FILIO DESOLATA in alia Inscript. apud Gruterum pag. DCLXXXII. ins. 9. *gentes desolatae & cultoribus suis viduatae* apud Arnobium lib. I. pag. 4. *aevo jam desolata senectus* apud Petronium cap. 124. *desolati*

Vidi siderio radiantem lumine formam
  Aethere delabi. non fuit illa quies.
Sed verus juveni color & sonus: at status ipse
  Major erat nota corporis effigie.
Ardentes oculorum orbes, humerosque nitentes
  Ostendens, roseo reddidit ore sonos:
Adfinis memorande, quid o me ad sidera coeli
  Ablatum quereris, desine flere Deum.
Ne pietas ignara superna sede receptum
  Lugeat, & laedat lumina tristitia.

Non

plati penates Statio lib. II. Sylv. I. v. 67. & in fine.

——— desolatamque sororem,
Qua potes, & miseros perge insinuare parentes.

Movens lacrimis] An forte *rigans*.
Vidi siderio radiantem lumine formam] Adumbratum videri posset ex Statio lib. II. Sylv. I. v. 42.

O ubi purpureo suffusus sanguine candor
Sidereique orbes, radiataque lumina coelo!

ut hic paullo post sequitur *ardentes oculorum orbes*. quod est hemistichium Virgilianum lib. XII. Æn. 670.

Ardentes oculorum orbes ad moenia torsit
Turbidus

id vero divinitatis signum fuisse apud veteres videbis apud Barthium lib. XIX. Adversf. c. 14. & sic *ardentes oculos* apud Virg. v. Æn v. 648. inter illa posita, quibus numina cognoscuntur, notavit Servius.

At status ipse Major erat nota corporis effigie] Rectius apud Fabrettum, *& status ipse Major erat.* expressum ex Virgilio lib. II. Æn. 773.

Infelix simulacrum atque ipsius umbra Creusae
Visa mihi ante oculos, & nota major imago.

& de voce aut sono, ut hic quoque additur, apud Valer. Flacc. lib. II. 226.

——— adeo ingentes immica videri
Diva dabat, notaque sonat vox conjuge major.

ubi apposite Patruus meus illud Silii Italici adscripsit lib. III. v. 700.

At major nota jam vox prorumpit in auras.

& sic passim nota specie majores & humana augustiores in somniis adparere imagines finguntur a veteribus ad divinitatem conciliandam. ita Romulus apud Ovid. II. Fast. v. 503.

Pulcher & humano major, trabeaque decorus
Romulus in media visus adesse via.

sic Curtio Rufo *species mulieris oblata ultra modum humanum* apud Tacitum lib. XI. Ann. cap. 21. ut Druso *species mulieris humana amplior* offertur apud Sueton. in Claud. cap. 1. vide notas Lipsii ad illum Taciti locum, & Merulam Comment. ad Ennium pag. 36. & seq.

Et laedat lumina tristitia] Ita in novissima Gruteri editione. idest nimio fletu oculos fatiget & corrumpat. ut apud Propertium lib. I. El. 21. 3.

Quid nostro gemitu turgentia lumina torques.

sic Atimetum coniugem Homonoea post mortem rogat, ne nimio fletui indulgeat, apud Pithoeum lib. III. pag. 119.

Parce, tuam conjux fletu quassare juventam,
Fataque moerendo sollicitare mea.
Nil prosunt lacrimae, nec possunt fata moveri.

ubi legendum *lassare*. Ita in Epitaphio apud Gruter. pag. MCXXVI. 8.

Desinite extinctum dulces me flere parentes,
Desinite & fati tristia jura queri.

Sed quia praecessit *pietas*, puto Poeticum magis esse, *& laedat numina tristitia* ut emendandum conjeceram, antequam vidissem ita in prima Gruteri editione haberi. & sic edidit Labbeus, & Ferretius. saepe enim apud Poetas nimio & intempestivo luctu Dii laedi & violari dicuntur. Romulus apud Ovidium inter Deos relatus Julio Proculo adparens, ipsi praecipit lib. II. Fast. 506.

——— prohibe lugere Quirites;
Ne violent lacrimis numina nostra suis.

ita

Non ego Tartareas penetrabo tristis ad undas,
Non Acheronteis transvehar umbra vadis.
Non ego caeruleam remo sulcabo carinam,
Nec te terribilem fronte timebo, Charon.
Nec Minos mihi jura dabit grandaevus, & atris
Non errabo locis, nec cohibebor aquis.
Surge, refer matri, ne me noctesque diesque
Defleat, ut moerens Attica mater Ityn.
Nam me sancta Venus sedes non nosse silentum
Jussit, & in coeli lucida templa tulit.

Eri-

ita manes defunctorum inmodico & nimio luctu *laedi* existimabant veteres. de quo vide Broukhus. ad illa Tibulli I. El. I. 81.

Tu manes ne laede meos, sed parce solutis
Crinibus, & teneris, Delia, parce genis.

sic *fata* vel *fortunam questibus onerare*, *fatigare* & sim. apud Justinum lib v. cap. 7. *In fore deinde coëunt, atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus onerant.* sic recte Schefferus, & firmatur a MS. Oxoniensi. pro quo in vulgatis *iterant*. probaturque Virgilii loco lib. IX. Æn. 24. *oneravitque aethera votis.* id *fatigare fortunam onerando* dixit lib. XII. cap. 8. ubi vide notas Gronovii.

Non ego Tartareas penetrabo tristis ad undas &c.] *Ad umbras* Fabrettus. id quod apud Gruterum etiam in margine notatur. male. Respicitur enim hic ad superstitionem veterum, qua credebant animas pias, quae ad remos in cymba Charontis ipsae sedebant, (unde subjungit *Non ego caeruleam remo sulcabo carinam*,) tranquillius & laetius ad infernas sedes penetrare, & a Charonte, ipso tremendo illo Cerbero, Minoe, ceterisque Diis Stygiis cum aliqua gratia excipi. vide Broukhus. ad Propert. lib. IV. El. 7. v. 52. & 56. Illustris Statii locus lib. III. Sylv. 3.

Exsultent placidi Lethaea ad flumina manes,
Elysiae gaudete domus. date serta per aras,
Festaque pallentes hilarent altaria lucos.
Felix, & nimium felix, ploratque nato
Umbra venit. longe Furiarum sibila, longe
Tergeminus custos; penitus via longa patescat
Manibus egregiis, &c.

vide & Propert. lib. IV. El. IX. 17. & seqq. Sed hoc loco M. Luccejus inter divos, ut fingitur, relatus, narrat se, in coelum quippe receptum, ad Elysias sedes non penetraturum, neque remos in cymba Charontis acturum, licet Orci portitorem terribilem non timeret, utpote anima pia. Statius lib. II. Sylv. I. 184.

Pone metus, letique minas desiste vereri,
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla soror flammis, nulla adsurgentibus hydris
Terrebit. quin ipse avidae trux navita cymbae
Interius steriles ripas & adusta subibit
Litora, ne puero dura adscendisse facultas.

sic Hercules ad matrem Alcmenam apud Senec. Herc. Oet. v. 1962. & seqq.

Non me rigentis stagna Cocyti tenent,
Non puppis umbras furva transvexit meas,
Jam parce, mater, questibus &c.

& paullo post:

Virtus in astra tendit. in mortem timor.
Praesens ab astris, mater, Alcides cano &c.
Me jam decet subire coelestem plagam.

haec autem & similia sunt ex illa veterum opinione, qua credebant inlustrium & bonorum hominum manibus locum astris proximum adsignari. qua de re agentem videsis Heinsium lib. I. Adversf. cap 2. pag. 17.

Caeruleam remo sulcabo carinam] In aliis *pulsabo* haberi, testatur margo Gruteri. & sic edidit Fabrettus, ceteri *sulcabo*. quod verbum Poëtis frequentissimum. Ovid. II. ex Ponto Epist. 10. 33. *Seu rate caeruleas picta sulcavimus undas.* & sic ipse Charon *umbriferae sulcator pallidus undae* dicitur Statio lib. VIII. Theb. v. 18. & *nigri sulcator Averni* lib. XI. v. 588. & apud alios. insolentior tamen locutio videtur, *carinam remo sulcare*. *sulcare* enim *undas*, *mare*, *aquas* &c. recte dicitur, non vero *sulcare navem*. at *remo pulsare carinam* admitti potest. Cel. Dorvillius tentabat, *caeruleam remo sulcabo paludem.* Si audaciori conjecturae indulgere licet, posset refingi,

Non ego caerulea Lethen sulcabo carina.

Sedes non nosse silentum] *Silentes* hic pro mortuis, qui in inferno. vide Heins. ad Claudian. lib. I. in

Erigor, & gelidos horror perfuderat artus,
  Spirabat ſuavi tinctus odore locus.
Die nepos, ſeu tu turba ſtipatus Amorum
  Laetus Adoneis luſibus inſereris.
Seu grege Pieridum gaudes...........
  Omnis coelicolum te c..........
Si libeat thyrſum gravidis a...........
  Et velare comam palmite, Lib.....
Paſcere ſi crinem, & lauro redimi.......

Ar-

i. in Rufin. v. 124. & quae Patruus meus notat ad Ovid. XIII. Met. 25.

Aeacus huic pater eſt, qui jura ſilentibus illic Reddit.

ſequenti igitur verſu multum eriget ſententiam, ſi levi mutatione legamus,

Juſſit, at in coeli lucida templa tulit.

ut ſilentum ſedibus in inferno opponat templa coeli lucida, quae incolere ſe gloriatur. de vi particulae *at* ſaepe nimis cum detrimento ſenſus corruptae alia notabimus ad lib. I. Epigram.

Gelidos] *Gelidus* apud Ferret.

Spirabat ſuavi tinctus odore locus] Indicat ex grato, quo repletus erat locus, odore ſe ſomno expergefactum ſenſiſſe Deum ſibi adparuiſſe, quo indicio veteres ſibi adeſſe Deos agnoſcebant. Ovid. V. Faſt. 376.

—— tenues ſeceſſit in auras,
Manſit odor. poſſes ſcire fuiſſe Deam.

Virgil I. Æn. 403. & ſeq.

Ambroſiaeque comae divinum vertice odorem
Spiravere: pedes veſtis defluxit ad imos,
Et vera inceſſu patuit Dea.

ubi vide Cerdam. Statius lib. I. Sylv. 3. v. 11.

Tum Venus Idaliis unxit faſtigia ſuccis,
Permulſitque comas, blandumque reliquit honorem
Sedibus.

ita circumfertur in vulgatis editionibus, & in vetuſtioribus Veneta, Aldina, aliisque. at ingenioſam amplector Scriverii conjecturam, qui libro ſuo adnotaverat ſuſpicari ſe ſcriptum fuiſſe *hodorem* pro *odorem*. ut omnino emendandum eſt. quod nulli Interpretum, ac ne ipſi ſagaci Marklando, ſuboluiſſe equidem miror. nam quod Barthius *honorem* hic explicet amabilitatem, venerationem, fruſtra eſt. ita *ſpiritum* ſeu *odorem* gratum apud Virg. V. Æn. 645. etiam inter illa recenſeri, quibus cognoſcuntur Numina, monet Servius.

Die nepos] Sic recte prima Gruteri editio. nam in noviſſima contra metrum, operarum incuria, ut puto, editur DIC NEPOS. & ſic perperam apud Fabrettum & Ferretium. quod & monuit nuper Celeb. Dorvillius in Diatrib. ad Inſcript. Antiq. quam dedit in Obſerv. Miſc. Nov anni 1741. Tom. III. p. 144. ſimilis Claudiani locus Nupt. Hon. & Mar. v. 303.

Dive parens, ſeu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elyſias, animarum praemia, valles.

Seu grege Pieridum gaudes......] *Divisque Camoenis* ſupplet Macarius. quomodo etiam apud Fabrettum editur. ſed ſic idem cumulatur. apud Labbeum vero editur:

Seu grege Pieridum gaudes plaudente ſororum.

ſed vide an rectius ſit, *Seu grege Pieridum gaudes, & Apolline jungi.*

Omnis coelicolum te c......] *Te comitatur honos* Gruterus, Labbeus, & Ferretius. mihi fuiſſe videtur *te chorus excipiet*. nam quod Macarius adjecerat *te chorus inſequitur*, ut & Fabrettus edidit, non intelligo

Thyrſum gravidis a......] *Onerare corymbis* Macarius & Fabrettus. ſed veſtigiis monumenti preſſius inſiſtentis Scriverii ſupplementum probo *armare corymbis*. *agitare corymbis* Labbeus; pro quo *amicire* Cl. Dorvillius. corymborum uſum in ſacris Bacchi illuſtrat Gorius ad Inſcript. Columbar. Servor. Liviae pag. 203. ſequens verſus deſiderat omnino, *Et velare comam palmite, Liber eris*. ut recte Macarius, Gruterus, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius. An non haec quoque e Virgilio deſumta ſunt? lib. VII. Æn. v. 390.

Evoe, Bacche, fremens. ſolum te virgine dignum
Vociferans. Etenim molles tibi ſumere thyrſos,
Te luſtrare choros, ſacrum tibi paſcere crinem
Fama volat:

ubi ultimum illud *ſacrum tibi paſcere crinem*, in ſequenti hic refertur ad Apollinem.

Et lauro redimi.......] *Lauro redimitus ovanti*

Ma-

Arcum cum pharetra sumere, P.....
Indueris teretes manicas Phrygiu........
Non unus Cybeles pectore vivet A...
Si spumantis equi libeat quatere ora......

Cyl-

. . . .

Macarius & Fabrettus. Non placet. requiritur necessario modus infinitivus, nec quem *laurus ornant* hic locum habere possit video. Lege meo periculo, *& lauro redimire capillos*. quomodo emendaveram, antequam a Labbeo ita suppletum vidissem. sic *mitra redimire capillos* apud Ovid. Ep. IX. 63. notum crines Apollinis prolixos, & intonsos ejus capillos a veteribus admodum celebrari. quo refer illud Ovidii lib. III. Artis Amat. v. 141.

Alterius crines humero jactentur utroque,
Talis es adsumta, Phoebe canore, lyra.

& haec egregie illustrat monumentum longe pulcherrimum, in quo formosissimus exhibetur Apollo cum decora admodum caesarie, lauro redimitus, & arcu armatus, addita cithara. quod ex Musaeo Romano Causei de la Chausse repraesentat Broukhusius ad Tibull. lib. III. El. 4. v. 27. In pentametro sensus ipse postulat, ut cum Grutero, Fabretto, & Macario suppleatur, *Arcum cum pharetra sumere, Phoebus eris.* & ita Labbeus & Ferretius. Ante oculos habuit poëta illa Ovidii, Epistola Sapphus:

Sume fidem & pharetram, fies manifestus Apollo,
Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Indueris teretes manicas Phrygiu......] *Phrygiamque tiaram* Macarius ac Fabrettus, & in pentametro cum Grutero, *vivet Atys*, quod ultimum ut verissima & per se facilis emendatio est, sic de priori supplemento dubito. licet aliqua specie posset adstrui ex Juvenal. Sat. VI. 516.

——— *& Phrygia vestitur bucca tiara.*

ubi Scholiastes antiquus: *sacerdotis habitu. tiara enim galea sacerdotis est, quae per malas veniens, mento subligatur. tiara est Phrygium quod dicunt*, ex quibus Scholiastae verbis Salmasius ad Vopisc. Aurelian. cap. 46. p. 571. observat posteriori aevo *Phrygium* absolute dixisse, quod vetustiores Phrygiam tiaram vel mitram, sed haec nihil ad Atyn. Quia igitur in monumento ultima superstes litera est *u*. requiri videtur. ut legamus, quomodo a Labbeo etiam editum esse video, *Phrygiumque galerum*, & intelligamus pileum illum Phrygium, incurvum & inflexum, quo ornatus in capite saepe in vetustis monumentis Cybelae Deum matri adstans conspicitur Atys. ut in nummo quem protulit Illustr. Spanhemius de Praestant. & Usu Numism. pag. m. 625. & hic Phrygius Attidis pileus videri potest in icuncula apud Begerum Tom. III. Thesaur. Brandenb. pag. 312. & in monumento veteri apud Murator. Tom. I. Thesaur. Inscript. pag. 31 sed praecipue legi merentur, quae erudite de eo notavit Scriverius in notis ad Martialem lib. I, Ep. 53. pag. 48. ubi inter alia cum gemma Gorlaei comparat eximium illud marmor a Boissardo depictum, quod Romae quondam apud Alberinos fuit, ubi pulcherrima Attidis figura Cybelae turritae cum sistro & cornucopia a latere adhaerentis habetur: in quo Phrygius ille Attidis pileus, quia longior est, in uncum sponte reflexus eo modo, quo vetustiorum monachorum cuculli, conspicitur, & a Scriverio optime illustratur. illud ipsum est monumentum, quod tabulae aeneae inpressum nunc videtur in corpore Gruteri pag. XXIX. sed & idem Attis eodem galero tectus in alio marmore, in domo Cardinalis Caesii quondam exstante, quod ibidem apud Gruterum pag. XXVII. praecessit, videtur pinui adstans cum baculo incurvo, & addita est Cybele currui a leonibus tracto insidens. tali etiam mitra seu galero Phrygio opertus conspicitur Attis in elegantissima statua, quam exhibet Pignorius in Originib. Patavinis Italice scriptis cap. XII. ubi & plura hac de re adnotavit. Ceterum & his subjungi meretur elegantissima tabella marmorea in Gallia reperta non procul a Marsilia, ubi pinus cum Leone & aliis Cybeles insignibus depicta est, & pileus Attidis baculo pastorali inpositus, addita hac inscriptione:

MATRIS. DEVM
MAGNAE. IDAEAE. PALA
TINAE. EIVSQ. M. RELIGIONIS
AD PANORNAVIVS. IANVARIVS.

Inscriptionem hanc ex Observationibus Gabr. Simeonii dedit quidem Gruterus pag. XXVIII. inscr. 3. sed tabulam ipsam cum addere praetermiserit, nos eam alio tempore addemus, ex libro elegantissimo, qui variam ejusmodi Antiquitatum & Inscriptionum farraginem complectebatur, cujus nobis copiam fecit Amplissimus Vir Balthasar Huydecoper, insigne patriae urbis & Musarum decus. *galerus* autem hic ideo Attidi datus est, ut existimo, quia pastorale capitis velamentum est, de quo vide Barth. ad Calpurnii Ecl. I. v. 7. Denique ut *manicae* & *galerus*, sive mitra Attidis Phrygia, hic conjunguntur, ita apud Virgil. lib. IX. Æn. 616. ubi de Phrygum mollitie ac luxu:

Et

Cyllare formosi membra vehes e....
Sed quicumque Deus, quicumque vocab.......
Sit soror & mater sit puer incoli........
Haec dona unguentis & sunt potiora.......
Quae non tempus edax, non rapi.......

Et tunicae manicas, & habent redimicula mitrae,
O vere Phrygiae, neque enim Phryges, ite per alta
Dindyma &c.

Cybeles pectore vivet A...] *Atys* facili conjectura supplerunt omnes. quamquam proprie *Atys* nomen sit Regum quorumdam Lydorum, *Attis* vero Cybeles amasii, sed quae tamen nomina in plerisque Latinorum, praesertim Poetarum scriptis confusa. ut observat Salmas. Exercit. in Solin. T. I. pag. 51.

Spumantis equi libeat quatere ora.....] Bene Gruterus, Macarius, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius, addunt *lupatis.* ad rem facit elegans Prudentii locus Psychomach. v. 192.

Nec minus instabili sonipes feritate superbit,
Impatiens madidis frenarier ora lupatis,
Huc illuc frendens obvertit terga, negata
Libertate fugae, pressisque tumescit habenis.

Cyllare formosi membra vehes e......] *Equitis* iidem. vere *Cyllari* vitiose apud Fabrettum. de *Cyllaro* Pollucis, sive ut alii, Castoris equo velocissimo, ut fingitur, omnia nota. vide de eo Lutatium ad Statii lib. VI. Theb. v. 328. & Probum, Philargyrium, ac Lud. de la Cerdam ad Virgil. III. Georg. v. 89. tum notas Cellarii ad Eumen. Paneg. Constantin. cap. 8.

Quicumque Deus, quicumque vocab......] *Vocaberis heros* inserunt Gruterus, Macarius, Fabrettus, Labbeus, & Ferretius. id tamen puero seu juveni non apte convenire mihi videtur. Viros fortes multisque praeclaris in bello facinoribus editis post mortem inter Deos minorum gentium relatos *heroes* esse dictos, nemo nescit; sed quia hic de juvene agitur, mallem ego, *quicumque vocabere Divus.* sive inter Deos sive inter Divos fueris relatus. nam in praecedentibus venuste comparatur cum Diis, qui pulchritudinis praestantia a veteribus maxime celebrati sunt, Apolline ac Baccho, tum Divis Attide & Castore ac Polluce. *Heros* ,tamen praeferebat Cel. Dorvillius, sive intelligantur Bacchus aut Apollo Dii, sive Attis, Castor & Pollux, qui inter heroes. isto enim tempore, saltem apud Graecos, defuncti non de plebe, sed viri illustres, omnes dicebantur *heroes.* vide Spon. Miscell. Erud. Antiq. pag. 330. fin. & 370. Reines. Clas. VII. 28. Murator. Tom. III. Thesaur. Inscript. pag. MDCCXVI. 10. & MDCCXXII. 15. & Miscellan. Observ. Nov. Tom. I. vol. III. pag. 136. & 149. in pentametro recte Gruterus, & ceteri iidem *incolumis.* perperam apud Fabrettum, *sic soror* &c. *sic puer.*

Haec dona unguentis & sunt potiora.......] *Metallis* volebat Gruterus, quod secutus est Labbeus, ut versus ultimi sententia videtur exigere. & sic Ferretius, sed qui perperam dedit *aptiora: Corollis* Macarius & Fabrettus, quod praefero, quia cum *unguentis* aptius videntur conjungi, ut innuat se non unguenta, aut variis ex floribus coronas, quas spargere ad tumulum, aut exsequiis dare solebant, manibus ejus oblaturum, quia coelo receptus & divis adscriptus erat; sed hoc carmen suum, quo ultimum pietatis officium ipsi praestat, donum esse ejusmodi muneribus funeralibus longe praestantius ac perennius. similis locus est Statii Lacrymis Hetrusci lib. III. Sylv. 3.

Macte pio gemitu, dabimus solatia dignis
Luctibus, aeternasque ultro sacrabimus umbris
Inferias, Hetrusce, senis. tu largus Eoa
Germina, tu messes Cilicumque Arabumque superbis
Merge rogis &c.
——— *nos non arsura feremus*
Munera, venturosque tuus durabit in annos
Me monstrante dolor.

Quae non tempus edax, non rapi.....] Gruterus & Ferretius, *non rapit unda maris.* Labbeus supplevit: *Non rapit hora ruens.* sed amplector potius conjecturam Macarii, *Non rapit ira Jovis.* quomodo etiam exhibet Fabrettus. ut ex Ovidii noto Metamorphoseon Epilogo desumserit poeta:

——— *quod nec Jovis ira, nec ignes,*
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

simile habuimus supra in Inscriptione Praenestina.

Hec posuit donum, quod nec sententia mortis
Vincere, nec poterit Fatorum summa potestas.

Propertius lib. III. El. I. 61. de Pyramidum & Mausoleorum monumentis:

Aut illis flamma, aut imber subducet honores,
Annorum aut ictu pondera victa ruent.

vide Barthium ad Statii lib. XII. Theb. v. 810.

F I N I S.

INDEX
RERUM ET VERBORUM
IN NOTAS.

Or-

Index Rerum et Verborum in Notas.

INDEX

INDEX
AUCTORUM
VETERUM ET RECENTIORUM.

C A T A L O G U S

Auctorum Graecorum ac Latinorum.

Sumptibus WETSTENII Editorum.

ANtonini & aliorum Vetera Romanorum Itineraria ex Editione P. Wesselingii 4.
Auctores Mythographi Latini cum integris Commentariis J. Micylli, J. Schefferi & T. Munckeri: accedunt T. Wopkensii Emendationes & Conjecturae, curante van Staveren, 4. cum figuris.
Caesaris Commentariorum quae extant, editio prioribus omnibus emendatior, sine notis, 24.
Ciceronis (M. T.) Opera cum delectu Commentariorum, ex Editione Josephi Oliveti, 4. IX. Tomi. Editio secunda emendatissima.
Clerici Commentarii in Vetus Testamentum. fol. IV. Tomi.
Cornelii Nepotis Vitae Excellentium Imperatorum, sine notis, Editio nova emendatior ac elegantior, 24.
Diodori Siculi Bibliothecae Historicae Libri qui supersunt, Interprete Laurentio Rhodomano, ad fidem MSS. recensuit Petrus Wesselingius, atque Stephani, Rhodomani, Ursini, Valesii, Palmerii, & suas adnotationes, cum indicibus locupletissimis, adjecit, folio, II. Tomi.
——— idem Opus charta magna, fol.
Homeri Opera omnia Graece & Latine, accedunt Fragmenta Graeca, juxta editionem emendatissimam & accuratissimam Samuelis Clarke, 12. II. Tomi.
Homeri Odyssea, &c. Gr. & Lat. Separatim. 12.
Horatius ex Recensione Heinsii, sine notis, Editio elegantissima ac nitidissima, cum Variantibus Bentlei & Sanadonis, 24.
Josephi Opera Omnia Graece & Latine ex Editione Haverkampi. fol. II. Tomi.
Juvenalis & Persius sine notis. 24.
Livius cum notis integris Vallae, Sabellici, Rhenani, Gelenii, Loriti, Sigonii, Ursini, Sanctii, Gronoviorum, Fabri, Valesii & Perizonii, variorum excerptis, nec non ineditis Gebhardi, Dukeri & aliorum. Curante A. Drakenborch, qui & suas notas adjecit, 4. VII. Tomi.
——— Idem Opus, charta magna, 4.
Luciani Samosatensis Opera omnia Graece & Latine, nova Versione Tib. Hemsterhusii & Jo. Matth. Gesneri, Graecis Scholiis, ac Notis omnium proximae editionis Commentatorum, additis J. Brodaei, Jo. Jensii, Lud. Kusteri, Lamb. Bosii, Hor. Vitringae, Jo. de la Faye, Ed. Leedes, aliisque ineditis, ac praecipue Solani, Gesneri & Hemsterhusii, cura Reitzii, 4. III. Tomi.
——— Idem Opus charta magna, 4.
Martini (Emanuelis) Ecclesiae Alonensis Decani, Epistolarum Libri XII. Accedunt Auctoris Vita a Gregorio Majansio conscripta, nec non praefatio Petri Wesselingii, 4. cum figuris.
Ovidii Opera Omnia, cura ac cum notis Burmanni & Variorum. 4. IV. Tomi.
Philostratorum Opera, Graece & Latine, Olearii. fol.
Plauti Comoediae, sine notis. 24.
Propertius ex Edit. ac Notis Broukhusii. 4.
Quintiliani institutiones Oratoriae & Orationes, ex Edit. Burmanni. 4. III. Tomi.
Sallustii quae exstant, Editio Nova Emendatissima & Nitidissima sine Notis, 24.
Stephanus de Urbibus, Graece & Latine fol.
Testamentum Graecum cum Variantibus Lectionibus & in easdem Notis; accedunt Loca parallela studio Millii & Kusteri. fol.
——— cum Variant. Lection. ex pluribus MSS· Codd. & antiq. Versionibus collectae, ac Locis Parallelis cura Mastricht. 8.
——— Graecum in quo tum selecti Versiculi 1900, quibus omnes Novi Testamenti voces continentur, asteriscis notantur; tum omnes & singulae voces, semel vel saepius occurrentes, peculiari nota distinguuntur. Auctore Joanne Leusden, Editio nova accuratissime recognita, 12.
——— Idem cum Versione Latina Ariae Montani, Editio nova accuratissima, 12.
Thucydides de Bello Peloponnesiaco, Graece & Latine, cum adnotationibus integris H. Stephani & J. Hudsoni; ex recensione & cum notis Wasse; ac cura & cum animadversionibus Dukeri &c. fol.
——— Idem Charta magna. fol.
Tibullus ex Editione ac cum Notis Broekhusii. 4. fig.
Virgilii Maronis Opera cum integris & emendatioribus Commentariis Servii, Philargyrii, Pierii. Accedunt Ursini, Fabricii, Nansii, Fabri, & aliorum ac praecipue Nicolai Heinsii notae nunc primum editae, quibus & suas in omne opus Animadversiones, & variantes in Servium Lectiones addidit Petrus Burmannus, IV. Tomi, 4.
——— Idem Opus charta magna, 4.
Virgilius ex editione Nic. Heinsii & Pet. Burmanni, editio nitidissima & accuratissima sine notis, 24.